

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

REVISTA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE ANUL III, 2018 NR.1 (04)

RASSN

Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale

NR.1/2018

ȘTIINȚE MILITARE

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

ORDINE PUBLICĂ

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Președinte:

Prof. univ. dr. Remus PRICOPIE

Membri:

Prof. univ. dr. George-Cristian MAIOR

Prof. univ. dr. Vasile DÎNCU

Prof. univ. dr. Gabriel-Florin MOISESCU

Prof. univ. dr. Gheorghe TOMA

Prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

Prof. univ. dr. Ion MITULEȚU

Prof. univ. dr. Cristian POPESCU

Prof. univ. dr. Gheorghe BOARU

Prof. univ. dr. Adrian CURAJ

Prof. univ. dr. Gheorghe BĂRBULESCU

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. univ. dr. Gabriel-Florin MOISESCU

Prof. univ. dr. Gheorghe TOMA

Prof. univ. dr. Gheorghe BOARU

Nelușa SOLBĂ

*Revista
Academiei de Științe
ale Securității
Naționale*

Editată de Academia de Științe ale Securității Naționale

*Nr. 1 (04)
Anul III, 2018*

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

CUPRINS

EDITORIAL:	5
<i>Colectiv</i>	
SECURITATEA VIEȚII CETĂȚEANULUI ÎN RAPORT DE NIVELUL DE EDUCAȚIE AL INDIVIDULUI ÎN SOCIETATE	8
<i>Prof. univ. dr. Costel DUMITRESCU</i>	
REPERE ALE SECURITĂȚII ROMÂNIEI - CONTEXT ACTUAL ȘI PERSPECTIVE RAȚIONALE.....	19
<i>Gl. bg. (r) prof. univ. Constantin ONIȘOR</i>	
ASIMETRIA ÎNCEPUTULUI DE SECOL	24
<i>Gl. bg. (r) prof. univ. Gheorghe TOMA</i>	
LUPTA ANTITERORISTĂ LA NIVEL EUROPEAN - AVANTAJE ȘI LIMITE	30
<i>Gl. bg. (r) Petru ȚĂGOREAN</i>	
SCHIMBĂRI DE PARADIGMĂ ÎN ABORDAREA CONFLICTULUI	44
<i>Col. (r) prof. univ. dr. Ion MITULEȚU</i>	
PROTESTELE SPONTANE VS. ABSOLUTIZAREA LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ȘI ÎNTRUNIRE	63
<i>Prof. univ. dr. Țuțu PIȘLEAG</i>	

PROFILING. O NOUĂ METODĂ DE CERCETARE A INFRAȚIUNILOR	71
<i>Prof. univ. dr. George Marius ȚICAL</i>	
SECURITATEA INTERNĂ A UNIUNII EUROPENE DIN PERSPECTIVA STATISTICII DEZASTRELOR NATURALE.....	83
<i>Col. conf. univ. dr. ing. Florin NEACȘA</i>	
PROTECȚIA MEDIULUI PRIN NORME JURIDICE.....	103
<i>Prof. univ. dr. Cristian Florin POPESCU</i>	
PROTECȚIA INFRASTRUCTURILOR CRITICE – PERSPECTIVE NAȚIONALE	111
<i>Prof.univ.dr. Dan Victor CAVAROPOL</i>	

EDITORIAL

SECURITATEA NAȚIONALĂ EXTINSĂ

Dinamica arhitecturilor de securitate globale, zonale sau regionale, sub cupola marilor actori și a structurilor de securitate colectivă, comună sau prin cooperare, au pus și pun din ce în ce mai pregnant problema redefinirii rolului factorilor politici, economici și militari, în special în construirea (impunerea) unor noi modele societale. Aceasta pentru că, deși toți marii actori așează la baza construcției în principal, acești trei factori, concepția de folosire este diferită. În acest context domeniile/dimensiunile securității naționale extinse a României¹, trebuie să reglementeze în mod corect și coerent atribuțiile și competențele tuturor instituțiilor, iar scopul fundamental să fie creșterea gradului de siguranță al cetățenilor.

Paradigma securității tradiționale trebuie să ne conducă spre o construcție realistă a securității. Întrucât după seismul geopolitic, geoeconomic și geomilitar de la sfârșitul de secol și mileniu, devine din ce în ce mai evident că securitatea cetățenilor a fost și este amenințată de dificultățile apărute în activitățile interne ale statului, precum și din cauza agresiunilor externe. În mod alarmant, războaiele civile frecvente, alături de sărăcie, boli, foamete, violențe și abuzuri îndreptate împotriva drepturilor omului au marcat dimensiunile securității. De multe ori, politicile de securitate tradiționale au ascuns aceste nevoi de securitate ale ființei umane în raport cu securitatea de stat. Justificarea și abordarea siguranței cetățeanului este mai potrivită și mai eficientă în lumea modernă, puternic interconectată și interdependentă, în care amenințările globale privind

¹ *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019 - O Românie puternică în Europa și în lume*, Administrația prezidențială, București, 2015, publicată în M. Of. Nr. 450 din 23 iunie 2015, pp. 27-35.

sărăcia, poluarea mediului și terorismul înlocuiesc amenințările din securitatea tradițională, cum este amenințarea interstatală și războiul. Argumentele bazate pe interesul statal cu privire la securitatea umană reflectă faptul că sistemul internațional este mult prea interconectat pentru ca un stat să reușească și să mențină o politică internațională de izolare. De aceea, putem aprecia că un stat, inclusiv România, poate asigura cel mai bine suveranitatea sa și a cetățenilor săi prin asigurarea securității altora.

Tematica principală a abordărilor din acest număr al revistei ne îndeamnă să facem o precizare. Conviețuirea socială optimală într-un stat presupune o ordine politică, economică, militară, socială, financiară etc. care, pe lângă asigurarea prosperității tuturor cetățenilor, să cuprindă și valorile fundamentale ale statului întrucât starea acestora, la un moment dat, reprezintă un etalon al securității, apărării și siguranței naționale. Multe din amenințările la adresa securității și apărării naționale a României sunt corelate direct cu ordinea de drept, datorită contextului geopolitic și strategic global, regional și local, putându-se ajunge la agresiuni care, uneori, angajează acțiuni militare de amploare diferite pentru restabilirea valorilor fundamentale ale statului sau pentru restabilirea ordinii de drept.

Realitatea începutului de secol, din care iată că s-a scurs aproape un sfert, arată că nu a adus nici un fel de minuni în securitatea lumii, ci, a reliefat mai mult și mai periculos insecuritatea, conflictualitatea, dezordinea. Polul Bogăției și Polul Sărăciei se îndepărtează din ce în ce mai mult, milioane de oameni mor anual de foame și malnutriție, planeta se încălzește, vulcanii erup, uraganele, furtunile, catastrofele naturale, fenomenele complexe precum tornadele și tsunami se țin lanț, migrația crește, mortalitatea din țările civilizate scade, periferiile unora din marile metropole europene, asiatice și africane devin pestilențiale, cerșetorii și neajutoratii inundă lumea, birocrăția crește, organizațiile se înmulțesc, rețeaua vulnerabilizează totul, noile arme proliferază și amenință. Am încercat să prezentăm tabloul începutului de secol.

În fața acestui tablou stau marile realizări ale omenirii, progresele civilizației informaționale și tehnologice, eforturile cercetării științifice de protecție a Cosmosului, a Mediului și Ființei umane. La toate aceste realități se adaugă reacția societală gravă, reacția colectivă din ce în ce mai puternică, mai greu de gestionat. Are loc o confruntare majoră între spiritul identitar și cel de expansiune al societății informatice, dominată de puternice

rețele economice, politice și comunicaționale. Expansiunea este cu totul nouă, de tip total și integral, care se bazează, pe lângă forța economică, științifică și militară, pe universalitatea rețelei.

De aceea, securitatea națională, numită și extinsă, cel puțin în această etapă de intrare într-un complicat sistem de interdependențe, se află într-o situație specială, în care legile se bat „cap în cap” cu obiceiurile, normele cu realitățile, interesele colective cu cele individuale, structurile cu funcțiunile, condițiile concrete cu aspirațiile oamenilor, restricția cu libertățile etc.

La început de secol lumea se teme de arma nucleară, mondializare, birocratism, terorism, rețele mafiote și criminale, lipsa protecției reale, lipsa locurilor de muncă, reacțiile se socializează, speranțele se socializează, nota protestatară crește, rețeaua favorizează o altfel de ordine la fel de reală și de imprevizibilă.

Toate schimbările survenite în lume în ultimele decenii, dinamismul și complexitatea acestora, au plasat evoluțiile de securitate sub semnul incertitudinii, România nefiind ocolită de analiza și dezbateră temelor vitale la care se adaugă o serie lungă și variată de alte problematice, foarte bine analizate în Strategia națională de apărare a țării, care reprezintă vectorul principal de întărire a securității naționale a României. O abordare strategică reclamă coroborarea intereselor direcțiilor de acțiune și a obiectivelor pentru fiecare dimensiune în parte, lipsa de coerență sau secvențialitate putând crea dificultăți pe partea de implementare.

Apreciem că, „din afirmarea principiilor, valorilor, din elaborarea direcțiilor de acțiune, să transpară un stat inteligent, capabil și credibil care să performeze mai mult și mai bine atât pentru cetățenii săi, cât și pentru aliații și partenerii săi”².

Colectivul de redacție

² Colectiv, *Elemente conceptuale pentru fundamentarea noii Strategii naționale de apărare, Strategia națională de apărare, vector de întărire a securității naționale a României*, ASSN, București, 2015, p.11.

SECURITATEA VIEȚII CETĂȚEANULUI ÎN RAPORT DE NIVELUL DE EDUCAȚIE AL INDIVIDULUI ÎN SOCIETATE

THE SECURITY OF CITIZEN'S LIFE IN REGARD TO THE LEVEL OF EDUCATION OF THE INDIVIDUAL IN SOCIETY

Prof. univ. dr. Costel DUMITRESCU
dumitrescucostell@gmail.com

Rezumat: Fiecare cetățean răspunde pentru faptele sale și pentru consecințele acestora, iar cei aflați la putere trebuie să dea socoteală celor care i-au ales sau i-au numit pentru îndeplinirea mandatului lor. Personalizarea învățării este o consecință a nevoii de individualitate a omului modern, care nu mai învață ca să ocupe un rol rânduit de alții, ci ca să-și definească liber și dinamic propriile roluri.

Cuvinte cheie: dezvoltare socială; valori sociale; familie; școală; biserică; delincvență; diversitate culturală; asimilare culturală.

Abstract: Each citizen is responsible for their own actions and for their consequences, and those in power are to render an account to those who elected or appointed them to fulfill their mandate. The personalization of learning is a consequence of the modern man's need for individuality, who no longer learns in order to take on a role assigned by others but to freely and dynamically define their own roles.

Keywords: social development; social values; family; school; the church; delinquency; cultural diversity; cultural assimilation.

Modelele de schimbare culturală depind de strategiile la nivel individual. Inserarea acestor strategii din date este complicată de lipsa de date individuale. Cercetătorii încearcă de obicei să deducă strategii în locul datelor disponibile la nivel de populație. Aceste date sunt utile în moduri limitate, dar valoroase. Aceste rezultate reprezintă un progres substanțial și o rafinare a gândirii atât la limitele, cât și la potențialul utilizării datelor agregate pentru a deduce procesele individuale.

Oamenii trăiesc și își dezvoltă potențialul în grupurile sociale. De-a lungul istoriei recente, grupul etnic și statul național au definit

caracteristicile societății umane. De-a lungul secolului al XX-lea și în secolul XXI, oamenii s-au aflat din ce în ce mai mult într-o lume globalizată, cu influențe economice, sociale și culturale provenind din multe surse diferite. Acest proces a provocat drepturile umane și sociale și a afectat dezvoltarea individuală și socială. Statul național și ideile de etnie și coeziune socială au fost contestate de aceste influențe. Acest proces a devenit cunoscut sub numele de globalizare.

Sărăcirea structurală, degradarea mediului, pauperizarea și excluderea socială și economică sunt contrare valorilor fundamentale, universale ale drepturilor omului și ale muncii sociale, sunt nesăbuite din punct de vedere economic și ignoră interdependența dintre diferitele sectoare ale societății la nivel național și internațional. Munca socială nu poate evita confruntarea cu aceste realități și căutarea de soluții.

Actorii sociali trebuie să colaboreze îndeaproape în mod solidar cu cei afectați cel mai mult de politicile de globalizare și de adaptare structurală în lupta pentru a aduce schimbări de bază în relația lor cu restul societății și a asigura includerea lor în planificarea, desfășurarea și evaluarea bunăstării sociale și a muncii sociale politică și practică. Persoanele și comunitățile pot fi angajate pentru a depăși dezavantajele și marginalizarea.

Educația este esențială pentru a intra în ciclul în care sărăcia și privarea severă pentru părinți sunt reproduse în șanse de viață diminuate pentru copiii din gospodărie. Oportunitățile educaționale trebuie să fie puse la dispoziția tuturor membrilor societății. Aceasta va implica o încercare conștientă și deliberată de a crea un acces sporit pentru familiile care trăiesc în condiții defavorizate pentru a depăși obstacolele sociale cu care se confruntă.

Munca permite oamenilor să se sprijine pe ei înșiși și pe cei aflați în întreținerea lor și să se simtă o parte a societății lor. Asistenții sociali sunt în contact cu mulți oameni care întâmpină dificultăți în a se întoarce la un loc de muncă sau de a intra în câmpul muncii sau care au probleme fizice, mentale sau emoționale sau responsabilități care le împiedică să ia slujbe standard. Ei au nevoie de asistență în găsirea de locuri de muncă și/sau alternative la ocuparea forței de muncă standard. Programele de lucru susținute, de exemplu pentru îmbunătățirea mediului sau pentru îmbunătățirea nivelului de sprijin social pentru grupurile marginalizate, sunt acceptabile numai dacă promovează demnitatea participanților și plătesc un

venit realist deasupra nivelului de subzistență. Oricât de eficiente ar fi programele de creare a muncii, comunitatea va trebui întotdeauna să susțină anumite persoane care nu pot lucra din cauza dizabilității sau bolii lor sau a membrilor familiei.

Munca socială în diferitele sale forme abordează multiplele tranzacții complexe dintre oameni și mediile lor. Misiunea sa este de a permite tuturor oamenilor să-și dezvolte întregul potențial, să-și îmbogățească viața și să prevină disfuncția. Activitatea socială profesională este axată pe rezolvarea și schimbarea problemelor. Ca atare, lucrătorii sociali sunt agenți de schimbare în societate și în viețile indivizilor, familiilor și comunităților pe care le deservesc. Munca socială este un sistem interdependent de valori, teorie și practică.

Munca socială abordează barierele, inegalitățile și nedreptățile care există în societate. Ea răspunde crizelor și situațiilor de urgență, precum și problemelor personale și sociale de zi cu zi. Activitatea socială folosește o varietate de abilități, tehnici și activități, în concordanță cu concentrarea sa globală asupra persoanelor și mediilor lor. Intervențiile în domeniul asistenței sociale variază de la procese psihosociale, în primul rând, la persoane, la implicare în politica socială, planificare și dezvoltare. Acestea includ consilierea, munca socială clinică, munca în grup, munca pedagogică socială și tratamentul familial și terapia, precum și eforturile de a ajuta oamenii să obțină servicii și resurse în comunitate. Intervențiile includ, de asemenea, administrarea agențiilor, organizarea comunității și angajarea în acțiuni sociale și politice pentru a influența politica socială și dezvoltarea economică. Orientarea holistică a muncii sociale este universală, însă prioritățile practicii de muncă socială vor varia de la o țară la alta și din când în când în funcție de condițiile culturale, istorice și socio-economice.

Autonomia și interculturalitatea se află într-o corelație biunivocă. Un individ nu se poate deschide către altul decât în măsura în care acel individ are sentimentul de a fi unic. Ori, viceversa, în măsura în care societatea dezvoltă relații pozitive și binevoitoare, ca individ poți avea sentimentul propriei identități.

Suntem ființe sociale indiferent de intensitatea credinței noastre în individualism. Trăim într-o epocă a unui individualism expresiv. În societăți bogate, mai mult indivizii urmează „auto-exprimarea” individualistă, seculară și post-materialistă valori. De la Iluminism, am crezut în autonomia

morală a unui individ rațional luminat. Astăzi credem într-o autenticitate a epersonalității individuală și în realitatea morală a experienței subiective atât ca indivizi și ca grupuri. Totuși, ca oameni, suntem cu toții ființe sociale.

Este foarte probabil că pentru majoritatea dintre noi libertatea individuală care - cel puțin când înseamnă o responsabilitate individuală pentru alegerile ne influențează și modelează existența individuală - este mai degrabă o povară emoțională decât o eliberare psihologică¹.

Probabil, majoritatea dintre noi sunt prin natura lor înclinați să imite și să urmeze normele și valorile unui grup și ale unei comunități, mai degrabă decât să fie cei care exercită o influență autonomă asupra celor din urmă. Chiar și aceia dintre noi care suntem indivizii autonomi de natură pot fi în mod rezonabil considerați ca ființe sociale.

Sistemele de convingeri sociale în cultura europeană contemporană se concentrează pe consumism și individualism. Se apreciază autonomia drept alegerea unui individ în gusturi culturale, relații sexuale, moduri deconviețuire, locurile de reședință și opțiunile de credință religioasă. Persoane fizice mai ales că privarea psihologică, împlinirea așteptărilor individuale -statutul social, subiectiv inferior sau superior, personal și succes (toate acestea pot fi considerate indicatori ai sistemului de credințe sociale sau „stocul social al cunoașterii”) nu depind de statutul lor de membru și statut într-o anumită comunitate religioasă sau ideologică. Indivizii săraci se pot simți mulțumiți și bogații nemulțumiți, dar ei situația socială, „bunătatea” ei, limitele și oportunitățile ei, sunt evaluate de către co-membri sociali, în funcție de nivelul consumului pe care îl pot permite. Se crede că nivelul consumului demonstrează în mod evident și în exterior meritele, bunătatea și conținutul moral al caracterului unui individ, care este, de asemenea, percepută ca fiind sursa celei mai mari fericiri.

Inegalitatea apare atunci când poziția unei persoane în ierarhia socială este legată de un acces diferit la resurse și depinde în mare măsură de diferențele de avere. De exemplu, o persoană bogată poate primi asistență medicală de calitate superioară decât o persoană săracă, poate avea acces mai mare la alimentele nutritive și poate să participe la școli de calibru mai

¹Eric Hoffer. *Adevăratul Credincios: Gânduri despre natura mișcărilor de masă*. New York: Harper&Row, 2010 (Ed. I, 1951), pp. 31, 142.

mare. Resursele materiale nu sunt distribuite în mod egal persoanelor din toate stările economice.

Oamenii din țările din întreaga lume se confruntă cu un acces diferit la resurse și oportunități și la diferite standarde de trai, în funcție de poziția lor în ierarhia globală.

În primul rând, unii sociologi folosesc o teorie a dezvoltării și a modernizării pentru a susține că națiunile sărace rămân sărace deoarece țin cont de atitudinile și credințele, tehnologiile și instituțiile tradiționale, cum ar fi sistemele economice tradiționale și formele de guvernare. Modernismul consideră că creșterea economică mare este cheia reducerii sărăciei în țările sărace.

În al doilea rând, teoria dependenței dăunează colonialismului și neocolonialismului (dependența economică continuă față de fostele țări coloniale) de sărăcia globală. Țările s-au dezvoltat într-o rată inegală, deoarece țările bogate au exploatat țările sărace în trecut și astăzi prin intermediul datoriei externe și al corporațiilor transnaționale (TNC). Potrivit teoriei dependenței, țările bogate nu ar fi la fel de bogate ca și astăzi dacă nu ar avea aceste materiale, iar cheia pentru inversarea inegalității este de a scuti fostele colonii de datoriile lor, astfel încât să poată beneficia de industria și resursele proprii.

În sfârșit, teoria sistemelor mondiale sugerează că toate țările sunt împărțite într-o ierarhie pe trei niveluri bazată pe relația lor cu economia globală și că poziția unei țări în această ierarhie determină dezvoltarea economică proprie.

Conform teoriei sistemelor mondiale, așa cum este articulată de sociologul Immanuel Wallerstein, țările de bază se află în fruntea ierarhiei globale, deoarece pot extrage resursele materiale și forța de muncă din țările mai puțin dezvoltate. Aceste țări principale dețin majoritatea capitalului și tehnologiei mondiale și au un mare control asupra comerțului mondial și a acordurilor economice. Țările semiperiferice furnizează, în general, forță de muncă și materiale pentru țările principale, care beneficiază țărilor de bază, dar, de asemenea, sporesc venitul în țara semiperiferică. Țările periferice sunt, în general, îndatorate unor națiuni bogate, iar terenurile și populațiile lor sunt adesea exploatate pentru câștigul altor țări.

Din cauza acestei ierarhii, persoanele care trăiesc în țările de bază au, în general, standarde mai înalte de viață decât cele din țările semiperiferice sau periferice.

Țările industrializate au niveluri mai mari de bogăție și dezvoltare economică decât țările mai puțin industrializate. O țară industrializată, cunoscută și ca o țară dezvoltată, este un stat suveran cu o economie foarte dezvoltată în raport cu alte națiuni. Cel mai frecvent, criteriile utilizate pentru a evalua nivelul de dezvoltare al unei țări sunt produsul intern brut (PIB) pe cap de locuitor. Cu toate acestea, multe alte variabile sunt luate în considerare frecvent. Factorii utilizați pentru a măsura dezvoltarea unei țări pot include: venitul pe cap de locuitor, nivelul de industrializare, amploarea infrastructurii, speranța de viață, rata de alfabetizare și standardul general de viață. Criteriile de utilizare și țările de clasificare așa cum sunt dezvoltate sunt chestiuni controversate, după cum se discută mai jos.

Țările industrializate au un nivel scăzut de trai, o industrie nedezvoltată și indicele redus de dezvoltare umană (IDU). O țară industrializată, cunoscută și ca o țară în curs de dezvoltare sau o țară mai puțin dezvoltată, este o națiune cu un nivel de trai scăzut, o bază industrială nedezvoltată și un indice de dezvoltare umană redus (IDU) relativ la alte țări. HDI este măsura de dezvoltare folosită de Națiunile Unite. IDI consideră că produsul intern brut (PIB) pe cap de locuitor, venitul pe cap de locuitor, rata de alfabetizare, speranța de viață, infrastructura de bază și alți factori care influențează standardul de viață pentru a determina cât de dezvoltată este o țară este considerată HDI. Țările industrializate au IDU între țările cel mai puțin dezvoltate și cele mai puțin industrializate din lume.

Țările cel mai puțin industrializate din lume au venituri mici, puține resurse umane și sunt vulnerabile din punct de vedere economic. Spre deosebire de țările industrializate și dezvoltate, țările cel mai puțin industrializate din lume manifestă o creștere economică extrem de slabă și au cele mai scăzute măsuri privind indicele dezvoltării umane (IDU) în lume. Pentru a fi considerată țara cel mai puțin industrializată sau țările cel mai puțin dezvoltate (LDC), așa cum sunt numite în mod obișnuit, o țară trebuie să aibă o economie mică și un nivel scăzut de trai.

Există un decalaj mare între bogăția țărilor cele mai bogate din lume și cele mai sărace. Există o mare discrepanță între bogăția țărilor cele

mai bogate din lume și cea mai săracă din lume, ducând la un acces diferit la resurse și oportunități pentru populația fiecărei țări. Pentru a discuta această inegalitate globală, sociologii se pot referi la „vârfurile gemene” din lume sau la două grupuri din cele mai bogate și cele mai sărace țări. În partea de sus a ierarhiei, un grup de țări care include Statele Unite, Japonia, Germania, Marea Britanie, Franța și Australia are 13% din populația lumii, dar primește 45% din veniturile sale (ajustate pentru puterea de cumpărare internațională). În partea de jos a ierarhiei, un grup de țări, inclusiv India, Indonezia și China, ocupă 42% din populația lumii, dar primește numai 9% din venituri (ajustate pentru puterea de cumpărare internațională). Existența acestor vârfuri gemene demonstrează că există un decalaj mare între națiunile cele mai bogate și cele mai sărace ale lumii.

Sociologii care studiază inegalitatea globală au propus teoria reproducerii sociale ca o modalitate de a explica persistența inegalității. Conform teoriei reproducerii sociale, indivizii și instituțiile bogate și puternice perpetuează inegalitatea pentru a-și proteja statutul ridicat. Controlul bogat și puternic al mijloacelor de producție (cum ar fi fabrici, terenuri și transporturi) și care au adesea o influență puternică în guvern. Mai mult, ei de cele mai multe ori controlează mass-media, școlile și instanțele judecătorești, extinzându-și influența în diverse domenii sociale. Deoarece indivizii și instituțiile aflate în fruntea ierarhiei economice beneficiază de statutul lor, ei își folosesc influența pentru a-și proteja pozițiile.

O explicație asemănătoare pentru persistența inegalității este ideea că cultura învață acceptarea ierarhiei economice existente. Conform acestei concepții, indivizii sunt învățați să creadă că cei bogați și puternici sunt mai talentați, mai harnici și mai inteligenți decât cei săraci. Această explicație susține că ideea greșită că oamenii săraci sunt leneși sau iresponsabili este larg răspândită și că, prin urmare, oamenii pot accepta că oamenii săraci merită să fie săraci. Persoanele care atribuie credinței culturale că bogații merită bogăția lor sunt puțin probabil să provoace inegalitatea economică, astfel încât să o perpetueze.

Creșterea populației la nivel mondial și progresul tehnologiei într-un ritm debordant au creat situații de excluziune socială, de convulsii sociale și confruntări violente.

Fiindcă școala nu mai formează caractere morale și sociale, aceasta permițând copiilor să copieze așa-zise modele de succes pe care mass-media din spirit comercial le promovează ca false valori fiind ghidate de câștigul pe termen scurt, nerealizând sau poate realizând dar, având convingerea eronată că monstrul creat de ea nu se întoarce și către ea la un moment dat. În mod normal copilul vine la școală pentru a dobândi un set de aptitudini și deprinderi care se vor regăsi în bagajul său de competențe care ar trebui să-l pregătească pentru integrarea în societate. Societatea mai face loc pentru tinerii pregătiți? Sau aceștia vor trebui să-și caute acest loc în dispută cu cei așa-zisi „descurcăriți” care de regulă sunt la limita legalității, ca să nu fim tranșanți în a spune că de cele mai multe ori ocolesc legea dacă nu o încalcă. În acest ritm, societatea umană și analizez aici în special societatea europeană și transatlantică, dacă nu se „autoimunizează” în scurt timp va avea loc la nivel social fenomenul de răsturnare a aisbergului și cheia valorilor sociale va fi cu totul alta într-o partitură în care cei pe care îi blamăm astăzi vor conduce noile societăți. În istorie, au mai fost situații similare precum regatul Vandal, regatul hunilor, imperiul otoman în faza de început, formarea SUA, ulterior având loc autoreglarea socială cu un produs nou social, dar și cu totul alți membrii ai societății.

Cea mai veche și mai simplă justificare pentru guvern este ca protector: protejarea cetățenilor de violență.

„Leviathan-ul” lui Thomas Hobbes descrie o lume a nesiguranței neîncetate fără ca guvernul să asigure siguranța legii și ordinii, protejând cetățenii unul de celălalt și de alți dușmani străini. Ororile guvernului puțin sau deloc dispus de a furniza această funcție sunt expuse pe plan mondial în numeroasele state fragile din lume și în regiunile esențiale neguvernamentale. Într-adevăr, atunci când haosul războiului și al dezordinii se ridică prea mult, cetățenii vor alege chiar guverne despotice și fanatism, cum ar fi talibanii și ISIS, în legătură cu distrugerile de trupe de război.

Ideea guvernării ca protector necesită impozite pentru a finanța, instrui și echipa o armată și o forță de poliție; să construiască instanțe și închisori; și de a alege sau de a numi funcționarii să treacă și să pună în aplicare legile cetățenilor nu trebuie să se rupă. În ceea ce privește amenințările străine, guvernul ca protector necesită abilitatea de a se întâlni și a trata cu alte guverne, precum și de a se lupta. Această viziune

minimalistă asupra guvernării este în mod clar prezentă în primele zile ale Republicii Americane, compusă din Președinte, Congres, Curtea Supremă și departamentele Trezoreriei, Războiului, Statului și Justiției.

Ca să se dezvolte, un copil are nevoie să se simtă în siguranță printr-o aplicare fermă a regulilor și legilor care au fost concepute de legislativ în spiritul înaltelor valori morale și creștine. Este binecunoscut că în antiteză cu dezideratul normal enunțat mai înainte se află un număr mic de așa-zisi părinți (pentru că sunt din punct de vedere anatomic, dar nu și social) care își „educă” copiii spunându-le: „Fiule, pentru tine este permis tot ceea ce este interzis de lege!”. Ca și în familie, la școală se exercită o autoritate care definește faptul de a fii părinte, de a fi încadrat în normele societății. Acest fapt este necesar, educativ și pozitiv. Scopul este de a conferi securitate copilului de astăzi, cetățeanul matur de mâine care va fi la rândul său părinte. Este identic cu sentimentul de a fi un cetățean care nu va fi amenințat, care nu trebuie să se teamă, pentru că societatea îl protejează.

Familia poate și trebuie să asigure acest climat binevoitor, protector și încurajator. Școala îl poate determina pe copil sau mai târziu pe tânăr să se realizeze în acest mediu care îl încurajează și-l valorizează. Fundamentul educației însă îl constituie familia ca celulă de bază a societății.

Normativitatea poate fi în două moduri, astfel schimbându-se tot. Dacă mi se întâmplă să încalc o normă, educația primită și formată mă face să fiu responsabil să recunosc fapta și să încerc să îndrept greșeala făcută. Ca părinte în societate în raport cu alți părinți subscriu criticilor sociale constante și foarte severe, menținând copilul într-o permanentă stare de veghe. Astfel devin rigid, tensionat, crispat, uneori prea exigent, nemaiacceptând dialogul. Dacă, dimpotrivă, devenim prea clemenți, nu-l ajutăm, neîndoielnic este faptul că nu-l ajutăm în sensul bun al cuvântului. Nu facem altceva decât să ne substituim lui, vrând să-l salvăm, ca și cum acesta nu ar putea să se descurce. Dorind binele copilului putem ajunge la o tutelare excesivă, care ar putea produce un efect pervers de nedevoltare a încrederii în sine.

În societatea modernă un părinte trebuie să fie capabil să asculte, să ofere siguranță, să consoleze, să ajute, să încurajeze, să devină mai puțin exigent. Cu alte cuvinte, trebuie să facă concesii în privința sarcinilor copilului său, doar așa îl va pregăti pentru a deveni un bun cetățean.

Dacă acești copii ar fi educați în spiritul respectului față de autoritate, atunci am avea și adulți care să accepte respectarea normelor sociale. Aceștia se află într-o dependență, ca și în copilărie. Devin extrem de docili, prea umili. Putem observa și situația opusă, când adulții refuză autoritatea printr-o atitudine rebelă. Discutăm în această situație de comportament deviant de la lege.

Cultura română este cristalizată în jurul unor semne mitice, cu alte cuvinte, este una istorică, și eminentemente conservatoare. În acest mod poporul român și-a păstrat originalitatea identitară de-a lungul unei istorii zbuciumate. Apariția sistemului comunist a interferat în mod negativ asupra sistemului cultural românesc, acesta a implementat variate modalități prin care a încercat să capteze atenția asupra unor valori mai puțin relevante pentru poporul român. Una dintre ideile principale ale partidului comunist a reprezenta-o loialitatea ca monedă de schimb pentru securitatea vieții. Sistemul îți oferea securitate personală în schimbul unor performanțe onorante, printr-o motivare negativă ce implica frică și spălarea creierului. Ca urmare, indivizii care ar fi trebuit să aibă atitudine cetățenească au început să aibă convingeri că nu trebuie pentru a obține rezultate și a avea succes să muncească mai mult, deoarece, eforturile zadarnice în acest sens erau estompate de recompensarea în mod egal a muncii. Societatea avea un sens nou orientându-se nu pe performanța individuală și colectivă, ci mai mult pe faptul că nimeni nu avea voie să iasă din front, pe atitudinea de a depersonaliza și uniformiza societatea până la distrugerea completă a indivizilor ca personalități distincte.

În mod real, comunismul a răsturnat ierarhizarea valorilor bazată pe logică promovând mediocritatea, obediența și a încercat cu disperare să distrugă valorile reale. Urmare acestui comportament anormal este că, și în prezent, se poate observa la nivel de masă sindromul "caprei vecinului", adică o preocupare contraproductivă de proporții îngrijorătoare având ca scop principal să-i împiedice pe alții să trăiască mai bine pentru a se menține echilibrul sistemului la un nivel scăzut.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Balahur Doina, *Protecția europeană a drepturilor omului*, suport de curs, Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași, Centrul de Studii Europene, 2012, www.cse.uaic.ro.
2. Burlacu Florentina, *Uniunea Europeană și Drepturile Omului*, cogito.ucdc.ro/2012/v9ol4n1/7.
3. Cetean-Voiculescu Laura, *Protecția Europeană a Drepturilor Omului prin normele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților individuale*, note de curs, Universitatea 1 Decembrie 1918 Alba Iulia, 2012.
4. Fota Iulian, *Conceptualizare, eficiență și legitimitate în sistemul de securitate națională*, Revista 22, nr.864, 2006.
5. Hoffer Eric. *Adevăratul Credincios: Gânduri despre natura mișcărilor de masă*, New York: Harper&Row, 2010 (Ed. I, 1951).
6. Lawson Stephanie, *Relații Internaționale, O scurtă introducere*, Cluj-Napoca, 2009.
7. Popescu Cornel Liviu, *Protecția internațională a drepturilor omului*, Editura All Beck, București, 2004.
8. Robinson Paul, *Dicționar de securitate Internațională*, Cluj-Napoca, 2010.
9. Selejan-Gutan Bianca, *Protecția europeană a drepturilor omului*, Editura All Beck, București, 2004.
10. Selejan-Gutan Bianca, *Sistemul jurisdicțional european de protecție a drepturilor omului*, curs universitar, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2003.

REPERE ALE SECURITĂȚII ROMÂNIEI - CONTEXT ACTUAL ȘI PERSPECTIVE RAȚIONALE

ROMANIAN SECURITY REFERENCES - ACTUAL CONTEXT AND RATING PERSPECTIVES

Gl.bg.(r.) prof.univ.dr. Constantin ONIȘOR

Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România
gen_onisor@yahoo.com

Rezumat: Mediul internațional determină modelarea continuă a securității moderne, ceea ce implică în perioada actuală eforturi deosebite și susținute pentru elaborarea unei strategii naționale de securitate extinsă.

Cuvinte cheie: securitate; securitate modernă; arhitecturi de securitate; securitate extinsă.

Abstract: The international environment determines the ongoing shaping of modern security, which implies, in the contemporary period of time, sustained efforts in order to elaborate an extended national security strategy.

Key words: security; modern security; security architectures; extended security.

Constatăm cu interes că în ultimii ani s-au produs și continuă să se producă schimbări dramatice și profunde în planul evoluțiilor politico-diplomatico-militare regionale, zonale și continentale, cu determinări directe asupra sistemelor de securitate modernă și strategiilor naționale de securitate.

Acum identificăm securitatea modernă ca o fază în cadrul unui amplu proces tranzitoriu complex, cu parametri structurali, operaționali și acționali dinamici și în permanentă modificare. Sunt vizate cu preponderență reconfigurarea unor centre cu resurse principale de putere, relațiile complexe intra/interstatale și, mai ales, crearea de modele conceptuale și operaționale necesare eficientizării proceselor de securitate regională și zonală.

Modelarea pe plan internațional a conținutului securității moderne a făcut să crească amploarea proceselor cu relevanță în domeniul securității naționale, ceea ce implică în perioada actuală eforturi întrunite și susținute pentru elaborarea unei strategii naționale de securitate modernă corespunzătoare.

Nu pot rămâne în afara unei noi arhitecturi de securitate valorile și standardele democrației, libertăților și drepturilor omului, coordonatele definitorii ale statului de drept, cerintele și exigențele economiei de piață, pentru ca în ansamblu să se asigure stabilitate globală, zonală și regională.

Prin repere ale securității României trebuie să înțelegem acele determinări, orientări și căi de acțiune de natură internă și preponderent externă, care impun modelarea dinamică a componentelor/dimensiunilor securității naționale moderne, ideatic exprimate în programe politice ale puterii și transpuse în practică printr-o strategie națională de securitate.

Mediul internațional de securitate din arealul geopolitic de existență perenă a României este cuprins de tensiuni etnice și interconfesionale (de multe ori istoric determinate), de o criminalitate organizată tranfrontalieră și multinațională (sub diverse forme și susțineri) și de focare de instabilitate politică în diferite regiuni, cauzate de obsesia redefinirii spațiilor de interes, influență și control manifestate de puteri euroatlantice, europene și din vecinătatea euroasiatică.

Acum mai mult ca oricând securitatea națională, deci și a României, depinde de stabilitatea regională, iar cerința strategică pentru stabilitate nu poate fi realizată fără o economie puternică și o bună guvernare, ambele generatoare de prosperitate socială.

Securitatea modernă a României, în toate dimensiunile ei și la toate nivelele, se realizează și întreține bazat în interior numai pe o economie sănătoasă. Aceasta, în continuare, rămâne elementul capabil să susțină durabil eforturile necesare întreținerii active a elementelor de stare din toate dimensiunile de securitate.

În viziunea noastră securitatea europeană și euroatlantică, în care se integrează securitatea României, poate fi relativ ancorată în prezent și în perspectiva problemelor de capacitate necesară apărării în fața unui atac militar de amploare. Este bine ca la nivel strategic să se orienteze și dirijeze eforturile de securitate în spiritul interpretării unui dicton latin, acum fiind necesar - „*ca să nu fie razboi, ai grijă de pace*”.

În consecință, o importanță tot mai mare se poate acorda capacității de a gestiona riscurile de securitate și a contracara noile tipuri de amenințări (inclusiv hibride) la adresa securității, rezultate din acțiunea conjugată a unor factori de insecuritate tot mai prezenți în arealul de interes de securitate al României.

Într-un asemenea context, trebuie să apară și să se dezvolte o nouă arhitectură de securitate, care nu poate fi decât strâns legată de sfera relațiilor cu NATO și UE și de interesele dintre statele vecine sau aflate în vecinătate, bazate pe parteneriate și aranjamente bilaterale și regionale. Practica a demonstrat că, acestea conduc cel mai rapid și sigur la îndeplinirea obiectivelor de securitate națională modernă.

În actualul context geostrategic, se impune analiza în permanență a mediului de securitate la nivel zonal și regional, deopotrivă și la nivel național, cu scoaterea în evidență de fiecare dată a câtorva modificări substanțiale. Relațiile interstatale sunt completate și amplificate prin integrarea în NATO, UE și parteneriatele existente, devenind astfel tot mai complexe, cu câteva modificări, care sunt orientate către o cale ce pare fără întoarcere.

Toate acestea generează o dificultate față de felul în care la nivelul țării este percepută acea stare în care populația simte că întradevar este la adăpost de orice factor de insecuritate și are o garanție de protecție individuală, de apărare colectivă/comună și de independență totală.

Dar nu trebuie să uităm că securitatea modernă devine generatoare de procese cu cerințe și componente interne – conducerea statului fiind elementul strategic-cheie, dar și procese externe ce derivă din importanța statului din punct de vedere geopolitic și geostrategic.

Pentru România apreciem că securitatea proprie a dobândit un caracter pluridisciplinaro-sistemic ca urmare a faptului că dimensiunile acesteia se interconstruiesc permanent și destul de activ. Aplicând rigori matematice afirmăm ca suma lor nu poate fi decât un produs factorial, al cărui rol determinant va fi diferit, în funcție de natura, amploarea și profunzimea factorilor de insecuritate (riscuri, amenințări, pericole, provocări, sfidări, tensiuni și agresiuni neconvenționale).

Facem precizarea că în momentul de față, privind securitatea modernă a României în context, sunt vehiculate mai multe păreri și chiar teorii de sorginte internă și externă, ce ne determină să exprimăm punctul

de vedere că nu poate fi absolută, ci mai degrabă relativă, și în consecință transpunerea ei în plan național sau internațional ține cont de anumite particularități ale statului, arealului de existență statală și mediului de securitate, ceea ce reclamă o anumită gradualitate a abordărilor în momentul de față și fianlizării lor în perspectivă.

În ultima vreme a devenit tot mai evident faptul că securitatea României depinde atât de factori interni gestionați politic la nivel strategic, cât și de factori externi, generați de cerințele și exigențele securității colective și comune și Parteneriatului Strategic cu SUA, toate fiind subsumate la ceea ce înseamnă securitate internațională.

Scoatem în evidență încă odată adevărul că securitatea națională se află din ce în ce mai mult în strânsă interdependență cu securitatea internațională, ale cărei mecanisme de operaționalizare, funcționare și acțiune au devenit deosebit de active și complexe. Din cele prezentate rezultă, în legătură cu raportul securitate națională/securitate internațională, că trebuie precizat - numai țările cu statut de actori internaționali puternici dobândesc capacitatea de a-și asigura securitatea prin forțe proprii. Celelalte state, cum este și cazul României, pot beneficia de integrarea în parteneriate.

Parteneriatul strategic cu SUA crează obligații reciproce părților. Avem în vedere prezența militară americană pe teritoriul României în diferite forme și cu durate variabile, operaționalizarea împreună a forțelor întrunite, stocarea de tehnică de luptă modernă, înzestrarea cu mijloace de acțiune performante și poate cel mai important manifestarea Legii Ofset în industria de apărare.

Este evident că obiectivul principal rămâne realizarea interoperabilității acționale pentru misiuni de securitate și apărare în arealul de stabilitate dorit, în cadrul căruia stabilitatea în regiunea Mării Negre este dezideratul strategic principal. Efectele în planul securității României vor fi mai evidente în mod eșalonat, prin derularea de proiecte și programe și mai ales ca rezultat al realizării unui areal de securitate colectivă și comună de la Marea Baltică la Marea Neagră.

Ca perspectivă de securitate a României, apreciem că trebuie să fie rațională, atât ca gândire și rațiune superioară, cât și ca utilitate strategică. Pentru această afirmație aducem în continuare în dezbatere câteva aspecte.

România, în cadrul NATO, prin onorarea obligațiilor contractate, poate focaliza cel puțin un obiectiv strategic colectiv pentru securitatea la

Marea Neagră și gurile Dunării, desigur coordonat cu elementele Parteneriatului Strategic cu SUA. În această situație este bine să se evite o supraaglomerare de tehnică militară de generații mai vechi, care ar putea atrage lovituri punctiforme adverse cu efecte dezastruoase asupra teritoriului țării.

Opinăm ca realizarea unui dispozitiv strategic defensiv pe teritoriul României să fie rezultatul unei planificări judicioase a unei desfășurări strategice de forțe NATO, nicidecum o prezență de capabilități acționale din timp, în baze situate pe teritoriul țării.

Participarea la problemele de securitate regională a UE presupune eșalonare în timp, prezența mai evidentă de capabilități ce se vor plasa în sfera securității la Marea Neagră și Fluviul Dunărea. În această idee apreciem că prezența militară a UE în România poate fi benefică dacă se face prin rotație, dobândind în felul acesta experiență managerială, operațională și acțională.

Analizele strategice din ultimii ani arată fără dubii că securitatea națională a României poate fi eficientă, în fața diversității factorilor combinați și conjugați de insecuritate, mai ales sub forma amenințărilor hibride, dacă se realizează în context regional (fluvio-maritimo-balcanică).

Dar această integrarea regională de securitate a României se impune a se racorda în plan zonal pe coordonate Nord-Sud, într-un sistem de securitate colectivă cu participarea Țărilor Baltice, a Țărilor de la Vișegrad, a statelor Balcanice din riveranitatea Mării Negre și Greciei.

În mod treptat, în cursul câtorva ani, acest sistem modular de securitate în Europa de Est și de Sud-Est poate fi preluat ca responsabilitate operațional-acțională de către UE. În felul acesta se realizează dezideratul continental ca securitatea europeană să aparțină în exclusivitate UE într-un format modern corespunzător dezvoltărilor la nivel global.

ASIMETRIA ÎNCEPUTULUI DE SECOL

ASYMMETRY OF THE BEGINNING OF THE SECOND

Glb.g.(r.) prof.univ.dr. Gheorghe TOMA

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale

gtoma49@yahoo.com

Rezumat: *Un mod de evaluare a asimetriei este de a compara primul și al doilea război mondial cu războiul erei informației. În vreme ce primul folosea slăbirea iar al doilea manevra, războiul erei informației accentuează controlul. În vreme ce primul folosea epuizarea, iar al doilea anihilarea, războiul erei informației caută să paralizeze. În vreme ce mijloacele primului erau armele de foc, iar ale celui de-al doilea mecanizarea, războiul informațional dispune de calculatoare ieftine interconectate prin sisteme globale de comunicații*

Cuvinte cheie: *asimetrie, convențional, neconvențional, slăbirea, manevra, controlul.*

Abstract: *One way of assessing asymmetry is to compare the First and Second World Wars with the Age of Information War. While the former used weakness and the second maneuver, information warfare accentuates control. While the former used exhaustion and the second annihilation, the information age war seeks to paralyze. While the first means were firearms and the second mechanism, the information warfare has computers interconnected by global communication systems.*

Keywords: *asymmetry, conventional, non-conventional, weakness, maneuver, control.*

Schimbarea paradigmelor militare în a doua jumătate a secolului XX, mai ales în perioada interbelică, este datorată în special progresului științific și tehnic, proces de schimbări calitative unic în sistemul cunoștințelor științifice și tehnice. Studiind acest fenomen, mai ales în primele decenii ale începutului de secol, gânditorii problematicei științei securității naționale au realizat o serie de scrieri, abordări, păreri, documentări privind cunoașterea trecutului, înțelegerea prezentului și descifrarea viitorului. Amintesc aici o lucrare cu multe învățăminte, bine

documentată, cu titlul incitant, „*Ora care a schimbat lumea*“. Multitudinea schimbărilor calitative a deschis ușa unei lumi în care „*ciclotroanele sunt asemenea catedrelor, în care transmutațiile se efectuează atât în materie cât și în creier, în care științele matematice s-au transformat într-un cânt gregorian; microelectronica, prin natura și caracteristicile sale, a determinat ipoteze greu de înțeles, situații diferite, care sfidează înțelegerea tradițională a dezvoltării, tehnologiei și industrializării. Conflictele militare din primele decenii ale noului secol au arătat cu prisosință că dimensiunilor tradiționale li s-au alăturat confruntările aeronavale, aeroterestre. A crescut exponențial componenta verticală, rolul spațiului aerocosmic și al sistemelor aerospațiale de cercetare, avertizare, alarmare și lovire de înaltă precizie. Ca urmare, pericolele sunt omniprezente și amenințările omnidirecționale. S-au răsturnat toate concepțiile legate de război, creându-se un sistem geopolitic, geostrategic și geoeconomic cu totul nou, noi arme, noi concepții*”¹.

Precizia și viteza transferului de informații, evoluția continuă și uniform accelerată a mijloacelor de analizare, tehnologiile performante (majoritatea cuceririlor revoluției tehnico-științifice se materializează cu prioritate în domeniul militar, n.a.), au determinat unii autori militari să aprecieze că „*viitorul ne va oferi perfecționarea unor categorii și sisteme de armament, cu o putere enormă de distrugere, capabile să acționeze prin vectori de purtare în cele patru medii (terestru, aerian, apă, cosmos), să lovească obiective și ținte la distanțe impresionante, în timp scurt și cu maximă precizie, în orice condiții meteorologice*”².

Spațiul Europei Centrale și de Est, România, resimt procesele regionale și globale, dar, în plus, au propriile caracteristici și aspecte de dezechilibrare și criză, în planul securității în general, cât și în plan economic, militar și social. Această stare de lucruri, asimetria creată, generează stări de incertitudini și tensiune, care pot degenera în conflicte, ceea ce aduce un prejudiciu grav evoluțiilor în general pozitive, având drept scop consolidarea unei arhitecturi de securitate în Europa și în lume. Ca

¹ Dr. Naghi Gabriel, dr. Toma Gheorghe, *Ora care a schimbat lumea, asimetria începutului de secol*, Editura Presa Națională, București, 2004, p. 4.

² Colectiv, *Arta operativă între contrarii*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2001, p. 39.

urmare, mediul de securitate europeană, previzibil pentru mileniul trei, trebuie să găsească România și, mai ales, Armata ei, pregătită să facă față oricărei provocări, oferindu-i prilejul participării active la toate acțiunile ce reprezintă interesele naționale și de securitate³.

După seismul geopolitic, geostrategic și geoeconomic din anii '89, unii apreciază chiar încheierea războiului rece, dar „nu știm și nu există criterii de a aprecia învingătorul (n.a.), natura și caracterul conflictelor au evoluat; astăzi beligeranții se confruntă în numele religiei, al etniei, al tribului. De aceea, simbolurile culturale și mijloacele de exprimare culturală ale adversarului (patrimoniul istoric, lăcașele de cult, bibliotecile, muzeele, radio, televiziuni etc.) figurează de acum înaintea printre obiectivele de distrus”⁴.

Acțiunile asimetrice sunt specifice acestui început de secol, mai ales datorită faptului că dau răspuns unor întrebări/reclamații/obiecții aduse de politicieni, analiști geostrategici și planificatori militari privind formele clasice de desfășurare a conflictelor. Unele aspecte, specifice acțiunilor asimetrice, nu reprezintă nimic nou. În acest sens, filozoful chinez Sun Tzî descria acum 25 de secole: „Toate războaiele sunt bazate pe stratagemă. De aceea, când suntem gata de atac, trebuie să dăm impresia că nu suntem; când ne folosim de forțele proprii, trebuie să părem inactivi; când suntem aproape, trebuie să-l facem pe inamic să creadă că suntem departe; când suntem departe, trebuie să-l facem pe inamic să creadă că suntem aproape. Oferă momeli adversarului, simulează dezordinea și zdrobește-l”.

Asimetria este principala cale spre eficacitatea acțiunilor împotriva terorismului. Aceasta deoarece, acțiunea teroristă fiind globală, este nevoie de cooperare și măsuri globale dar, în același timp, trebuie ca fiecare țară să aplice măsuri eficace împotriva neoterorismului (inamic neidentificat, difuz, nelocalizat), care atacă lumea democratică și civilizată. Asimetria dă efect acțiunilor teroriste prin care o forță mică poate ataca o forță mai mare, pe care nu ar putea-o angaja într-o acțiune militară de tip clasic. Noul tip de război care a început după atacurile din 11 septembrie 2001, atipic,

³ M. Mircea, *Interoperabilitatea operațională - obiectiv strategic al Armatei României*, Editura AISM, București, 2000, p. 30.

⁴ Michel Mathieu, *L'information dans les conflicts armes, Ou Golf au Kosovo*, L'Harmattan, Paris, 2001, p. 10.

asimetric și asincron, mult diferit de cele de până acum, necesită alte tipuri de abordări strategice, globale, multidisciplinare, omniprezente, omnidirecționale și multinaționale.

Apreciem că, din păcate, acest război este de foarte multă durată, mediatizat selectiv, bazat pe informații incerte, cu metode convenționale și neconvenționale, silențios, cu foarte puține ținte de interes strategic, împotriva unor forțe care afirmă că nu au ce pierde și nu respectă nici o regulă a războiului.

Asimetrismul se manifestă cel mai ades prin: dependența de materii prime sau energetice, de tehnologii avansate, ingerință politică, dezinformare, producerea de dezastre sau catastrofe ecologice, direcționarea efortului comunității internaționale sau statale pe mai multe planuri, slăbirea capacității de prevenire și contracarare a acțiunilor asimetrice.

Totodată, astăzi, asimetria este profund evidențiată de amenințările, riscurile și pericolele transfrontaliere, de fenomenul de proliferare care afectează securitatea zonală și regională, încercând să capete un caracter global. Infiltrarea în statele de destinație (țintă), capacitatea de acțiune simultană la nivel regional, zonal, global, le conferă o mare libertate de acțiune, flexibilitate și rapiditate.

Pentru înțelegerea deplină a tabloului asimetric al începutului de secol este necesară o gamă diversificată de acțiuni, dintre care evidențiem: regândirea, reevaluarea și redimensionarea amenințărilor la adresa securității naționale și, permanent, ierarhizarea priorității acestora; restructurarea și modernizarea structurilor care se ocupă cu contracararea acțiunilor asimetrice, optimizarea coordonării și cooperării acțiunilor structurilor care se ocupă cu prevenirea și contracararea acțiunilor asimetrice; îmbunătățirea cadrului intern și internațional pentru asigurarea sprijinului și a protecției forțelor angajate în prevenirea și combaterea acțiunilor asimetrice la nivel internațional.

Apar zilnic o multitudine de analize care scot în evidență cauzele și, mai ales, efectele acțiunilor asimetrice. Ne punem deseori întrebarea de ce omenirea, cu toate progresele evidente în toate dimensiunile securității naționale și internaționale, nu a găsit și, puțin probabil să găsească antidotul pentru aceste acțiuni care s-au transformat într-un război hibrid.

Am ales să prezint, din multitudinea de cauze, câteva seturi de probleme care stau la baza acțiunilor asimetrice.

Conflictul între civilizații. În lume se identifică astăzi șase mari tipuri de civilizații: simică (chineză), japoneză, islamică, ortodoxă, occidentală, latino-americană și africană. Raporturile dintre ele se dezvoltă de la tolerare până la confruntare. Parcă, în ultima perioadă, se manifestă din ce în ce mai vizibil un anumit tip de confruntare, asimetrică sau război hibrid între lumea occidentală și cea islamică. Occidentul se pare că este grăbit să răspândească ideea supremației sale, marcată de pluralism, calitatea individului, de stat de drept, de respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Se ignoră faptul că fiecare cultură are propriile identități și valențe, neacceptând impunerea prin forță a altor culturi. De partea cealaltă, această influență este considerată brutală, singura cale eficientă în concepția lor fiind războiul hibrid sau războiul asimetric. Apreciem că unica modalitate de a impune un anumit tip de civilizație nu este conflictul ci respectarea reciprocă a istoriei și culturii fiecărei civilizații.

Conflictul între religii. Alături de multiplele tipuri de civilizații, există la fel de multe tipuri de religii. Interesant este faptul că anumite tipuri de religii se suprapun cu zone mai dezvoltate din punct de vedere economic. În zonele în care oamenii au adoptat catolicismul și protestantismul, economia a cunoscut o dezvoltare mai bună, având în vedere paleta de direcții ale dezvoltării economice, în timp ce în alte regiuni/zone mai sărace, sunt răspândite religii cum ar fi: ortodoxia, islamismul, budismul, hinduismul. Conflictul dintre religii care alimentează acțiunile asimetrice nu va putea fi eradicat, din cauza modului uneori intolerant de abordare/tratare a acestor probleme de către forțele angrenate în conflict.

Conflictul dintre sărăcie și bogăție. De la tribuna organizațiilor internaționale, de cele mai multe ori s-a afirmat, cu aroganță, că evitarea războiului asimetric presupune, înainte de toate, eradicarea sărăciei. Discrepanțele uriașe dintre țările sărace și cele bogate cresc considerabil.

Astăzi, aproape 20% din produsul mondial brut este consumat de țările sărace (care reprezintă 80% din populația globului) și aproximativ 80% din produsul mondial brut aparține țărilor bogate (care reprezintă 20% din populația globului). Prognozele evidențiază pentru următorii 25 de ani, creșterea cu două miliarde a populației globale, dar din noii locuitori doar aproximativ 50 de milioane vor trăi în țările bogate. În asemenea situații, sărăcia extremă poate conduce ușor la gesturi disperate, la acțiuni

asimetrice/terroriste la limită, apreciindu-se o serie de atentate sub cele mai diferite forme.

Comunitatea internațională, în totalitate, trebuie să fie conștientă de escaladarea acțiunilor asimetrice și să ia măsuri de armonizare a legislației, astfel încât actele teroriste să fie pedepsite în toate țările pe teritoriul cărora au avut loc. Necolaborarea este de neconceput și, pe cale de consecință, orice formă de cooperare trebuie realizată cu respectarea suveranității statelor.

În final, apreciem faptul că statele mici și mijlocii nu pot să țină pasul, nu-și permit, cu asigurarea resurselor financiare și umane pe care le ridică potențialul militar modern. Ele sunt obligate să se realinieze în jurul centrelor de putere de pe arena mondială, căutând să-și valorifice cât mai eficient capitalul de inteligență de care dispun, în schimbul unui plus de securitate.

Iată numai câteva probleme ale momentului pe care încercăm să le evidențiem, încercând un schimb de idei și generând un dialog continuu.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Colectiv, *Arta operativă între contrarii*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2001.
2. Michel Mathieu, *L'information dans les conflicts armes, Ou Golf au Kosovo*, L'Harmattan, Paris, 2001.
3. Mircea M., *Interoperabilitatea operațională - obiectiv strategic al Armatei României*, Editura AISM, București, 2000.
4. Naghi Gabriel, Toma Gheorghe, *Ora care a schimbat lumea, asimetria începutului de secol*, Editura Presa Națională, București, 2004.
5. William R. East, *Raportul scopuri, căi, mijloace în era informației*.

LUPTA ANTITERORISTĂ LA NIVEL EUROPEAN – AVANTAJE ȘI LIMITE –

ANTI-TERRORIST FIGHT AT EUROPEAN LEVEL – ADVANTAGES AND LIMITS –

Gl. bg. (r.) Țăgorean Petru

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
tpetrut@gmail.com

Rezumat: Uniunea Europeană, ca spațiul de libertate, securitate și justiție, s-a edificat într-un context bazat pe relații de conviețuire pașnică și bună-vecinătate între popoare. Or, în special de la începutul anilor 2000, suntem martorii unei multiplicări fără precedent a crizelor, care se amplifică și se apropie tot mai mult de Europa. Evenimentele violente din Ucraina, din Africa de Nord și Orientul Mijlociu înconjoară Europa, iar buna vecinătate este tot mai mult pusă în pericol. La aceste fenomene s-a adăugat criza migranților, care a făcut ca Europa să conștientizeze limitele capacității sale – în primul rând de a anticipa această criză -, iar apoi de a o gestiona într-o manieră coordonată.

Cuvinte cheie: amenințare; informații; inter-operabilitate; migrație; securitate; terorism.

Abstract: The European Union, as the area of freedom, security and justice, has been built in a context based on peaceful coexistence and good-neighborly relations between peoples. But, especially since the early 2000s, we are witnessing an unprecedented multiplication of crises, which is amplified and is getting closer to Europe. Violent events in Ukraine, North Africa and the Middle East surround Europe, and good neighborliness is increasingly jeopardized. These phenomena have added to the crisis of migrants, which has made Europe aware of the limits of its capacity - first of all to anticipate this crisis - and then to manage it in a coordinated manner.

Keywords : threat; information; interoperability; migration; security; terrorism.

În anul 2001, Consiliul European a calificat terorismul drept „o adevărată provocare la adresa lumii și a Europei” și a decis că prevenirea și combaterea acestui flagel reprezintă un obiectiv prioritar al Uniunii Europene.

Cu toate acestea, după anul 2001, la nivelul Uniunii Europene atacurile teroriste au avut tendința de a deveni un fenomen aproape obișnuit, iar începând din 2015, odată cu intrarea în scenă a „Statului Islamic”, pe fondul destabilizării generate în Orientul Mijlociu de intervenția SUA în unele state arabe, ca și de „revoluțiile” din lumea arabă, cunoscute sub sintagma de „primăvara arabă”, fenomenul terorist practic s-a globalizat.

Încetarea *de facto* a aplicării prevederilor Acordului Schengen de către unele state și chiar ridicarea de garduri la frontierele unor state ale Uniunii Europene (ca în Ungaria, de exemplu) pentru a bloca „ruta balcanică” a migranților, au demonstrat că Europa nu dispune de capacitatea de a menține controlul asupra teritoriului său și nici de un dispozitiv de control eficient al frontierelor externe.

Într-un astfel de context, terorismul reprezintă azi prima amenințare pentru securitatea internă a statelor, iar responsabilii de prevenirea acestui fenomen aproape s-au resemnat, susținând un addagio corect din punct de vedere rațional, dar a cărui demonstrare nu ar trebui să reprezinte un obiectiv: *securitate perfectă nu există!*

Analiza modului în care au fost organizate și s-au desfășurat atacurile teroriste comise în ultimii ani la nivelul Uniunii Europene, dar mai ales legăturile și complicitățile pe care teroriștii le au în diferitele state ale Uniunii, ne îndreptățește să concluzionăm că în domeniul luptei antiteroriste Uniunea Europeană este încă fragilă și incapabilă să acționeze într-o manieră unitară, concertată.

Eurosceptic vs eurofil

Această stare de fapt, pe lângă numeroase alte argumente, generează sau amplifică euroscepticismul și, totodată, contribuie la creșterea numărului de eurofili - cei care susțin crearea/înființarea și dezvoltarea de structuri instituționale europene cu atribuții concrete în acest domeniu.

În același timp, de fiecare dată când în Europa are loc un atentat euroscepticii critică incapacitatea Uniunii Europene, susțin că Uniunea Europeană est moartă, începând cu zona euro, spațiul Schengen, ș.a.m.d.

Aceste abordări diametral opuse sunt consecința unei viziuni dihotomice asupra Uniunii Europene: Europa popoarelor opusă Europei națiunilor. Această dualitate datează din secolul trecut și pare că s-a perimat, epuizându-și resursele. În realitate, față de situația concretă a Uniunii

Europene niciuna dintre cele două abordări nu este adecvată, Europa regăsindu-se între cele două curente și probabil că va continua să rămână în această situație câtă vreme nu sunt stabilite obiective comunitare în acest domeniu și câtă vreme prevenirea și combaterea terorismului rămâne exclusiv în competența statelor membre.

Desigur, atentatele teroriste ce au avut loc în mai multe state ale Uniunii Europene în anii 2015-2017 au avut unele consecințe extrem de negative. Dar, concomitent, comiterea acestora a determinat un nou elan în dezvoltarea cooperării între statele membre în prevenirea și combaterea acestui flagel.

Nu trebuie să fii un mare specialist pentru a observa că fiecare atac a contribuit – indirect - la întărirea securității europene. Spre exemplu, atentatele de la aeroportul din Bruxelles din 22 martie 2016 au fost urmate de numeroase măsuri luate de către miniștri de interne ai statelor membre, reuniți la 24 martie, în special măsurile ce urmează să fie aplicate în domeniul frontierelor inteligente, de inter-operabilitate a bazelor de date europene și internaționale și de utilizare a informațiilor în materia prevenirii și combaterii terorismului. Or, toate aceste măsuri vin să demonstreze tocmai viabilitatea Uniunii, care se preocupă de lupta împotriva amenințărilor teroriste.

Privite din perspective cetățenilor Uniunii Europene, producerea de atentate teroriste în Europa poate fi percepută într-o manieră negativă, mai ales atunci când atacurile au loc într-un stat, pregătirea acestora se face în alt stat, iar coordonarea acțiunilor este asigurată dintr-un al treilea stat sau chiar din afara Uniunii. O astfel de situație pune în evidență existența unui deficit organizatoric și operațional la nivelul structurilor cu atribuții în prevenirea și combaterea acestui fenomen. Dealtfel, structurile naționale responsabile sunt pe deplin conștiente de această apreciere din partea cetățenilor Uniunii, chiar dacă nu o recunosc public.

La nivelul factorilor de decizie, de fiecare dată, după producerea unui atac terorist apare momentul discursului politic – axat adesea pe retorica statului puternic, activ în comparație cu Europa pasivă și neputincioasă. Dar în plan operațional trebuie să vină vremea acțiunii concrete, pragmatice, când autoritățile și instituțiile competente se implică efectiv în identificarea și aplicarea celor mai eficiente soluții, demersuri care nu se fac cu atâta mediatizare precum discursurile politicianilor naționaliști.

Dacă ar fi să ne referim, cu titlu de exemplu, la aceleași atentate de la Bruxelles, lucrurile s-au desfășurat foarte rapid. Consiliul JAI a adoptat proiectele deja aflate în lucru după atentatele de la Paris din 2015. Multe dintre aceste proiecte fuseseră deja adoptate în decembrie 2015, precum: armonizarea incriminării în ceea ce privește „luptătorii străini” vizându-i pe tinerii europeni care au participat la acțiunile armate (Jihad) în Orientul Mijlociu (Siria, Irak), instituirea controalelor sistematice la frontierele externe ale spațiului Schengen (care îi vizează pe resortisanții extra-europeni, indiferent dacă sunt sau nu suspectați de jihadism) și întărirea mecanismelor de control în privința achiziționării și deținerii armelor de foc, crearea unui corp european de poliție de frontieră și gardă de coastă. Alte măsuri fuseseră prezentate încă din ianuarie 2016, precum: extinderea cazierului judiciar european la resortisanții extracomunitari, iar altele chiar în februarie 2016, precum lupta contra finanțării terorismului (prin identificarea deținătorilor de cartele preplătite, crearea de registre naționale centralizate a conturilor bancare, convergența Unităților de Informații Financiare (din domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului).

Toate aceste măsuri datând din 2 februarie 2016, incluse într-un plan de acțiune de luptă contra finanțării terorismului¹, au fost aprobate de miniștrii celor 28 de state membre la 12 februarie 2016². Trebuie doar puse complet în aplicare, mai ales că unele dintre acestea vizează în mod direct „Statul Islamic” și sursele de finanțare a acestuia. Veniturile „Statului Islamic” sunt rezultate ilicite ale ocupării de teritorii, furtului de opere de artă, exploatarei puțurilor de petrol și a rafinăriilor. Iar, planul de măsuri are tocmai rolul de a elimina aceste surse de venit prin întărirea competențelor structurilor vamale, îmbunătățirea măsurilor de înghețare a averilor, precum și lupta împotriva traficului de bunuri culturale.

¹ Planul de acțiune destinat întăririi luptei contra finanțării terorismului, expus în cadrul Comunicării Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, COM(2016) 50 final, adoptată la Strasbourg la 02.02.2016.

² Concluziile Consiliului privind combaterea finanțării terorismului din data de 12.02.2016.

Securitatea Europei depinde de nivelul de securitate a statelor membre

Pentru îmbunătățirea colaborării în materia prevenirii și combaterii terorismului, statelor Uniunii Europene le revin responsabilități majore, începând de la schimbarea mentalității în privința voinței de a coopera. Aceasta deoarece principala cauză a deficitului de cooperare în materia prevenirii și combaterii terorismului pare să fie lipsa de angajament a statelor membre, iar uneori, chiar și atunci când aceste angajamente există oficial/formal, ele nu sunt riguros îndeplinite.

Fiecare stat membru este în primul rând responsabil în domeniul securității sale, astfel contribuind la securitatea Uniunii. Uniunea în ansamblul său are puține pârghii pentru asigurarea securității și pentru a face față amenințărilor teroriste. Mijloacele (polițienești și militare) utilizate în acest domeniu aparțin statelor membre, care trebuie să elaboreze și planurile de gestionare a crizelor și să pună în aplicare dispozitivele specifice în asemenea de situații.

Într-un astfel de context, ar fi o „onoare” prea mare să se impute Uniunii Europene vreun eșec în domeniul luptei antiteroriste. Mai degrabă am putea constata că o astfel de abordare se include în retorica ce dorește să facă din Uniune „țapul ispășitor” pentru toate nerealizările statelor membre.

În optica eurofililor, este necesară dotarea Uniunii Europene cu mijloace adecvate în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, prin crearea, de exemplu, a unei structuri similare FBI, sau a unei agenții de informații, cu competențe la nivel european. Contradicțiile și neînțelegerile dintre state pe această temă, ca și păreri publice exprimate de responsabili naționali determină întârzieri în identificarea și adoptarea de soluții la nivel comunitar, fapt ce poate vulnerabiliza Uniunea.

Crearea unor structuri de prevenire și combatere a terorismului la nivelul Uniunii Europene este, de asemenea, o viziune idealistă deoarece, pe plan juridic, este pur și simplu imposibilă înființarea acestora fără revizuirea tratatelor. Pe plan politic este însă total contraindicată o astfel de abordare deoarece în circumstanțele politice actuale, în special în contextul Brexit-ului, ar fi inoportună ideea convocării unei conferințe interguvernamentale pentru negocieri care să conducă la semnarea unui nou tratat care să fie ratificat de toate cele 28 de state.

În domeniul prevenirii și combaterii terorismului Europa nu este suficient integrată

Anumite domenii, precum agricultura sau concurența sunt foarte integrate la nivelul Uniunii Europene, fiind adoptate regulamente comunitare care se aplică uniform în toate statele membre. Securitatea este în situația exact opusă: securitatea energetică, apărarea, cyber-securitatea sau lupta antiteroristă sunt, înainte de toate, domenii care au rămas în competența exclusivă a statelor membre.

Bineînțeles că niciodată statele nu vor recunoaște că nu există o colaborare suficient dezvoltată la nivel european în domeniul asigurării securității interne, care rămâne încă la un nivel embrionar în comparație cu alte politici comunitare. Aceasta nu împiedică însă Europa, în pofida drumului redus parcurs până în prezent, să progreseze în domeniul coperării în materia prevenirii și combaterii terorismului.

Ceea ce este în mod special caracteristic pentru problemele antiteroriste, e că nu există încă priorități europene operaționale și nici un raport detaliat de evaluare a amenințărilor teroriste. Raportul Europol chiar dacă conține și aspecte privitoare la lupta împotriva terorismului, nu este la nivelul de complexitate necesar acestui domeniu.

Pe de altă parte, pe plan strict juridic, dacă am presupune că Europa și conducătorii acesteia doresc o integrare mai profundă, aceasta nu se va putea realiza în domeniul informațiilor, pentru că Uniunea nu este competentă în acest domeniu. Cu alte cuvinte, statele păstrează esența luptei antiteroriste.

Prin urmare, Europa se dezvoltă între cele două abordări - politici integrate/politici naționale -, cu un pol integrat, ce vizează politicile ușoare și un pol interguvernamental, pentru politicile dificile, precum antiterorismul.

Ideea că Tratatul de la Lisabona a extins domeniul comunitar și în materia securității are limitele sale. Trebuie să vedem care este spiritul coperării de la ora actuală, când statele au toate prerogativele în domeniul securității. De exemplu, în ianuarie 2016, în cadrul Europol a fost creat Centrul European de luptă împotriva terorismului, pentru îmbunătățirea schimbului de informații între statele membre cu privire la acest subiect.

Exista deja din 2010 un centru internațional de luptă contra terorismului cu sediul tot la Haga. Era vorba despre un „*organism independent însărcinat să studieze aspectele juridice ale luptei contra terorismului, de a formula recomandări cu privire la aceste probleme și*

să identifice cele mai **bune practici** în materie de prevenire a terorismului”. O analiză atentă a actului său de înființare demonstrează că structura instituțională menționată era de fapt un institut de cercetare care avea ca obiectiv să examineze aspectele juridice ale luptei contra terorismului și analizarea diferitelor măsuri preventive adoptate în acest scop, formulând recomandări. Rezultatele activității sale puteau veni în sprijinul cooperării între statele membre ale Uniunii, dar ele nu asigurau cooperarea și conlucrarea prin acțiuni concrete împotriva terorismului, derulate în comun.

Pentru asigurarea unei cooperări asupra aspectelor operative nu era suficientă crearea unui institut de cercetare ci a unui centru european dedicat luptei efective contra terorismului, ca un veritabil instrument de îmbunătățire a partajării informațiilor și, dacă este cazul, de cooperare în acțiuni concrete.

Centrul European de luptă împotriva terorismului era prevăzut a se înființa încă cu câteva luni înaintea atentatelor de la Paris, iar aceste evenimente au demonstrat că sistemul european de luptă contra terorismului avea falii importante; în speța evocată, o mai bună cooperare dintre Franța și Belgia în schimbul de informații în domeniu prevenirii și combaterii terorismului ar fi asigurat o mai bună cunoaștere a suspectilor.

Dar o cooperare eficientă este condiționată de existența încrederii între parteneri. Așadar, odată înființat Centrul European de luptă împotriva terorismului, este necesar ca statele Uniunii să fie acum în măsură să lucreze împreună cu încredere. De acum este necesară crearea la nivelul centrului a unei echipe comune de legătură a experților naționali în domeniul luptei contra terorismului, care să sprijine serviciile specializate ale statelor membre³. Concret, această echipă va avea ca sarcină analizarea informațiilor referitoare la „luptătorii străini” și fluxurile de finanțare a terorismului, traficul de arme și propaganda on-line.

Este însă de datoria statelor membre de a detașa în cadrul centrului experți naționali calificați în acest domeniu. Apoi, este necesar ca serviciile specializate ale statelor să conlucreze efectiv cu Centrul european. Dacă nu, acesta va rămâne ca o construcție goală pe dinăuntru, iar detractorii Europei unite vor putea să acuze în continuare că prin crearea acestui Centru banii lor au fost aruncați pe fereastră!

³ Centrul are 35 de membri permanenți și 5 experți naționali detașați.

Ideea creării unei agenții europene de aplicare a legii

Ideea creării unei agenții europene de informații (pe modelul FBI) a apărut după atentatele din gara Atocha de la Madrid⁴. Aceasta a fost reluată după fiecare nou atentat produs în statele Uniunii Europene.

Pe plan strategic și operațional, ideea nu pare fezabilă întrucât crearea de noi structuri, suplimentare, care să se interpună pe lanțul de decizie sau de intervenție în cazul actelor teroriste, ar îngreuna procesul de luare a unei decizii tocmai atunci când este mai mare nevoie de operativitate. De aceea, concluzia care s-a cristalizat în urma analizelor efectuate este că în cazul producerii unor acte teroriste trebuie să funcționeze corect și eficient autoritățile și structurile naționale existente.

În ceea ce privește normele legale aplicabile în domeniul prevenirii și combaterii terorismului trebuie menționat că, chiar dacă este un domeniu de competență exclusivă a statelor membre, pe lângă normele naționale au fost adoptate și reguli juridice comunitare.

Astfel, după atentatele de la Londra, Consiliul a adoptat la 20 septembrie 2005 o decizie referitoare la schimbul de informații și cooperarea în domeniul infracțiunilor teroriste⁵. Acest text juridic menționează că „*persistența amenințării teroriste și complexitatea fenomenului necesită schimburi de informații tot mai importante*”. De aceea, documentul prevede o bună colaborare. Însă, în fapt, de foarte multe ori, această nu se întâmplă la nivelul necesar. Problema de care suferă Uniunea Europeană rezidă în faptul că statele membre nu își îndeplinesc la nivelul necesar angajamentele juridice sau operaționale asumate, prin necomunicarea informațiilor către Europol, respectiv asigurarea personalului și materialelor pentru Frontex.

Ceea ce s-ar putea face însă cu ușurință ar fi să se asigure funcționarea mai bună a ceea ce există deja la nivel european. Există deja structuri naționale la nivelul statelor membre, dar acestea funcționează interguvernamental... adică greoi. Or, acestea ar putea funcționa mult mai bine dacă cei care sunt adepții teoriilor naționaliste nu s-ar opune.

⁴ Atentatele au avut loc la 11 martie 2004, iar în urma acestora și-au pierdut viața 191 de persoane, dintre care 16 români.

⁵ Decizia 2005/671/JAI a consiliului din 20 septembrie 2005 referitoare la schimbul de informații și cooperarea în domeniul infracțiunilor teroriste.

Dacă ne gândim, comparativ, la EU Intelligence and Situation Centre, aceasta este o structură de schimb de informații, „ghișeu unic pentru analiza amenințărilor” atașat Serviciului European de Acțiune Externă, ce seamănă foarte mult cu CIA⁶.

Numele de „Centru de informații” poate părea un pic bombastic în comparație cu realitatea. IntCen nu are nimic în comun cu o CIA la nivel european: IntCen nu are competența de a desfășura anchete, nici filaj sau interceptări telefonice sau a altor mijloace de comunicare la distanță, nu are oameni pe teren și nici rol operațional. Misiunea sa este mai mult una de cunoaștere. Este vorba mai degrabă de un centru de resurse destinate în principal conducătorilor europeni, care are rolul de a analiza și sintetiza informațiile provenite de la statele membre sau din surse deschise. IntCen pregătește astfel, în primul rând, sinteze geografice sau tematice legate de deplasările înaltului reprezentant al UE pentru Afacerile Externe sau cu privire la subiectele de pe agenda Consiliului de Afaceri Externe sau pentru întâlnirile de cel mai înalt nivel ale statelor UE. Analizele Centrului sunt destinate, de asemenea, Președintelui Consiliului European, coordonatorului european antiterorist sau comisarului pentru afaceri interne ori chiar Președintelui Comisiei Europene.

Cu toate că activitatea IntCen este una la nivel strategic, acesta nu are abilitatea de a desfășura acțiuni operative și nici chiar de a face recomandări directe asupra politicilor europene ce ar trebui adoptate.

Sursele de informații folosite de către IntCen sunt, în principal, sursele deschise - adică presa și rețelele sociale -, dar și alte informații clasificate trimise de diferite servicii europene. Partajarea informațiilor la nivelul Uniunii Europene depinde însă de voința statelor membre, acestea fiind singurele care decid care informații sunt puse în beneficiul comun al Uniunii, al reprezentanților abilitați ai acesteia, sau al celorlalte state membre. Însă, de multe ori o structură de informații națională are rețineri în a disemina informațiile obținute chiar și către o altă structură națională, competentă potrivit legii în domeniul respectiv. Darmită la nivel european!

În plus, aceste schimburi de informații nu privesc aspecte operaționale. Nu este vorba despre informațiile pe care le comunică polițiile

⁶ Mai înainte, în 2002 fusese înființat un așa-numit Centru de situații (SitCen), iar în 2004, după atentatele de la Madrid, i-au fost alocate și competențe în domeniul terorismului.

naționale cu privire la rețelele de crimă organizată, de trafic de carne vie sau de droguri, în cadrul IntCen putând face schimburi de informații cu privire la anumite date despre analize cu referitoare la amenințări sau riscuri.

În timp ce EU Intelligence and Situation Centre se ocupă de securitatea externă, Europol este o agenție creată cu scopul de a asigura partajarea informațiilor și realizarea de analize specifice, între altele și analize ale fenomenului infracțional și în domeniul terorismului. Însă Europol este departe de a fi un adevărat FBI european.

Limite ale cooperării în cadrul Europol

Raportul de activitate al Europol pentru perioada 2016-2017 evidențiază că această instituție este în continuare o agenție ancorată în centrul securității Europei. Această agenție este vehiculul greu în domeniul securității cu un buget de peste 100 de milioane de euro și cu resurse umane de peste 100 de persoane. Agenția se dezvoltă în continuare, așa cum demonstrează fluxurile crescânde de informații gestionate sau noile servicii specializate asigurate (de exemplu, europol most wanted list – Eumostwanted).

Europol, creat în anii 90, rămâne o agenție care se ocupă cu schimbul de informații dar care nu are competența de a culege singură informații. În aceste împrejurări, Europol depinde 100% de bunăvoința statelor membre de a o alimenta cu informații. Or, tocmai în asta constă slăbiciunea Europol. Chiar dacă lucrurile merg din ce în ce mai bine, mai ales în ultimii ani, domeniile în care s-au făcut progrese remarcabile sunt lupta împotriva criminalității organizate și a cybercriminalității.

Cât privește terorismul, lucrurile sunt mai complicate. Agențiile și structurile naționale cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii terorismului nu vor alimenta mai întâi bazele de date ale Europol ci vor dori să se asigure că vor preveni producerea de acte teroriste mai întâi în țările de origine și apoi vor putea manifesta disponibilitate pentru a partaja informațiile și cu alții. Dovadă în acest sens sunt rapoartele semestriale ale coordonatorului pentru lupta antiteroristă⁷. De altfel, chiar în ultimul raport

⁷ <http://www.consilium.europa.eu/fr/policies/fight-against-terrorism/>.

publicat se menționează că în domeniul „luptătorilor străini” numai 24 de state au introdus informații în baza de date Europol⁸.

Totuși, o creștere a volumului schimbului de informații este evidentă. Astfel, în anul 2016 serviciile de specialitate au schimbat circa 870.000 mesaje operaționale, adică circa 72.000 pe lună, au fost făcute aproape 1,5 milioane de căutări în baze de date ale Europol, de către mai mult de 7.000 de utilizatori din 28 de state membre. Totodată, 7 servicii de securitate au schimbat informații cu privire la combatanții teroriști străini, grație sistemului pus la dispoziție de agenție.

Mai mult, pentru a stimula comunicarea directă de informații în baza de date a Europol, această entitate europeană a înființat Secure Information Exchange Network Application (SIENA), o rețea securizată de comunicare, care să excludă posibilitatea interceptării informațiilor comunicate de autoritățile naționale competente în domeniul prevenirii și combaterii terorismului către Europol și viceversa („argument” utilizat în mod obișnuit pentru a motiva lipsa de comunicare din partea autorităților naționale).

Extinderea acestei rețele (SIENA) permite acum autorităților naționale competente în domeniul terorismului să procedeze direct la schimbul de informații între ele. Pentru a încuraja schimbul bilateral de informații în domeniul asigurării securității, s-a mers până acolo încât implicarea în acest demers a Europol est facultativă. Or, chiar dacă această măsură este, aparent, destinată facilitării cooperării, ea poate avea consecințe negative întrucât cooperarea bilaterală directă (fără implicarea Europol) poate lăsa în afara demersurilor utile state care pot eventual contribui la gestionarea amenințărilor sau la întregirea informațiilor privitoare la aceste amenințări.

Focalizarea Europol pe lupta antiteroristă

ECTC reprezintă punctul unic în cadrul Uniunii Europene unde se centralizează informațiile operaționale în domeniul luptei antiteroriste furnizate în scop de analiză de către serviciile specializate ale statelor membre, ca și de alte terțe state. De exemplu, baza de date dedicată „combatanților străini” conține aproape 6000 de suspecți.

⁸ Raportul de activitate al Europol, p. 60.

Echipe de specialiști compuse din analiști și experți ai Europol analizează aceste informații pentru a furniza noi piste de căutare și acțiune, conexarea datelor operaționale în timp real cu informațiile deja existente în cadrul Europol și elaborarea unei imagini structurate a rețelelor teroriste⁹. Pe baza acestor informații, care au depășit volumul de 18 Tera-bytes, s-a elaborat mai mult de 80 de rapoarte de specialitate folosite de către dedicienții operațiunilor antiteroriste¹⁰.

În acelaș timp, ECTC monitorizează informațiile care circulă în mediul public cu privire la procesul de fabricare a bombelor, modul de utilizare a precursorilor de explozivi, precum și cu privire la amenințările potențiale cu utilizarea de substanțe chimice, radiologice sau nucleare.

Europol susține, de asemenea, cooperarea specialiștilor din aceste domenii (CBRN) prin intermediul rețelei europene de eliminare a explozibilor și munițiilor (EEODN) prin organizarea de seminarii de formare în cadrul cărora pot fi testate forme de răspuns la diverse scenarii de atac terorist.

CONCLUZII

Așadar, dacă există un deficit de cooperare în privința prevenirii și combaterii terorismului la nivelul Uniunii Europene, acesta este datorat doar statelor membre. Dacă ceva nu funcționează în Europa este numai pentru că noi nu facem destul pentru ca să funcționeze.

Singurele responsabile pentru faliile ce se crează la nivel european în lupta împotriva terorismului sunt chiar statele Uniunii. Fiecare atentat de după 2015 a evidențiat carențele în materie de schimb de informații¹¹. Atentatele de la Bruxelles au pus în evidență absența cooperării între structurile competente belgiene de la nivel local, regional și federal. Mai

⁹ Așa s-a întâmplat și după atentatele de la Paris din noiembrie 2015 și de la Bruxelles din martie 2016, context în care Europol a sprijinit autoritățile franceze și belgiene în operațiunile lor de mare anvergură. Totodată, au fost puse în funcțiune birouri mobile ale Europol în Franța și Belgia.

¹⁰ La elaborarea acestei secțiuni s-au folosit și informații de pe site-ul oficial al Europol, pagina <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/information-sharing-counter-terrorism-in-eu-has-reached-all-time-high>.

¹¹ Atentatele din 2015 din Franța au evidențiat lipsa de cooperare chiar între serviciile de informații franceze (și rivalitatea dintre ele) sau chiar carețele de comunicare din interiorul acestora.

mult, serviciile de siguranță a statului belgian nu au cooperat cu poliția națională belgiană, iar structura de coordonare belgiană *Office central d'analyse* (OCAM) nu a funcționat pentru că nu a fost alimentată cu informații de către poliție, parchet, ministerul afacerilor externe și apărării, serviciile de siguranță a statului și cele de informații militare¹².

La nivel european, statele au grijă să pună în aplicare mecanisme capabile să ancheteze și să auditeze cu regularitate serviciile lor specializate în domeniul prevenirii și combaterii terorismului. Este mai eficient pentru ele să nu se implice atunci când e vorba despre cooperarea la nivel comunitar, iar atunci când un scandal mediatic se produce, este mai confortabil pentru conducătorii politici (adesea susținuți de o mare parte a clasei politice) de a proceda la o supralicitare securitară, propunând soluții inutile (precum reinstituirea controlului la frontiere) și chemând Europa să acționeze chiar și atunci când, potrivit tratatelor, competența este exclusiv națională (de exemplu, în cazul atentatelor de la Bruxelles, *PNR- Passenger Named Records* neservind la nimic).

Într-un asemenea context, contează mai mult să deturneză atenția, să lași în umbră anumite falii și să propui mecanisme precum evaluarea la nivel comunitar, pentru a le remedia. Respectarea suveranității este un pretext util, ca și acuzarea Europei de lipsă de mobilitate reprezintă argumente politice comode pentru a nu pune probleme care deranjează.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2016/3/40802210384_fr_635944470600000000.pdf.
2. http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:e6e0de37-ca7c-11e5-a4b5-01aa75ed71a1.0001.03/DOC_1&format=HTML&lang=FR&parentUrn=CELEX:52016DC0050.
3. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/02/12-conclusions-terrorism-financing/>.
4. <http://www.senat.fr/notice-rapport/2015/r15-442-notice.html>.

¹² http://abonnes.lemonde.fr/europe/article/2016/03/24/les-failles-de-l-etat-belge-de-nouveau-mises-en-evidence_4889343_3214.html.

5. <http://www.robert-schuman.eu/fr/doc/questions-d-europe/qe-355-bis-fr.pdf>.
6. https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37.
7. https://www.europol.europa.eu/latest_publications/31.
8. <http://www.robert-schuman.eu/fr/entretiens-d-europe/0090-l-assimilation-des-terroristes-aux-etrangers-est-une-grave-erreur-ne-correspondant-pas-a-la>
9. <https://www.europol.europa.eu/content/ectc>.
10. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX%3A32005D0671>.
11. <http://www.bruxelles2.eu/2015/01/21/que-fait-lintcen-europeen/>.
12. <http://www.lopinion.fr/edition/international/jean-louis-bourlanges-l-europe-ne-marche-pas-parce-qu-on-ne-fait-rien-93740>.
13. <https://theconversation.com/les-failles-du-renseignement-francais-ou-le-syndrome-shadok-51832>.
14. http://www.lemonde.fr/europe/article/2016/03/24/les-failles-de-l-etat-belge-de-nouveau-mises-en-evidence_4889343_3214.html.
15. <http://www.slate.fr/story/116213/terrorisme-mondes-imaginaires>
16. <http://www.gdr-elsj.eu/2015/01/19/cooperation-judiciaire-penale/reponses-au-terrorisme-apres-les-attentats-de-paris-le-syndrome-du-reverbere/>.

SCHIMBĂRI DE PARADIGMĂ ÎN ABORDAREA CONFLICTULUI

CHANGING PARADIGMS IN CONFLICT APPROACH

Col. (r.) prof.univ.dr. Ion MITULEȚU

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
mituletuion@yahoo.com

Rezumat: *Dinamica mediului internațional de securitate, marcat de instabilitate, riscuri și amenințări multiple, confruntări și manifestări violente, generează schimbări de paradigmă în abordarea noilor forme de conflict.*

În acest context, vom aborda schimbările de paradigmă privind caracteristicile și fizionomia conflictelor convenționale, neconvenționale, neregulate (asimetrice), non-cinetice și hibride.

Abordarea cuprinzătoare a noilor forme de conflict, necesită creșterea rezilienței structurilor de conducere în identificarea și cunoașterea schimbărilor de paradigmă în mediul de securitate, pentru a formula opțiunile adecvate de răspuns la provocările și amenințările actuale și viitoare.

Cuvinte cheie: *paradigmă, conflict convențional, acțiuni asimetrice, operații non-cinetice, conflict hibrid, reziliență.*

Abstract: *The dynamics of the international security environment, marked by instability, multiple risks and threats, violent confrontations and manifestations, generates a change in paradigm in approaching the new types of conflicts.*

In this context, we will refer to the changes in paradigm regarding the characteristic features and physiognomy of various types of conflicts: conventional, unconventional, irregular (asymmetric), non-kinetic and hybrid.

The comprehensive approach of the new types of conflict necessitates an increasing resilience of command structures in identifying and acknowledging the changes of paradigm in the security environment in order to formulate the adequate response options to the current and future threats.

Key words: *paradigm, conventional conflict, asymmetric actions, non-kinetic operations, hybrid conflict, resilience.*

Dinamica fără precedent a mediului internațional de securitate, intensitatea și amploarea riscurilor și amenințărilor emergente, diversitatea actorilor și tendințele de influențare, dezinformare și descurajare manifestate

în spațiul de interes strategic, produc mutații conceptuale și schimbări de paradigmă în abordarea conflictului.

În acest context, apreciem faptul că, schimbările de paradigmă vizează, atât componenta cognitivă prin transformarea și adaptarea acesteia la noile condiții, cât și identificarea tendințelor de evoluție și diversificare a conflictelor în mediul multidimensional de securitate.

Altfel spus, schimbările de paradigmă se adresează în primul rând nivelului cognitiv (mentalului) care trebuie să cunoască și să înțeleagă noile condiții create în spațiul de interes strategic, generatoare de noi forme de conflict în cadrul cărora, instrumentele de putere „hard”, bazate pe raportul violență-distructivitate se combină cu instrumentele de putere „soft”, fapt ce implică o gamă largă de forțe, mijloace și procedee destinate îndeplinirii obiectivelor politice și militare.

Conceptul de paradigmă operează cu metode științifice care vizează identificarea modificărilor produse în domeniul supus analizei, iar în cazul de față domeniul militar și înțelegerea caracteristicilor noii realități de către structurile de conducere politice și militare în vederea creșterii capacității de adaptare la noile condiții.

În acest sens, Joel Barker¹ afirma: „Să ignori puterea paradigmatelor în a-ți influența gândirea înseamnă să te expui unui risc foarte mare în exploatarea viitorului. Pentru a reuși să dai formă viitorului, trebuie să fii pregătit și totodată să fii capabil să îți schimbi paradigmele”.

De aceea constatăm faptul că, o condiție de succes în abordarea conflictualității în etapa actuală și în viitor, vizează capacitatea structurilor de conducere politică, politico-militară și militară de a sesiza schimbările produse în acest domeniu, de a se adapta noilor condiții și de a manifesta flexibilitate în formularea opțiunilor care să ofere răspunsul interinstituțional adecvat, în raport cu provocările din mediul internațional de securitate.

Dacă înțelegem natura provocărilor și sensul modificărilor în dinamica și complexitatea mediului de securitate, atunci devine firească întrebarea: *Cum trebuie să înțelegem schimbările de paradigmă în abordarea noilor forme de conflict?*

¹ <http://www.bogdanilie.ro/ce-sunt-paradigmele/> consultat în data de 25.02.2018.

Folosind ca metodă de cercetare investigația istorică, vom aborda noile forme de conflict în funcție de natura provocărilor, actorii implicați, amploarea, intensitatea, caracteristicile și fizionomia acestora.

În acest context, vom investiga principalele schimbări de paradigmă în abordarea caracteristicilor și fizionomiei noilor forme de conflict de natură convențională (specifice luptei armate), neconvențională, neregulată, non-cinetică și hibridă.

Conflictul convențional se manifestă în cadrul războiului (conflictului armat) și luptei armate și vizează desfășurarea unor operații, bătălii și lupte pentru respingerea unei agresiuni.

Războiul rămâne constant în natura sa, fiind un fenomen social și politic complex, definit ca forma cea mai violentă de manifestare a acțiunilor unor mari grupări de forțe, care folosesc lupta armată, pentru îndeplinirea unui scop politic.

Astfel, rezultă faptul că, în situații de război (conflict armat), instrumentul militar este direcționat de factorul politic.

Lupta armată reprezintă obiectul de studiu al științei militare și aplică în plan militar legile și principiile războiului. Lupta armată constă în angajarea violentă a două grupări de forțe opuse pentru executarea unor operații, bătălii și lupte cu amploare diferită, marcate de distructivitate, asigurându-se astfel, îndeplinirea obiectivelor stabilite, realizarea efectelor și stării finale dorite la nivel politic.

Principalul domeniu al științei militare este arta militară cu cele trei componente: strategia militară, arta operativă și tactica.

Analiza strategiei războiului (conflictului armat) și strategiei luptei armate determină evidențierea următoarelor trăsături specifice: cele două concepte formează obiectul strategiei militare; implică forțe armate regulate (convenționale) de natură statală, alianțe sau coaliții de state; sunt direcționate de factorul politic și acționează pentru îndeplinirea scopului politic al războiului; acțiunile au un caracter violent și distructiv și vizează respingerea unei agresiuni/cucerirea unor teritorii; operațiile, bătăliile și luptele se desfășoară preponderant în spațiul fizic, au caracter întrunit și cuprind nivelurile strategic, operativ și tactic ale artei militare.

Aceste caracteristici ale războiului (conflictului armat) vizează sfera convenționalului, bazată pe simetrie, adică pe existența unui echilibru în plan militar din punct de vedere conceptual, organizatoric, tehnologic și

procedural, fapt marcat de violență, distructivitate și durată relativ mare a confruntării.

Schimbarea de paradigmă în abordarea războiului (conflictului armat) și luptei armate a fost determinată de revoluția tehnologică (revoluția științifico-tehnică, revoluția în afaceri militare), care a produs mutații la nivel conceptual, doctrinar, organizatoric și al înzestrării forțelor armate și a generat apariția noilor forme de conflict denumite „Bătălia aeroterestră”, „Războiul bazat de rețea”, „Operațiile bazate pe efecte” și „Apărarea inteligentă”.

Noile tipuri de conflict nu au modificat natura războiului, care continuă să fie un instrument al politicii, însă au generat o nouă fizionomie bazată pe cunoaștere, înțelegere și superioritate în întreg spațiul de confruntare. Acest lucru a transformat conceptul de simetrie în disimetrie, ca urmare a decalajului tehnologic existent, fapt materializat în realizarea superiorității informaționale, decizionale și acționale în mediul de confruntare.

În acest context, *Bătălia aeroterestră*, caracterizată prin desfășurarea operațiilor întrunite în spațiul electromagnetic, aerian, naval și terestru, vizează neutralizarea centrului de greutate al adversarului prin reducerea/anihilarea capacității de luptă și înfrângerea voinței acestuia de a lupta, asigurându-se astfel, îndeplinirea obiectivelor stabilite și realizarea stării finale dorite la nivel politic. Schema de principiu a unei astfel de operații întrunite cuprinde: acțiunile executate în spațiul electromagnetic care preced declanșarea propriu-zisă a conflictului; desfășurarea operației aeriene de mare intensitate pentru lovirea și neutralizarea obiectivelor de interes din întreg teatrul de operații, combinate cu operațiile navale (dacă există mediu maritim); manevra și executarea operației terestre, în condițiile existenței avantajului operațional în tot spectrul de confruntare, a cărei durată este redusă.

Războiul bazat pe rețea a valorificat avantajele oferite de sistemele și echipamentele de comunicații, informatică, informații, supraveghere și recunoaștere (C2ISR), care au asigurat integrarea și interconectarea în rețea a senzorilor, decidenților și platformelor de luptă aeriene, navale și terestre, favorizând, astfel, circulația datelor și informațiilor în timp real, obținerea superiorității informaționale și decizionale, oportunitatea comenzii și potențarea acțiunilor în zona de operații întrunite.

Războiul bazat pe rețea a marcat intrarea omenirii în era informațională, care a generat cunoașterea și înțelegerea contextului strategic, evaluarea reală a potențialului adversar și formularea opțiunilor de răspuns în condiții de superioritate în spectrul complet, fiind create condițiile necesare pentru obținerea succesului și îndeplinirea obiectivelor stabilite, cu pierderi și distrugerii minime.

În acest sens, a fost redus timpul de luare a deciziei, informațiile au fost diseminate în timp real la beneficiari, iar platformele de luptă înalt tehnologizate au identificat, selectat și angajat țintele de interes ale adversarului în vederea obținerii efectelor preconizate.

Schema de principiu în cadrul războiului bazat pe rețea cuprinde: realizarea scutului informațional (culegerea, prelucrarea și diseminarea informației în timp real, luarea deciziei în timp scurt); realizarea scutului electronic (orbirea în spectrul electromagnetic și paralizarea reacției adversarului); realizarea scutului aerian (atacul aerian selectiv de precizie în tot spațiul de confruntare); realizarea superiorității în spectrul complet favorizează inițiativa, libertatea de acțiune și manevra forțelor terestre, care au ca suport mijloacele blindate, și înaintează în dispozitivul adversarului pentru controlul și gestionarea teritoriului.

Operațiile bazate pe efecte constituie o variantă particulară a războiului bazat pe rețea și adaugă sistemului de comandă și control C4ISR, subsistemul TA (identificarea, selectarea și angajarea țintelor de interes), având ca rezultat realizarea sistemului integrat de comandă și control C4ISTAR (comandă, control, comunicații, computere, informații, supraveghere, recunoaștere, achiziția țintelor).

În acest tip de operații, întrunite și înalt tehnologizate, procesul de planificare desfășurat în condiții de superioritate informațională, decizională și acțională, asigură identificarea și selectarea țintelor adversarului care trebuie angajate, după importanța acestora, astfel încât, să fie alocată muniția corespunzătoare pentru obținerea efectelor dorite. În acest context, se limitează pierderile și distrugerile, se crează condițiile prin care este afectată componenta morală a adversarului și nu cea fizică, astfel fiind redus gradul de distructivitate, asigurat controlul spațiului de interes și sprijinul populației locale, care nu trebuie să devină ostilă.

Din corelarea caracteristicilor și fizionomiei acestor tipuri de conflicte, rezultă evidente schimbări de paradigmă, astfel că, în viitor,

conflictele convenționale vor fi întrunite, integrate și multinaționale, înalt tehnologizate și ultrarapide, bazate pe superioritate informațională, decizională și acțională, care vor asigura avantajul operațional propriu, inițiativa strategică și succesul în raport cu acțiunile adversarului și vor garanta îndeplinirea obiectivelor stabilite, realizarea efectelor preconizate și a stării finale dorite.

Conflictele convenționale viitoare, prin valorificarea avantajelor sistemelor și echipamentelor informaționale și ale tehnologiilor de vârf, vor crea un decalaj tehnologic cert față de adversarul potențial, vor genera disimetrie (dezechilibru) în întregul spațiu de confruntare, superioritate în spectrul complet, aceste elemente asigurând potențarea deciziei și desfășurarea cu succes a acțiunilor militare.

Aceasta fiind tendința privind desfășurarea conflictului convențional în viitor, se impune ca statele să-și dezvolte acele capacități militare care să asigure planificarea, pregătirea și executarea eficientă a operațiilor întrunite înalt tehnologizate și ultrarapide, într-un mediu operațional ostil și complex.

În acest sens, apreciem că trebuie reevaluate schimbările de paradigmă în abordarea conflictelor convenționale viitoare și regândite opțiunile de răspuns pentru a valorifica avantajul operațional, rapiditatea deciziei și capacitățile forței întrunite în executarea manevrei dominante, angajamentului selectiv de precizie, protecției multidimensionale și logisticii integrate în cadrul apărării naționale și apărării colective.

Conflictele neconvenționale, în contextul actual, marcat de dinamismul și complexitatea mediului de securitate, de intențiile și interesele unor actori statali și nestatali, se desfășoară în sfera acțiunilor structurilor de forțe speciale și a celor destinate descurajării, amenințării sau întrebuițării armelor CBRN. În acest context, acțiunile forțelor speciale și a structurilor ofensive CBRN, depășesc sfera operațiilor convenționale și generează schimbări de paradigmă în abordarea acestui tip de conflict.

Acțiunile forțelor neconvenționale vizează în special îndeplinirea unor obiective strategice, fiind direcționate către centrele politice și economice, sistemele de comandă și control, elementele infrastructurii critice ale adversarului în scopul paralizării și neutralizării activităților acestora.

Forțele pentru operații speciale, de informații, supraveghere și recunoaștere acționează atât în sprijinul forțelor convenționale, cât și independent, pe baza planurilor, ordinelor și direcționărilor nivelului militar-strategic².

Proliferarea armelor CBRN și a vectorilor purtători în mediul internațional de securitate menține o permanentă stare de instabilitate și incertitudine, care poate genera crize și conflicte în diferite zone de interes strategic³.

Din această cauză, se apreciază faptul că, deținerea armelor CBRN de către diferiți actori influențează decisiv echilibrul de putere la nivel local, regional și global⁴.

Diversificarea posibilităților de întrebuințare a armelor CBRN de către actorii statali și nestatali, sau de afectare a unor obiective industriale de risc CBRN, amplifică acest tip de amenințare la adresa securității globale.

Totodată, analiza mediului actual de securitate demonstrează faptul că granița dintre convențional și neconvențional este foarte fragilă, astfel că, în orice moment al confruntării operațiile convenționale se pot suprapune sau combina cu acțiunile neconvenționale, în funcție de decizia factorului politic.

În acest sens, acțiunile neconvenționale potențează operațiile specifice luptei armate (de tip combatant), de aceea sunt tot mai importante opțiunile de răspuns la aceste tipuri de provocări și amenințări în mediul operațional strategic.

Deși sunt dezvoltate proceduri specifice de întrebuințare a forțelor în operațiile neconvenționale, contracararea acțiunilor forțelor speciale și a efectelor potențiale ale armelor CBRN constituie în continuare o prioritate a conducerii politico-militare și militare a statelor.

Conflictul neregulat, bazat pe abordarea indirectă și pe asimetrie, vizează răspunsul atipic al unor actori nestatali la acțiunile actorilor statali, în scopul îndeplinirii obiectivelor stabilite în condițiile existenței unui decalaj tehnologic, convențional și decizional între părțile adverse.

² FT-1, *Doctrina operațiilor forțelor terestre*, București, 2017, II-16, II-17.

³ *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019*, București, 2015, p.15.

⁴ SMG-103, *Doctrina Armatei României*, București, 2012, p.29.

Confruntarea acestui cuplu de forțe convenționale (regulate) și forțe neregulate (actori nestatali) a generat schimbări de paradigmă în înțelegerea fizionomiei și caracteristicilor conflictului în noul context strategic, prin apariția unor strategii alternative care vizează răspunsul la acțiunile tip separatist, criminalitate organizată, gherilă, insurgență și terorism.

Din manifestarea riscurilor și amenințărilor emergente au rezultat noi tipuri de conflicte neregulate de tipul operațiilor de insurgență/operații contrainsurgență, operații de gherilă/operații contragherilă, operații teroriste/operații antiteroriste, operații de criminalitate organizată/operații anticriminalitate organizată⁵.

Operațiile neregulate, bazate pe asimetrie, au următoarele caracteristici: folosesc tactici, tehnici și procedee atipice pentru a compensa superioritatea tehnologică, convențională și decizională a adversarului; vizează uzura, exploatarea vulnerabilităților și afectarea moralului adversarului; acțiunile sunt direcționate pentru crearea și menținerea stării de incertitudine și nesiguranță la adversar prin utilizarea unor mijloace artisanale, improvizate, greu de detectat și contracarat; au în vedere atragerea populației civile pentru sprijinirea acțiunilor proprii; urmăresc prelungirea conflictului peste limitele suportate de adversar din punct de vedere al resurselor de personal, tehnice și financiare.

Complexitatea operațiilor neregulate nu este dată numai de diversitatea actorilor participanți, de atipismul și asimetria acțiunilor și de scopurile vizate, ci și de ansamblul măsurilor care trebuie executate după încheierea perioadei de tranziție și trecerea la desfășurarea operațiilor de securitate (stabilitate, stabilizare și reconstrucție). În acest caz, chiar dacă se reduce nivelul confruntării fizice dintre actorii statali și nestatali, își fac apariția noi forme de acțiuni specifice operațiilor de securitate.

De aceea apreciem faptul că, operațiile neregulate vor constitui o provocare importantă și în viitor, fapt ce impune abordarea cuprinzătoare a acestui tip de conflict.

Diversitatea și dinamica mediului de securitate a generat schimbări de paradigmă în abordarea conflictului prin translatarea acestuia în mediul non-cinetic, unde dimensiunea fizică este înlocuită de componentele informațională, virtuală și cognitivă.

⁵ AJP-01, *Allied Joint Doctrine*, Edition E Version 1, Februarie 2017, 2-21.

În acest context, au fost dezvoltate strategiile specifice conflictelor (operațiilor) non-cinetice informaționale, cibernetice, psihologice și mediatice, care diferă de acțiunile forțelor convenționale, neconvenționale și neregulate (asimetrice) prin scop, efectele vizate și structurile angajate.

Acest tip de abordare a conflictului care combină dimensiunile informaționale, virtuale și cognitive, utilizează forțe, sisteme și echipamente non-cinetice, iar efectele preconizate nu sunt orientate către distrugerea fizică a personalului și ocuparea (controlul) unor spații, ci către neutralizarea sistemelor, rețelelor și echipamentelor de comunicații, informatică și apărare cibernetică, controlul, influențarea și afectarea moralului și comportamentului adversarului.

Operația non-cinetică informațională se bazează pe evoluția spectaculoasă a sistemelor și tehnologiilor de comunicații și informatică, integrate și interconectate în cadrul componentelor de securitate și apărare și vizează un ansamblu de măsuri și acțiuni desfășurate de structurile specializate pentru obținerea și menținerea avantajului informațional în domeniile politic, diplomatic, economic, social, tehnologic și militar, la pace, în situații de criză, conflict și război.

Scopul acestui tip de operație vizează afectarea sistemelor de informații, comunicații și informatică ale adversarului pentru a perturba și influența negativ desfășurarea oportună a ciclului informațional, procesului decizional, transmiterea și executarea cu eficiență a misiunilor, concomitent cu menținerea stării operaționale a sistemelor proprii în vederea exploatarei și valorificării propriilor informații.

Astfel, se observă faptul că, operația informațională implică toate instrumentele de putere diplomatică, economică, militară, informațională și civilă, unde pot fi afectate sistemele de conducere a activităților din aceste domenii.

În acest sens, apreciem că actorul care va avea inițiativa și va realiza surprinderea în mediul informațional, va genera un dezechilibru între oponenti și va deține superioritatea informațională ale cărei consecințe se vor manifesta în perturbarea ciclului informațional și procesului decizional ale adversarului.

De asemenea, operația non-cinetică informațională poate fi independentă sau poate fi integrată conflictului convențional, având

caracteristici distincte, în raport cu acțiunile desfășurate la nivelul instrumentelor de putere și al componentei militare.

Abordarea integrată a operațiilor non-cinetice informaționale în cadrul conflictului convențional, la nivel strategic, vizează abilitatea și capacitatea structurilor de comandă și control de a asigura securitatea și protecția sistemelor și echipamentelor de comunicații și informatică proprii, a proceselor informaționale și decizionale, a rețelelor de conducere a forței și de a perturba prin acțiuni specifice funcționarea mijloacelor adversarului.

Aceasta considerăm că trebuie să fie sensul în care analizăm operația non-cinetică informațională, atât ca activitate distinctă desfășurată asupra sistemelor de conducere existente în cadrul instrumentelor de putere la pace, criză și în situații postconflict, cât și ca ansamblu de acțiuni integrate forței convenționale în caz de conflict (război).

Operația non-cinetică cibernetică se desfășoară în mediul virtual (spațiul cibernetic), fiind direcționată către infrastructura cibernetică a adversarului (oponentului) potențial pentru interzicerea folosirii, compromiterea sau manipularea acesteia în interes propriu.

Infrastructura cibernetică are o arhitectură complexă și include sistemele, echipamentele și tehnologiile de informații și comunicații, informatice, aplicațiile, rețelele și serviciile de comunicații electronice⁶.

Având în vedere faptul că, mediul virtual nu are frontiere, există amenințări asupra componentelor infrastructurii cibernetice și a infrastructurii critice din sectoarele financiar-bancar, transporturi, energie, apărare, etc., fapt ce produce vulnerabilități asupra securității naționale, regionale și globale.

În acest context, mediul global de securitate este penetrat de amenințări și atacuri cibernetice care pot afecta grav infrastructura cibernetică din diferite domenii de activitate la pace, criză, în situații de conflict și război.

Aceasta este motivul pentru care, la nivelul NATO, s-a conferit spațiului cibernetic același statut ca mediului fizic (convențional) unde se desfășoară operațiile militare.

Astfel că, mediul virtual a devenit un domeniu operațional, deoarece include amenințări și atacuri cibernetice, vulnerabilități la nivelul

⁶ *Strategia de Securitate Cibernetică a României*, București, 2013, pp. 4-5.

infrastructurii de informații, comunicații și informatică, actori, tactici și procedee specializate, direcționate către afectarea sistemelor de conducere ale adversarului la nivel interinstituțional.

Amploarea și intensitatea amenințărilor și atacurilor cibernetice au generat schimbări de paradigmă în abordarea conceptelor de securitate cibernetică, apărare cibernetică⁷, apărare cibernetică colectivă și capabilități cibernetice ofensive.

Securitatea cibernetică se adresează componentelor securității naționale, regionale și globale și cuprinde o gamă largă de măsuri proactive și reactive destinate protecției infrastructurilor cibernetice, managementului identității persoanelor și managementului consecințelor din mediul virtual.

Apărarea cibernetică vizează domeniul militar și include ansamblul măsurilor și acțiunilor desfășurate în mediul cibernetic pentru protejarea, monitorizarea, evaluarea și detectarea atacurilor cibernetice și asigurarea oportună a răspunsului pentru contracararea efectelor acestora asupra sistemelor de conducere și componentelor infrastructurilor cibernetice ale forțelor proprii.

Apărarea cibernetică colectivă este un concept formulat la nivelul Alianței, ca modalitate eficientă de răspuns la pace, în situații de criză sau la nevoie, în cadrul apărării colective, la amenințările și atacurile cibernetice ale adversarului potențial.

Capabilitățile cibernetice ofensive sunt acele mijloace și procedee de atac cibernetic asupra componentelor infrastructurii cibernetice a adversarului, fără a respecta legislația internațională în domeniu, disimulat și mascat pentru a dezorganiza sistemele de conducere, control și supraveghere a activităților în diferite domenii de activitate.

Problemele prezentate atestă faptul că, asistăm la schimbări de paradigmă în spațiul cibernetic care devine global, domeniu operațional și armă, unde se produc agresiuni virtuale ale căror efecte vizează securitatea statelor la pace, situații de criză, conflict sau război.

În acest sens, apreciem că viitorul va fi tot mai dependent de spațiul cibernetic, unde se vor dezvolta și diversifica mijloacele de atac, se va amplifica agresivitatea în mediul virtual și vor fi afectate componentele infrastructurii cibernetice, ale cărei beneficii în stabilitatea, dezvoltarea și

⁷ *Strategia de Securitate Cibernetică a României*, București, op.cit. pp.4-5.

securitatea statelor sunt evidente. Totodată, conflictele viitoare, indiferent de tipologie, scopuri, intensitate și amploare, vor integra dimensiunea cibernetică în fizionomia lor, pentru a asigura protejarea tehnologiilor și echipamentelor de informații, comunicații și informatică în cadrul structurilor de conducere și execuție ale forței.

Operația non-cinetică psihologică se desfășoară în mediul cognitiv și vizează transmiterea prin mijloace specifice a unor informații și mesaje către grupurile țintă și opinia publică în scopul influențării și modelării atitudinilor, motivațiilor, credințelor și comportamentului în raport cu obiectivele stabilite.

Acest tip de operații se adresează grupurilor țintă, comunităților locale, populației din teatrele de operații sau opiniei publice internaționale pentru „controlul minții”, influențarea gândirii și comportamentului acestora, precum și acceptarea pasivă a situației existente.

O metodă utilă folosită în cadrul operațiilor non-cinetice psihologice este propaganda, formă de agresiune indirectă care îmbină mesajele și imaginile credibile cu cele neadevărate, pentru a influența opiniile și credințele adversarului (grupului țintă, populației, opiniei publice) și a atinge scopul stabilit.

Dezinformarea constituie o altă metodă de influențare a atitudinii și comportamentului adversarului, iar mijloacele folosite în acest sens sunt tot mai specializate și diversificate.

Protecția psihologică devine un instrument important la nivelul structurilor de conducere politico-militară și militară (nivel strategic, operativ și tactic) în prevenirea și contracararea acțiunilor de influențare, prin propagandă și dezinformare, a forțelor proprii, grupurilor țintă sau opiniei publice.

În laboratoarele specializate ale marilor puteri se depun eforturi pentru dezvoltarea unor noi metode de control la nivel mental care să înlocuiască violența fizică, generată de instrumentele de putere „hard”, cu mecanisme „soft”, direcționate către componenta cognitivă a oponentului (grupului țintă).

În acest sens, în literatura de specialitate sunt dezvoltate conceptele de „control reflexiv”⁸ și „război/conflict transcendențial/transpersonal” care

⁸ Revista *Impact strategic*, nr.1/2017, p.58.

mută centrul de greutate al conflictului către sfera cognitivă și constituie metode proactive de influențare a gândirii și comportamentului adversarului.

Aceste abordări au condus la apariția conceptului de război cognitiv, care vizează desfășurarea unor acțiuni și măsuri specifice în spațiul cunoașterii (cognospațiul) în scopul influențării și modelării gândirii și comportamentului oponentului.

Operația non-cinetică mediatică constituie un domeniu conex al mediului informațional, fiind orientată către informarea veridică a grupurilor țintă, populației civile și opiniei publice internaționale pentru a crește credibilitatea acțiunilor proprii și a obține sprijinul necesar din partea acestora.

Totodată, acest tip de operație vizează utilizarea unor mecanisme specifice pentru contracararea riscurilor și amenințărilor imagologice și mediatice generate de adversarul potențial, precum și schimbarea/modelarea comportamentului grupurilor țintă de a avea o atitudine favorabilă acțiunilor proprii.

În acest sens, se utilizează o gamă largă de mijloace mediatice care transmit mesaje, informări și imagini prin presă, televiziune și mediul on-line.

De aceea, se apreciază ca fiind importante strategiile de comunicare și campaniile de relații publice, ale căror obiective sunt corelate cu efectele pe care trebuie să le producă mesajele acestora asupra grupurilor țintă.

Pe lângă aceste instrumente mass-media utilizate în comunicarea și informarea publică, se folosesc tot mai mult „știrile false”, ca suport al unor mesaje presupus corecte, care au rolul de a crea ambiguități în cadrul opiniei publice.

Introducerea unor noi paradigme generează o extensie a operațiilor mediatice prin îmbinarea informațiilor veridice cu știrile false, astfel încât, impactul asupra grupurilor țintă și al opiniei publice să fie cel preconizat. În acest sens, apreciem faptul că, drumul de la adevăr la fals și de la informare corectă la dezinformare și influențare devine foarte permisiv, fluid și de cele mai multe ori nesensibil, fapt ce implică acțiuni și măsuri ale structurilor specializate în sprijinul grupurilor țintă pentru înțelegerea corectă a mesajelor.

Dinamica mediului actual de securitate, amploarea, intensitatea și diversitatea intereselor, amenințărilor, vulnerabilităților și a altor factori

implicați, au generat necesitatea unei abordări cumulative a angajării instrumentelor de putere din spațiul de interes strategic.

Corelația securitate-insecuritate în mediul operațional strategic a generat schimbări profunde de paradigmă în abordarea conflictului prin apariția, dezvoltarea și aplicarea conceptului de război (conflict) hibrid.

Conflictul hibrid intră în categoria fenomenelor politico-sociale complexe, însă nu are ca domeniu distinct de manifestare lupta armată, acesta bazându-se pe combinarea, integrarea și interconectarea acțiunilor convenționale, neconvenționale, asimetrice și cibernetice, forțelor și mijloacelor informaționale, psihologice și mediatice, precum și instrumentelor politice, economice și diplomatice, în scopul îndeplinirii obiectivelor strategice.

Astfel, se apreciază faptul că, războiul hibrid vizează combinarea acțiunilor mediatice (știri false, denaturate), psihologice (propagandă, influențare, dezinformare) și cibernetice (troli, hackeri, viruși informatici) desfășurate pe fondul utilizării active a instrumentelor politice, economice și diplomatice, la care se pot adăuga, în funcție de context, scopuri și interese, actori terți (separațiști, intermediari), structuri neconvenționale și chiar forțe convenționale.

Conflictul hibrid a evoluat de la concept la realitate și a produs schimbări în arta militară prin mutațiile produse la nivelul fizionomiei și caracteristicilor acestuia, tipologiei actorilor, locului și rolului factorului militar, nivelului de violență și distructivitate fizică, precum și prin atenuarea delimitărilor dintre stările de pace, criză, conflict și război.

Având în vedere complexitatea sa, conflictul hibrid a căpătat diferite denumiri, exprimate prin conflictul mozaic, multimod, ambiguu, proxy, cu geometrie perversă etc.

Despre războiul hibrid s-a scris și se va scrie foarte mult și în viitor, deoarece este acceptată afirmația care vizează faptul că, evoluția conflictului, indiferent de tipologie, amploare și intensitate, va fi marcată de hibriditate, unde tehnologiile performante, informațiile globale, mediul fizic și virtual, dimensiunea cognitivă și instrumentele de putere vor facilita o largă paletă de variante ale acțiunilor desfășurate prin combinarea, integrarea și interconectarea elementelor specifice.

În acest sens, se poate desprinde concluzia că, în viitor, conflictul va fi de tip hibrid, fiind puțin probabil să existe numai o singură formă

dominantă de acțiune (convențională, neconvențională, neregulată, informațională), având la bază combinarea mai multor tipuri de instrumente, mecanisme, strategii, tactici, procedee, forțe și mijloace.

Astfel, în opinia majorității specialiștilor, caracteristicile generale ale conflictului hibrid cuprind următoarele elemente: utilizează, de regulă, instrumentele de putere „soft”; generează schimbări în fizionomia conflictului (strategii, tactici, procedee, actori), nu în natura războiului, care rămâne una politică; presupune întrebuințarea structurilor non-cinetice (informaționale, psihologice, cibernetice și mediatice) în toate fazele conflictului; constituie un instrument de putere atât al actorilor statali, cât și al celor nestatali, care pot utiliza o paletă largă de tactici, tehnici și procedee de luptă; își menține caracterul violent, însă acesta nu este determinat preponderent de factorul militar, ci de dimensiunea cognitivă/informațională; estompează delimitarea clară între stările de pace și război, deoarece acțiunile non-cinetice din sfera informațională, psihologică, diplomatică, cibernetică se pot manifesta în întreg spectrul confruntării (pace, stare de tensiune, criză, conflict, război); schimbă viziunea de abordare a centrului de greutate al adversarului, nu prin distrugerea fizică a acestuia, ci prin influențarea și vulnerabilizarea moralului luptătorilor.

De aici rezultă mai multe variante ale fizionomiei conflictului hibrid care pot combina o multitudine de acțiuni, forțe și mijloace și stau la baza elaborării unor scenarii strategice și ipoteze complexe.

În acest context, schema generală privind fizionomia conflictului hibrid cuprinde trei faze: incipientă, confruntarea propriu-zisă, postconfruntarea⁹.

În faza incipientă, care se desfășoară pe timp de pace și se amplifică/intensifică anterior confruntării propriu-zise, cuprinde acțiuni non-cinetice executate în mediul politic, diplomatic, economic, activități specifice informațiilor, operațiilor cibernetice, psihologice și mediatice, combinate cu măsuri active și pasive de descurajare și în unele cazuri de amenințare. Aceasta este faza care cuprinde dimensiunea cognitivă/informațională a conflictului în care sunt utilizate preponderent mijloacele „soft”, dar sunt pregătite și capacitățile „hard” pentru îndeplinirea scopurilor politice și militare.

⁹ Revista *Impact strategic*, nr.2/2017, p.15.

Controlul cognitiv prin care se influențează și modelează atitudinea și comportamentul grupului țintă, afectarea infrastructurii cibernetice, descurajarea și amenințarea sunt obiective specifice conflictului hibrid, care vizează acțiuni combinate, integrate și interconectate din mai multe sfere de activitate.

În faza confruntării propriu-zise, acțiunile îmbracă forme diverse, de la cele de tip proxy (prin terți sau interpuși) la cele care vizează utilizarea componentei militare cu scopuri politice și strategice bine definite. În această fază, se distinge dimensiunea fizică/cinetică a conflictului, iar acțiunile militare au ca scop impunerea unor blocaje, controlul unor zone de interes sau controlul și interzicerea accesului, stabilirea unor zone de interdicție aeriană sau navală, executarea unor lovituri chirurgicale cu sisteme de armamente aeriene, navale și terestre înalt tehnologizate și sprijinul forțelor neregulate (separatiști, terți).

Dacă lipsește componenta militară convențională, atunci se pot intensifica acțiunile proxy, unde adversarul are rolul de sponsor, se pot disloca forțe speciale la obiectivele de infrastructură critică și se menține o presiune constantă asupra părții adverse prin descurajare și amenințare militară.

În faza postconfruntare, în funcție de natura, amploarea și intensitatea acțiunilor desfășurate, se impune dislocarea unor forțe de menținere a păcii, prepoziționarea unor structuri militare multinaționale în zonele de interes strategic și inițierea unor acțiuni politice, diplomatice și economice asupra adversarului.

Dacă acțiunile s-au desfășurat cu întrebuințarea componentei militare convenționale, perioada postconflict vizează tranziția la starea de pace, fapt ce presupune realizarea transferului de autoritate către organismele desemnate, înlocuirea și dezangajarea forțelor.

Schimbările de paradigmă în abordarea conflictului hibrid au la bază principiul complementarității care exprimă faptul că, acțiunile independente care au caracteristici și fizionomii distincte, se pot combina și completa reciproc, generând o nouă perspectivă în domeniul respectiv.

Astfel, se demonstrează faptul că, orice tip de conflict poate fi hibrid, dacă nu implică doar întrebuințarea forțelor și mijloacelor convenționale de luptă.

Din abordarea cuprinzătoare a fenomenului militar rezultă faptul că, schimbările de paradigmă evidențiază modificările produse la nivelul caracteristicilor și fizionomiei conflictului, generatoare de noi forme de acțiuni militare, care cuprind strategii, reguli, tactici, procedee, forțe și mijloace distincte și se pot manifesta independent sau combinat (integrat) în mediul operațional strategic.

Din acest punct de vedere, apreciem faptul că, tipologia conflictelor prezente și viitoare se va baza pe dimensiunile fizică, informațională și cognitivă sau pe o combinație a acestora, unde relevantă va deveni utilizarea integrată a instrumentelor de putere¹⁰ și a structurilor interinstituționale.

De aici decurge întrebarea firească: *Pentru ce tip de conflict ne pregătim?*

Pentru a răspunde corect la această întrebare, trebuie să avem în vedere *conceptul de reziliență*¹¹, care vizează capacitatea de adaptare a structurilor de conducere politică, politico-militară și militară pentru a identifica, cunoaște și înțelege schimbările de paradigmă în dinamica mediului internațional de securitate și în abordarea noilor forme de conflict pentru a formula opțiunile adecvate de răspuns la ansamblul provocărilor, riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților cu potențial de manifestare în spațiul de interes strategic al României.

De aceea, considerăm ca fiind prioritară, creșterea rezilienței în raport cu schimbările de paradigmă în abordarea noilor forme de conflict, astfel încât, înțelegerea realității să ofere condițiile necesare pentru transformarea vulnerabilităților în oportunități politice, diplomatice, economice și militare.

De asemenea, apreciem că trebuie adoptat conceptul de reziliență la nivel interdisciplinar și interinstituțional pentru realizarea și fundamentarea modelului strategic cu opțiunile de răspuns la ansamblul riscurilor și amenințărilor din spațiul de interes al României și la noile forme de conflict care combină, integrează și interconectează sisteme, structuri, tehnologii, tactici și procedee specifice, direcționate către îndeplinirea unor scopuri politice și militare.

¹⁰ SMG-3, *Manualul de planificare a operațiilor*, București, 2016, pp. 11-12.

¹¹ *Colocviu strategic*, nr.2/2017, p.2.

În acest sens, Strategia militară a României abordează din perspectivă cuprinzătoare opțiunile de întrebuințare a componentei militare la nivel întrunit, integrat și multinațional în următoarele situații¹²:

- descurajarea unei potențiale agresiuni, ca parte a acțiunilor NATO în spațiul de interes strategic al României și al Alianței;
- planificarea, pregătirea și executarea unei operații de apărare pe teritoriul național (întrunită și integrată interinstituțional) pentru contracararea acțiunilor agresive convenționale, neconvenționale și hibride, până la intervenția NATO (apărarea colectivă, operația întrunită, integrată și multinațională);
- participarea cu pachetul de forțe alocat la o operație majoră de apărare colectivă, conform art.5, condusă de NATO, într-un teatru de operații;
- participarea cu pachetul de forțe alocat la o operație de mare intensitate desfășurată de UE, pe baza clauzei de asistență mutuală.

Opțiunile strategice formulate în Strategia militară a României, care exprimă un nivel de ambiție ridicat, sunt corelate cu direcțiile de acțiune, capacitățile de apărare și modalitățile graduale de întrebuințare a forțelor, în funcție de iminența sau intensitatea amenințării.

Din această abordare, rezultă următoarele elemente de analiză: efortul militar al României este axat pe dimensiunea convențională a unui conflict potențial și pe dezvoltarea capacităților de comandă și control, informații, aeriene, navale și terestre; participarea la executarea măsurilor de descurajare în cadrul Alianței, instruirea în comun a structurilor militare cu parteneri NATO, în cadrul unor exerciții complexe, măresc gradul de coeziune, integrare și interoperabilitate; coerența măsurilor de configurare, dimensionare, pregătire și înzestrare a Armatei României trebuie să fie permanent în atenția factorilor de conducere politică și militară pentru a crește gradul de credibilitate în cadrul Alianței; operaționalizarea structurilor de forțe gata de luptă permanent, cu capacitate de reacție imediată, cu capacitatea de reacție rapidă, celor destinate apărării strategice și pentru regenerarea forței, în scopul evitării surprinderii, descurajării și adoptării răspunsului oportun față de un pericol iminent.

¹² *Strategia Militară a României*, București, 2016, p. 8.

În raport cu opțiunile strategice formulate privind întrebuințarea instrumentului militar în cazul unui conflict, la nivel național și în cadrul NATO, respectiv UE, noile schimbări de paradigmă produc modificări prin apariția noilor forme de acțiuni militare, care au caracteristici și fizionomii distincte, fapt ce impune creșterea rezilienței în elaborarea unor noi strategii, tactici și procedee care să integreze componentele informațională, cibernetică, cognitivă și hibridă.

În acest fel, se justifică efortul ce trebuie depus la nivel politic, politico-militar și militar pentru configurarea, dimensionarea, pregătirea și înzestrarea unor structuri de forțe care să fie în măsură să gestioneze eficient ansamblul riscurilor și amenințărilor de natură convențională, neconvențională, asimetrică, non-cinetică și hibridă.

În concluzie, schimbările de paradigmă în abordarea conflictului în mediul internațional de securitate sunt o certitudine, de aceea apreciem că trebuie cunoscută și înțeleasă noua realitate în toată complexitatea ei, iar pentru gestionarea eficientă a acestor provocări generate de noile forme de conflict este necesară creșterea rezilienței la nivelul structurilor de conducere politică, politico-militară și militară.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. *AJP-01, Allied Joint Doctrine*, Edition E Vision 1, Febr. 2017.
2. *Colocviu strategic*, nr.2/2017.
3. *FT-1, Doctrina operațiilor forțelor terestre*, București, 2017.
4. *Revista Impact strategic*, nr. 1 și 2/2017.
5. *SMG-103, Doctrina Armatei României*, București, 2012.
6. *SMG-3, Manualul de planificare a operațiilor*, București, 2016.
7. *Strategia Militară a României*, București, 2016.
8. *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019*, București, 2015.
4. *Strategia de Securitate Cibernetică a României*, București, 2013.
5. <http://www.bogdanilie.ro/ce-sunt-paradigmele/>

PROTESTELE SPONTANE VS. ABSOLUTIZAREA LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ȘI ÎNTRUNIRE

SPONTANEOUS PROTESTS VS. THE GENERALIZATION OF THE FREEDOM OF EXPRESSION AND ASSEMBLY

prof.univ.dr.Țuțu Pișleag
Universitatea Danubius din Galați
tutu.pisleag@yahoo.com

Rezumat: Ultimii ani se remarcă printr-un activism social care deopotrivă reprezintă o provocare în societate, pentru agențiile de aplicare a legii, un indicator al evoluției democrației secolului XXI. Mai degrabă aceste proteste reprezintă o interacțiune dinamică a ceea ce reprezintă contrademocrația, impolitica și democrația virtuală. Din perspectiva forțelor de ordine publică, efectul se regăsește în reconsiderarea conceptelor consacrate în literatura de specialitate, în legislația specifică domeniului de ordine, referitoare la menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice. Astfel că, tacticile specifice au fost redefinite prin operaționalizarea conceptului de jandarmerie (poliție) pentru dialog.

Cuvinte cheie: proteste spontane, dialog, libertate, controlul mulțimilor, democrație.

Abstract: Recent years are characterized by a social activism that is a challenge to society, and to law enforcement agencies, an indicator of the evolution of democracy of the 21st century. Rather, these protests represent a dynamic interaction of counterdemocracy and virtual democracy. From the perspective of the forces of public order, the effect is found in the reconsideration of the concepts established in the literature, in the specific legislation, relating to the safeguarding, securing and restoring public order. Thus, the specific tactics have been redefined through the operationalization of the concept of the gendarmerie (police) for dialogue.

Key words: spontaneous protests, dialogue, freedom, control, crowd, democracy.

Specific societății globale, în secolul al XXI-lea se extind tot mai mult interacțiunile culturale, protecția drepturilor fundamentale ale omului, lupta împotriva rasismului și intoleranței, promovarea unui climat de

înțelegere și respect reciproc privind unitatea și diversitatea culturală, cunoașterea, afirmarea libertății umane etc.

Acest început de secol se caracterizează și prin instituționalizarea activismului, ca factor al schimbării naturii mobilizării social-politice, care generează organizații activiste ca actori legitimi în domeniul politicii. Mai degrabă, se manifestă democrația post-electorală prin care „formele contemporane ale democrației sunt strâns legate de creșterea societăților multi-media saturate”¹, un nou tip de militantism care „surprinde multiplicitatea repertoriilor acțiunii și mai ales formele neconvenționale ale intervențiilor cetățenești în câmpul politic”².

Noul activism social a devenit o caracteristică dominantă a societății de astăzi, favorizat și de tehnologiile de comunicare care au și ele un rol tot mai mare în comunicarea politică. Cel puțin, în acest context se conturează două mari întrebări, cât de mult internetul sprijină sau afectează democrația și cum se poate reglementa, normativiza anumite aspecte ale internetului. Față de acestea se nasc și alte preocupări pentru a dezbate activismul social „organizat în jurul celor trei acțiuni de vigilență, de denunț și de evaluare, constituind astfel vectorul cel mai vizibil și cel mai structurat al contrademocrației”³. Ca urmare a dezvoltării internetului, acesta a devenit și o formă de exprimare politică, acesta extinde libertatea și propagă democrația iar „pe măsură ce internetul devine politic normalizat, acesta va fi tot mai puțin potrivit pentru a fi studiat în mod izolat, dar tot mai important în relația cu politicul”⁴.

Noile mișcări sociale exprimate ca grupuri, organizații sau ideologii încep să opereze în afara sistemului politic tradițional, ele utilizează în mod colectiv metode neconvenționale de participare prin care se încearcă să convingă sau să constrângă autoritățile să sprijine obiectivele grupului în cauză. Astăzi, tot mai mult, se pare că „istoria democrațiilor reale este istoria unei tensiuni și a unei contestări permanente... iar legitimitatea și

¹ John Keane, *Democracy in the 21st Century: Global Questions*, p.3, http://www.johnkeane.net/wp-content/uploads/2010/01/2010_jk_21stcenturydemocracy.pdf.

² Pierre Rosanvallon, *Contrademocrația. Politica în epoca contemporană*, Editura Nemira, 2010, p. 80.

³ Ibidem, p. 81.

⁴ Henry Farrell, *The Consequences of the Internet for Politics*, *Annual Review of Political Science*, 2012, p. 47.

încrederea, elementele pe care teoria guvernării reprezentativ-democratice le împletise în mecanismul electoral, au fost în permanență dezacordate”⁵.

Având ca punct de plecare Constituția României⁶, drepturile și libertățile fundamentale sunt prevăzute în art. 39, capitolul 2 din care s-a dezvoltat prin lege organică⁷ libertatea întrunirilor. Suntem în fața unei libertăți de natură juridică, iar o astfel de ”libertate juridică rezultă din perfecționarea ordinii, nu din perfecționarea individului”⁸. Din această perspectivă, „individul încetează de a mai fi el însuși; el este obligat să accepte un comportament impus de afară. Nu este nevoie ca el să-l valorizeze, este suficient să-l realizeze”⁹.

Libertatea de întrunire pașnică, ca drept, presupune intervenția puterii, întrucât intervine normarea acesteia „pentru a o consacra din punct de vedere formal-juridic, pentru a o amenaja și pentru a asigura respectul său”¹⁰. Este apreciată, de asemenea, că aceasta a devenit un mijloc eficient al democrației participative care nu se încheie odată cu alegerile. Formele libertății de exprimare - mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri – devin astfel forme de participare la afacerile publice. Noul activism social ca formă de exprimare cetățenească se bazează pe aceea că „libertatea de întrunire și libertatea de asociere sunt în mod clar interdependente și se consolidează reciproc deoarece ambele stau la baza participării individului în afacerile publice și, prin urmare, sunt fundamentul

⁵ Pierre Rosanvallon, *Contrademocrația. Politică în epoca contemporană*, Editura Nemira, 2010, p. 21.

⁶ potrivit art.39 din Constituția României, „mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme”.

⁷ potrivit. Art.1, aln (1) din Legea nr. 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice, republicată se prevede că „libertatea cetățenilor de a-și exprima opiniile politice, sociale sau de altă natură, de a organiza mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri și de a participa la acestea este garantată prin lege. Asemenea activități se pot realiza numai pașnic și fără nici un fel de arme”.

⁸ Dan Claudiu Dănișor, *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, Editura C.H.Beck, 2007, p. 518.

⁹ Ibidem, p. 519.

¹⁰ Ibidem, p. 525.

și dezvoltarea societății civile”¹¹. Chiar dacă aceste mișcări sociale sunt generate prin rețelele de socializare și se manifestă în spațiul public, relația dintre ordinea publică și libertățile civile este mai concretă și mai bine înțeleasă decât dacă aceste două concepte ar fi tratate separat. Deși, conceptul de ordine publică este relativ complex, avem în vedere toate normele de interes general care guvernează viața într-o societate.

Potrivit Declarației Universale a Drepturilor Omului cu privire la libertatea opiniilor și a exprimării¹², se statuează dreptul de întrunire și dreptul de asociere pașnică. În același timp, Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale reafirmă aceste drepturi¹³ consacrate. De altfel, libertatea de întrunire și asociere este reluată și de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene¹⁴. Libertatea întrunirilor este reglementată în Constituția României la art. 39, astfel că „mitingurile,

¹¹Regional Study, The Right to Freedom of Assembly in the Euro-Mediterranean Region, 2013, p. 20.

¹² art. 19, Declarația Universală a Drepturilor Omului (La 10 decembrie 1948, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat și proclamat Declarația universală a drepturilor omului), „orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat”.

¹³„orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și de asociere, inclusiv a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale” (art. 11, alin. 1, Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, Adoptată la Roma în 4 noiembrie 1950. A intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 31 mai 1994) și că „exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei ori a drepturilor și a libertăților altora” (art. 11, alin.2, Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale).

¹⁴art. 12, Carta drepturilor undamentale a Uniunii Europene, 2012/C 326/02, prevede că „orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere la toate nivelurile și în special în domeniile politic, sindical și civic, ceea ce implică dreptul oricărei persoane de a înființa împreună cu alte persoane sindicate și de a se afilia la acestea pentru apărarea intereselor sale”.

demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme”¹⁵.

Punerea în relație a conceptelor de ordine publică și drepturi civile de întrunire, ca drepturi constituționale, ne conduce să considerăm, așadar, că ordinea publică presupune toate normele imperative care permit viața în societate și organizarea națiunii. Fără aceste norme adoptate în interesul public, societățile umane nu pot supraviețui, întrucât ordinea publică acoperă concepte generale, precum siguranța, moralitatea, liniștea și pacea publică. Corelând drepturile și libertățile fundamentale¹⁶ cu îndatoririle fundamentale¹⁷ se poate deduce că ordinea publică este garantată de către stat.

Adunările publice desfășurate în special în București, se pot încadra în cadrul „mulțimilor organizate” care se pot dezvolta virtual, având mijloace specifice de comunicare între participanți. Analiza acestor mișcări evidențiază că unul dintre indicatorii relevanți în descrierea profilului psihologic al acestora este centrul de cristalizare și comandă care constă în „existența unor persoane sau grupuri cu funcții de inițializare, direcționare și menținere a tonusului emoțional și comportamentului mulțimii”¹⁸.

Raportat la contextul realității politice într-o democrație, avem în vedere și faptul că puterea unei majorități este limitată prin însăși existența unei minorități. Dar, în același timp, manifestarea acesteia trebuie să aibă loc în anumite limite de echilibru, până la momentul în care exercitarea libertăților are loc într-un mod abuziv. Astfel că, spontaneitatea prin permanentizare ridică probleme cel puțin din perspectiva manipulării, dacă avem în vedere și tipul de adunări publice contractuale. Din perspectiva menținerii ordinii publice, în astfel de situații, este nevoie ca mecanismele de menținere a ordinii publice să vizeze deopotrivă și majoritatea.

¹⁵art. 39, *Constituția României*, 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

¹⁶ cap. II, *Constituția României*, 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

¹⁷ cap. III, *Constituția României*, 1991.

¹⁸ Dumitru Cristea, *Tratat de psihologie socială*, volumul II, Editura Renaissance, 2011, p. 259.

Astfel de proteste pun în evidență acțiunea individuală, acțiunea colectivă și deopotrivă acțiunea normativă ale căror dinamici de participare sunt create și limitate de caracteristicile contextului în care sunt încorporați participanții. Problema care se ridică este aceea dacă astfel de contexte sunt reale sau create artificial, întrucât un protest nu se poate desfășura într-un vid social. Permanentizarea acestora în anumite situații consolidează identificarea și împuternicirea colectivă, până la ofensa autorităților, inclusiv forțele de ordine publică. În aceste circumstanțe se ajunge la acțiuni colective non-normative, cu violențe, distrugeri și afectarea în general a climatului de ordine publică. Avem în vedere aici ascunderea feței unora dintre participanți, care printr-un astfel de anonimat recurg la acțiuni violente. Față de acestea, aducem în atenție măsurile luate în astfel de situații, prin incriminarea unor astfel de comportamente. În Franța¹⁹, spre exemplu, ascunderea deliberată a feței în cadrul unei adunări publice sau în imediata apropiere a acestora cu scopul de a nu fi identificați participanții, sunt circumstanțe care ridică temeri de a afecta ordinea publică. Concluzia care se deprime aduce în dezbatere practicile de noutate ale comunicării în construirea identităților colective și a mișcărilor de protest. Astfel de identități colective formate prin comunicarea on-line și exprimate prin proteste în spațiul public, trebuie apreciate și ca minorități.

Din această perspectivă asistăm tot mai mult la exprimarea prin diferite forme a minorităților (sociale, economice, etnice, religioase, sexuale etc), indiferent de natura lor. În același timp, caracterul de spontaneitate este legat mai mult de aceste particularități ale exprimării minorităților și mai puțin de legalitate. Într-un asemenea context, aspectele de natură juridică se direcționează spre acele dezechilibre ale mijloacelor de aplicare a normei și totodată spre creșterea toleranței în aplicarea normei. În aceste condiții, studiul de față mai evidențiază că acțiunile guvernamentale în general trebuie să reflecte realitatea socială și să se distanțeze tot mai mult de spectacolul politic. Realizarea acestor cerințe determină ca acțiunile forțelor de ordine publică să fie mult mai încadrate în normele juridice. De asemenea, studiul deschide și alte direcții de cercetare privind practicile de

¹⁹ Secțiunea X, Capitolul V, titlul IV, cartea VI, *Codul Penal Francez* – Textul prevede o amendă de 1.500 de euro, cel mult (clasa contravențională 5), iar în caz de recidivă în termen de un an, amendă poate fi majorată la 3.000 de euro. R. 645-14 Decretul nr 2009-724 din 19 iunie 2009, art. 1, NOR: IOCD0909694D.

comunicare, mobilizare și coordonare a activismului. Menținerea unui echilibru social într-un stat de drept presupune transparența acestuia, dar, în același timp, este nevoie și de conduite publice transparente.

Apreciem că este nevoie ca după astfel de acțiuni să se desfășoare un proces de revizuire a mecanismelor de gestionare a acestor manifestări care în ansamblu să vizeze reconstruirea evenimentelor care au condus la proteste și consecințele acestora, dezbateră acestora cu toate forțele implicate cu scopul de a identifica disfuncționalitățile, revizuirea practicilor disponibile și elaborarea unor recomandări, adaptarea procedurilor și tacticilor ce trebuie aplicate. Totodată, în scop preventiv, la nivelul jandarmeriei și poliției este necesar să se dezvolte canale din mass media sociale cu scopul de a ajunge și la acele segmente ale populației care nu urmăresc programele de știri de televiziune sau alte mijloace media tradiționale. Astfel, recurgerea la astfel de mijloace de comunicare poate deveni un criteriu în planificarea acțiunilor specifice.

În afara acestor considerații, în raport cu astfel de minorități care se exprimă prin proteste spontane, este nevoie de asigurarea libertății de mișcare a majorității. Împărtășim, de asemenea, ideea ”colțului vorbitorului”²⁰ în care astfel de adunări să se exprime cu ”vociferări și înfruntări, fie de aprobare sau de negare a unor alcătuiri guvernamentale sau parlamentare, însă cu marele respect democratic pentru drepturile celor care aleg”²¹. În consecință, respectarea drepturilor majorității, indiferent de opțiunile politice, devine o cerință majoră, atâta vreme cât opțiunile pentru liniile politice directe sunt exprimate prin vot. Totodată, apreciem că metodele de activism social vor continua să evolueze alături de oportunitățile politice, evoluțiile culturale și tehnologice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, 1948.

²⁰ Colțul vorbitorului – Speakers' Corner, Spreeksteen – reprezintă amenajări speciale în parcuri pentru dezbateri. Astfel de locuri pentru dezbateri a unor teme considerate prioritare se găsesc în Anglia, Statele Unite ale Americii, Australia, Canada, Liban, Italia, Indonezia, Malaezia, Olanda, Noua Zeelandă, Singapore etc.

²¹ Carol Roman, *Hyde Park de București*, Revista Balcanii și Europa, nr. 173, 2017, p. 35.

2. *Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*, 1950.
3. *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, 2012/C 326/02.
4. *Constituția României*, 1991, modificată și completată, Monitorul Oficial nr.767 din 31 octombrie 2003.
5. *Legea nr. 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice*, republicată
6. *Codul Penal Francez*.
7. Regional Study, *The Right to Freedom of Assembly in the Euro-Mediterranean Region*, 2013.
8. Cristea Dumitru, *Tratat de psihologie socială*, volumul II, Editura Renaissance, 2011.
9. Dănișor Dan Claudiu, *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, Editura C.H.Beck, 2007.
10. Farrell Henry, *The Consequences of the Internet for Politics*, Annual Review of Political Science, 2012.
11. Keane John, *Democracy in the 21st Century: Global Questions*, 2010.
12. Roman Carol, *Hyde Park de București*, revista Balcanii și Europa, nr. 173, 2017.
13. Rosanvallon Pierre, *Contrademocrația. Politica în epoca contemporană*, Editura Nemira, 2010.
14. http://www.johnkeane.net/wpcontent/uploads/2010/01/2010_21stcenturydemocracy.pdf.

PROFILING. O NOUĂ METODĂ DE CERCETARE A INFRACTIUNILOR

PROFILING. A NEW METHOD OF INVESTIGATING OFFENSES

Prof.univ.dr.Țical George-Marius¹

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
ticalg@yahoo.co

Rezumat: Activitatea de investigare a infracțiunilor de mare violență reprezintă un demers coerent, bazat pe probe judiciare, indicii și declarații care să conducă în mod necesar la o finalitate necontestabilă.

În ciuda popularității aparente, profilul personalității criminale a fost slab evaluat fie ca un instrument de investigație, fie ca un instrument conceptual. Este important să identifice și să diferențieze diferitele stiluri de profilare și orientările lor conceptuale distincte. Se poate spune că rezultatul/concluziile care pot fi trase cu privire la valabilitatea, utilitatea și etica profilurilor delincvenților în anchetele penale și ce ar putea însemna aceasta pentru psihiatrie, psihologie și aplicarea legii în general.

Analiza comportamentală poate deveni instrumentul necesar pentru identificarea etiologiei infracțiunilor, identificării unui tipar, sprijinind investigatorii în munca lor de înțelegere a mobilurilor specifice infractorului.

Criminal profiling - așa cum mai este numită analiza de investigații criminale - este situată la intersecția dintre psihologie și dreptul aplicat la munca de poliție.

Utilizarea profilării infractorilor este controversată. Mulți oameni nu cred în ea, pentru că nu este o știință exactă.

Cuvinte cheie: profiling, tehnici de profiling, analiza comportamentală, profilarea caracteristicilor personale, profilarea geografică, profiler criminal.

Abstract: Investigation of high-crime offenses is a coherent approach based on judicial evidence, indices and statements that necessarily lead to an unquestionable end.

Despite the apparent popularity, the profile of the criminal personality has been assessed either as an investigative tool or as a conceptual tool. It is important to identify and differentiate between different profiling styles and their distinct conceptual guidelines. It can be said that the result that can be drawn on the validity, usefulness and ethics of the offender's profile in criminal investigations and which could mean this for psychiatry, psychology and law enforcement in general.

¹ Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, profesor titular Universitatea „Andrei Șaguna” – Constanța.

Behavioral analysis can become the necessary tool for identifying crime etiology, identifying a pattern, supporting investigators in their work of understanding a mobile specific to the offender.

Crime Prevention Activity - is located at the intersection of psychology and law enforcement.

Using profiling offenders is controversial. Many people do not believe in it, because it is not an exact science.

Keywords: *profiling, profiling techniques, behavioral analysis, profiling of personal characteristics, geographic profiling, criminal profiling*

În prezent, România nu se poate prezenta în comunitatea științifică internațională cu cercetări în domeniul analizei comportamentale și nici în cel al tehnicii de profiling, singura instituție care dispune de specialiști în domeniu regăsindu-se în instituția Poliției Române, în care se dezvoltă cercetarea științifică de tip aplicat în cercetarea infracțiunilor.

În general, presupunerile care s-au făcut pe marginea abordărilor comportamentului uman au preocupat diferite discipline ale științei în vreme ce analiștii comportamentali și-au concentrat cercetările lor mai ales asupra modului în care oamenii și animalele învață din mediul înconjurător, cum se adaptează la circumstanțe.

Activitatea de investigare a infracțiunilor de mare violență reprezintă un demers coerent, bazat pe probe judiciare, indicii și declarații care să conducă în mod necesar la o finalitate necontestabilă. Realitatea judiciară investigativă însă, ridică o multitudine de probleme ce provin din surse multiple: eroarea umană, condițiile de mediu geografic, social, cultural, limitările investigative și legislative, aceasta pentru a menționa doar câteva.

În investigarea infracțiunilor de mare violență, locul faptei este un veritabil *stimul proiectiv*. Concept care aparține psihologiei abisale, stimulul proiectiv este acea colecție informațională care nu dispune de un caracter organizat, în care datele (cazului) sunt slab structurate, iar legăturile cauză-efect sunt greu de identificat. În acest context, incertitudinea are o pondere ridicată: obiecte împrăștiate, poziția cadavrului, piese de mobilier, fotografii, urme de răvășire, arma crimei, sânge împrășcat, impresiuni digitale, palmare, mirosuri, urme de forțare etc. Pentru psiholog și pentru investigator, reșezarea, pe criterii logice, a puzzle-ului dat de locul faptei, natura crimei, subiecții procesual penali, reacția socială la crimă, tipul de obiect vulnerant folosit la comiterea omorului, constituie obiecte de experimentare mintală, în scopul sprijinirii capturării autorului infracțiunii.

Erorile de interpretare a variabilelor comportamentale își pot face apariția încă din faza de sesizare a comiterii omorului, moment din care eroarea va naște, la rândul ei, eroare.

Rolul analizei comportamentale constă tocmai în devoalarea înțeleșurilor psihologice care stau la baza comportamentelor manifestate la locul faptei; a motivațiilor alegerii unui tip de instrument vulnerant în condițiile în care, de exemplu, mai era prezent un altul dar nu a fost folosit de autor; a resorturilor intime care l-au condus pe autor să aplice mai multe lovituri victimei decât era necesar pentru a o ucide, sau să brutalizeze victima în modalități inimaginabile.

Cercetarea care face obiectul acestui articol oferă posibilitatea stabilirii unor noi premise, necesare pentru completarea procesului de analiză și explicare științifică a comportamentelor infractorilor *români*, atunci când aceștia suprimă viața victimelor lor. Totodată, pune *în lumină specificitatea acțiunilor criminale în raport cu particularitățile crimelor ce fac obiectul cercetărilor criminologice americane și europene*. Cercetarea subliniază necesitatea înțelegerii crimelor în context național, românesc în cazul nostru.

Conform acestei perspective, analiza comportamentală poate deveni instrumentul psihologic care completează tabloul explicativ al etiologiei omorurilor, servind întăririi probatoriului judiciar, identificării unui tipar comportamental specific infracțiunii de omor în contextul spațiului românesc, sprijinind anchetatorii și psihologii în demersul lor comun de înțelegere a mobilurilor specifice conținute în acțiunile de suprimare a vieții.

Sintetic, analiza comportamentului uman constă în simpla observare a individului și apoi explicarea manifestărilor acestuia pentru a le înțelege semnificația.

În procesul de observare a comportamentului se emite următoarea ipoteză: în organisme vii există o „cauză” care declanșează un „comportament”- acel comportament are „sens” și semnificație². Prin observarea acestui proces, este determinată legătura dintre „cauză” și „comportament”, pentru „înțelegerea scopului”. Cauza poate fi inițiată din

²<https://www.policeone.com/investigations/articles/5322506-Behavioral-analysis-in-the-interrogation-room/>.

interior sau din exterior. Cunoscând cauza comportamentului, aceasta poate revela procesele interne, mentale, ale subiectului.

Astfel, analiza comportamentului, ca știință a naturii, studiază factorii care influențează comportamentul uman.³ Interpretările asociate factorilor care influențează comportamentul uman își au sursa în filosofia greacă și, mai mult sau mai puțin vizibil, în orientările obiectiviste, în pozitivism, empirism, asociaționism, teoriile evoluționiste și funcționalism. Aceste orientări filosofice și-au adus contribuția la behaviorismul clasic și la teoriile cognitiv-comportamentale. Abordările comportamentaliste ale crimei își îndreaptă eforturile atât în direcția dorinței de a explica cât și de a controla crima, ca fapt social⁴.

Subsecvent, *caracteristicile agresorului necunoscut* cu analiza detaliată a comportamentului criminal este cunoscută drept „*profiling-ul agresorului*”. Una din cele mai frecvente neclarități terminologice se referă la faptul că diferitele practici polițienești nu operează delimitări conceptuale între analiza comportamentală și criminal profiling.

Tributari încă serialelor de televiziune, foarte mulți consideră că practica profiling-ului agresorului este similară celei a psihologului criminalist.⁵ Asociat acesteia, unul din cele mai consistente mituri referitoare la profiling este acela conform căruia psihologii și psihiatrii sunt, prin natura instruirii lor, singurii calificați să construiască profile psihologice ale agresorului. Acest „credo” a stârnit un imens interes în rândul psihologilor criminaliști, specializați și ei în segmentul științelor comportamentale. Drept urmare, multe programe de formare în știința Psihologiei și în știința Dreptului, au subliniat de la bun început că ele nu dezvoltă astfel de aptitudini. În contextul arătat însă, este important de precizat că profiling-ul agresorului reprezintă doar o dimensiune din ansamblul tehnicilor investigative.

³<https://www.abainternational.org/about-us/behavior-analysis.aspx>.

⁴Sursa:https://books.google.ro/books?id=sfExBwAAQBAJ&pg=PA248&lpg=PA248&dq=police+behavioral+analysis&source=bl&ots=RfrVwe0KAJ&sig=GZSt-ZZY6Wjhn2J5Z6FOQIb_s30&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjmy6X2rOPMAhXFCJoKHSv6AE44ChDoAQguMAA#v=onepage&q=police%20behavioral%20analysis&f=false.

⁵<https://www.psychology.org.au/publications/inpsych/context/>. În România, această denumire aparține psihologului care aplică tehnica poligraf.

Criminal profiling - așa cum mai este numită analiza de investigații criminale - este situată la intersecția dintre psihologie și dreptul aplicat la munca de poliție. Acești specialiști „reconstruiesc” comportamentele, emoțiile și personalitatea suspecților de comiterea de infracțiuni de mare violență, bazându-și raționamentele pe experiența căpătată în domeniul tehnicilor de investigații asociate cu o atitudine psihologică ce reclamă detașare emoțională și răbdare.

Asociația Americană de Psihologie identifică primele încercări de criminal profiling în anii 1880 când, medicii George Phillips și Thomas Bond, au formulat primele aprecieri asupra trăsăturilor de personalitate ale lui Jack Spintecătorul, ceea ce înseamnă că investigația judiciară nu este un obiect de interes atât de vechi și începe să suscite interesul odată cu scrierile cu tematică polițistă, de la jumătatea secolului XIX.

Edgar A. Poe și apoi Arthur Conan Doyle sunt considerați pionierii științei cunoașterii personalității autorilor de fapte reprobabile, ai *științei urmelor* lăsate de aceștia la locul crimei, urmând ca, mai târziu, Edmond Locard⁶ să fie cel care va pune bazele poliției științifice. Abordarea propusă de el și-a făcut loc cu greu în munca de poliție, la fel cum greu au fost acceptați și psihiatrii, psihanaliștii sau psihologii pentru sprijinirea anchetelor judiciare. La fel a fost și cazul psihiatrului James A. Brussel care, în anul 1956, a reușit descrierea portretului unui atentator cu bombă, care a terorizat orașul New York timp de șaisprezece ani, profilul creat de psihiatru grăbind capturarea autorului, în persoana lui George Metesky⁷.

Psihiatria și psihologia judiciară s-au dezvoltat de-a lungul anilor trecând de la constatarea consecințelor pe care le au agresiunile asupra victimelor, la înțelegerea motivațiilor autorilor, evaluarea personalității lor, analiza pericolozității criminale bazate pe criterii habituale care definesc personalitatea patologică și pericolozitatea psihiatrică. Aceste abordări științifice au trebuit să se poziționeze de contraparte a imaginarului colectiv, alimentat în dezvoltarea sa de filme și seriale televizate, unde psihologia devenea utilă prin procedeele sale „magice” aplicate în lupta contra Răului și în neutralizarea criminalilor.

⁶Locard, Edmond. *L'enquête criminelle et les méthodes scientifiques*. Paris, Ed. Flammarion, 1920.

⁷<https://www.criminalminds.wikia.com>.

Analiza comportamentală caută să înțeleagă comportamentul uman, trăirile și strategiile de mascare psihologică ale criminalilor și suspecților, astfel încât psihologii să poată sprijini soluționarea cazurilor. Urmând inițiativei lui Howard Teten, în 1972, alături de Kirsch și Mullany, F.B.I. începe să înțeleagă criminalii în serie.⁸ În efortul de a elucida natura și responsabilitățile ce revin muncii analiștilor de investigații criminale, F.B.I. a subliniat într-o serie de articole⁹ cele mai relevante trăsături de personalitate, deprinderi și pregătirea de specialitate pentru a deveni un profiler de succes.

Având acest punct de pornire, fiecare stat, în funcție de cultură, de tipologia infracționalității și abordarea fenomenului infracțional, și-a adaptat atât cerințele în privința recrutării personalului specializat, a rolului pe care aceștia îl au cât și în instrumentele și metodele de lucru.

Există o paletă largă educațională, experiențială, pași specifici care trebuie parcurși pentru a deveni *criminal profiler*.

Un program de notorietate este oferit de International Criminal Investigative Analysis Fellowship (I.C.I.A.F.)¹⁰ tuturor instituțiilor de aplicare a legii, format din două divizii: analiza de investigații criminale și analiza de profiling geografic, instituție înalt competitivă și care acceptă anual doar câțiva candidați. Din cadrul fiecărei divizii fac parte membrii fondatori, membrii asociați, specialiști, membrii afiliați și membrii de onoare. I.C.I.A.F. are reprezentanți în număr mare la nivel mondial în cadrul agențiilor de aplicare a legii.

Forensic Training Institute (F.T.I.), este instituția în cadrul căreia pregătirea se realizează pe baza metodelor de profiling ale lui Brent Turvey. Cele 10 module de curs includ studiul eticii, abuzului, studiul comportamentului criminal prin utilizarea internetului, asfixia sexuală, acte

⁸<https://www.F.B.I.gov/news/stories/2013/october/serial-killers-part-2-the-birth-of-behavioral-analysis-at-the-F.B.I/serial-killers-part-2-the-birth-of-behavioral-analysis-in-the-F.B.I>.

⁹<https://www.F.B.I.gov/2014/july/criminal-investigative-analysis-practitioner-perspectives-part-two-of-four>.

¹⁰Traducere realizată de comisar șef de poliție Neagu Florentin, ofițer specialist în cadrul Serviciului de Analiză Comportamentală - Inspectoratul General al Poliției Române. Sursa: <http://www.iciaf.org/>.

sadice, arme și explozibili, violență domestică, studiul motivației criminale, proceduri inductive și deductive de profiling, victimologie și multe altele.

Academia F.B.I. pune la dispoziție programe de specializare cu o durată de 4 luni în domeniile Drept, Criminalistică, Comunicații, Științe comportamentale și în domeniul Sănătății.

Dincolo de toate acestea și dincolo de alte modalități de a deveni criminal profiler, există un consens general asupra unui singur aspect: *extinsa experiență investigativă (de ex. lucrul în domeniul poliției) reprezintă piatra unghiulară pentru performanța unui analist de investigații criminale.*

În ultima perioadă de timp, practica judiciară din țara noastră a cunoscut mai multe cazuri complexe, cu moduri de operare deosebite, motivație bizară, victime multiple sau autori care au comis mai multe infracțiuni grave, omoruri sau violuri, într-o perioadă mai mare de timp și în care o analiză comportamentală putea fi realizabilă și utilă investigatorilor în cursul anchetei, pentru înțelegerea modului în care a gândit și a acționat autorul. Securitatea în noua lume, a cărei ordine este în curs de structurare, ridică o mulțime de întrebări, mai ales în democrațiile nou apărute în Europa Centrală și de Est¹¹.

Pentru a crește eficacitatea și performanța Poliției s-a înființat, la nivelul Direcției de Investigații Criminale, Serviciul de Analiză Comportamentală. În cadrul acestui serviciu sunt ofițeri psihologi, sociologi și ofițeri de investigații criminale cu vastă experiență în cercetarea infracțiunilor grave.

Legislația românească a fost modificată pentru a se armoniza legislațiilor europene. Astfel, problematica analizei comportamentale a fost reglementată din punct de vedere juridic prin Legea nr. 255/19.07.2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, care prevede la art.52 faptul că se modifică și se completează art.26, alin.1, pct.15 din Legea nr.218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, astfel: „*folosește metode și mijloace tehnico-științifice în cercetarea locului faptei și la examinarea probelor și a mijloacelor materiale de probă, efectuând*

¹¹Țical G, *Crima organizată și terorismul*, Ed. Fundației Dunărea de Jos, 2006, p. 11.

constatări și expertize criminalistice, prin specialiști și experți proprii acreditați, precum și rapoarte criminalistice de constatare, rapoarte de interpretare a urmelor sau de evaluare a comportamentului infracțional ori a personalității criminale”¹².

Principalele atribuții și competențe ale ofițerilor *Serviciului de Analiză Comportamentală* fac parte din ansamblul de măsuri specifice aplicate în procesul de studiere a personalității subiecților sau al unui individ distinct, analizare detaliată a variabilelor comportamentale și evaluare a informațiilor existente la dosarul cauzei, precum și elaborarea și prezentarea rezultatelor acestei activități.

Pentru asigurarea calității rapoartelor întocmite și implementarea unui mod de lucru unitar, *Serviciul de Analiză Comportamentală* a elaborat o metodologie de lucru privind activitatea de analiză comportamentală și criminal profiling în cadrul investigării infracțiunilor de mare violență în Poliția Română.

Pe scurt, profilarea penală (cunoscută și sub numele de profil al infractorilor și analiza profilului specific) are rolul de a crea un portret psihologic și nu numai psihologic, de a determina localizarea infractorilor prin strângerea atributelor lor personale din comportamentul scenariului infracțional pentru a le ajuta să le detecteze.

În general, profilarea criminalității este utilizată atunci când identitatea infractorului este necunoscută și cu infracțiuni grave cum ar fi crima, agresiunea sexuală. Se lucrează cu profilarea, de asemenea, pe seria de crime, unde se consideră că infracțiunea este comisă de același infractor.

Ceea ce creează un profil de infractor nu este clar acceptat, dar procesul de profilare atrage atât informații fizice, cât și non-fizice. Aceasta include structura locului de infracțiune în ceea ce privește dispunerea victimei și prezența sau absența unor elemente semnificative, dovezi privind ceea ce a fost făcut victimei și succesiunea evenimentelor și comportamentul făptuitorului înainte și după infracțiune. Din aceste date se trag concluzii cu privire la posibila semnificație și motivație a anumitor acte. De exemplu, legarea unei victime poate însemna o necesitate de control, în timp ce înjunghierea victimei înainte de actul sexual poate însemna o nevoie de excitare din cauza durerii sau a sângelui.

¹² art.52 faptul că se modifică și se completează art.26, alin.1, pct.15 din Legea.218/2002.

Caracteristicile victimei, localizarea crimei, utilizarea unui vehicul și relația cu infracțiunile precedente pot sugera, de asemenea, trăsăturile sociale și demografice ale infractorului, cum ar fi rasa, vârsta sau ocupația.

Scopul este acela de a restrânge domeniul investigațiilor, presupuneri esențiale sunt că comportamentul unui infractor la locul crimei reflectă consistența personalității și a metodei de săvârșire a crimei¹³. În majoritatea cazurilor, profilarea penală este folosită pentru crime de serie și atacuri sexuale, iar 90% din încercările de profilare implică uciderea sau violul. Holmes sugerează că profilarea este cea mai utilă atunci când scena crimei reflectă psihopatologia, cum ar fi atacurile sadice, violurile sau crimele satanice și tăiate. Cu toate acestea, au existat cazuri de utilizare în incendiere, apeluri telefonice obscene și jafuri bancare.

Există două direcții principale de profilaxie penală: profilarea caracteristicilor personale ale criminalului și profilarea geografică.

Un profiler geografic ar putea fi rugat să identifice locația unei case de ofițer, iar infractorul ar putea fi rugat să construiască profilul unui infractor necunoscut pe baza comportamentului lui/ei la locul crimei. De asemenea, unui profiler criminal i se poate solicita să sfătuiască poliția despre ce suspect ar trebui să fie intervievat și cum. Pe lângă aceasta, Ainsworth a identificat patru abordări principale ale profilării criminale, acestea fiind¹⁴:

1. Abordarea geografică - aceasta privește modelele de localizare și de sincronizare a infracțiunilor pentru a face judecăți în legătură cu legăturile dintre infracțiuni și sugestii despre locul în care infractorii locuiesc și muncesc.

2. Psihologia de investigație - aceasta a crescut din profilaxia geografică și utilizează teoriile psihologice stabilite și metodele de analiză pentru a prezice caracteristicile delincvenților din comportamentul infracțional.

3. Abordarea tipologică - aceasta implică analizarea caracteristicilor scenelor de criminalitate pentru a desemna

¹³ Holmes, R. M. (1989). *Profiling violent crimes: An investigative tool*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc., p. 15.

¹⁴ Ainsworth Peter, *Offender Profiling and Crime Analysis*, Routledge, 2001, https://books.google.ro/books?id=KMU51ijUsnC&printsec=frontcover&hl=ro&source=gs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

delincvenții în diferite categorii, fiecare categorie de infractor având caracteristici tipice diferite.

4. Abordarea clinică - această abordare utilizează perspective din psihiatrie și psihologie clinică pentru a ajuta investigarea în cazul în care un infractor este considerat a suferi de o boală psihică.

Atunci când se caracterizează caracteristicile unei persoane, un presupus al ofensatorului presupune că comportamentul infractorului este îndrumat de modul în care el gândește și de caracteristicile sale. Deși principiul „cum se gândește cum se comportă” nu este perfect, deoarece uneori comportamentul infractorului poate fi afectat de implicarea unei alte persoane, cum ar fi victima sau martorul, iar în rezultat un desen al caracteristicilor sale devine mai complicat. Este de datoria unui profiler criminal să se infiltreze într-un comportament care indică mai degrabă o persoană decât o situație.

Procesul de profilaj penal poate fi împărțit în cinci etape:

1. Intrări de profil;
2. Prelucrarea deciziei;
3. Evaluarea criminalității;
4. Profilul infractorului;
5. Utilizare de investigație.

Intrări de profil. Acest pas presupune colectarea tuturor informațiilor despre infracțiune. Acestea ar putea fi orice fel de informații care ar ajuta la înțelegerea a ceea ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat și de ce. În această etapă este foarte importantă colectarea informațiilor despre victimă, cum ar fi angajarea, activitățile, prietenii, obiceiurile, statutul social, istoria criminalității.

Prelucrarea deciziei. În timpul acestei etape, toate informațiile colectate în prima etapă sunt organizate pentru a clasifica crima după tip și stil. O clasificare corectă îi va ajuta pe profiler să determine direcția investigației.

În scopul acestei etape, răspunsul la întrebările relevante despre infracțiune va ajuta. Acestea pot fi:

- Unde a avut loc acțiunea?
- De ce ar comite crima o persoană, care ar fi motivul său principal?

- Infractorul ar fi putut alege victima?
- Ce a făcut el pentru a reduce riscul de detectare, criminalul pare a fi amator sau profesionist, sau cel puțin cât de inteligent ar fi el/ea?

FBI-ul și-a dezvoltat propriul manual de clasificare și are o listă de verificare a simptomelor și prin acumularea prezenței lor, infractorul va fi alocat unei anumite clasificări.

Evaluarea criminalității. După ce sintetizează toate informațiile colectate în etapele anterioare, se face evaluarea criminalității. Scopul principal al acestei etape este reconstrucția unei serii de evenimente care au avut loc înainte, în timpul și după comiterea unei infracțiuni și determinarea comportamentului victimelor și infractorilor.

Profilul infractorului. Această etapă se concentrează pe ipoteza despre tipul unei persoane care a săvârșit o infracțiune. Profilul creat va include informații care descriu infractorul. În unele exemple, aceste informații vor include vârsta, sexul, locația, statutul social, inteligența, caracteristicile fiziologice etc.

Utilizarea investigativă. Există două modalități principale în care un infractor poate contribui la investigație. În primul rând, procurorii fac un raport pentru anchetatori, astfel încât să-și concentreze eforturile asupra găsirii unui infractor, care să corespundă caracteristicilor din profil și, în al doilea rând, va fi utilizat pentru planificarea unui proces de interviuare a suspectilor.

Merită să admitem și faptul că profilul se poate modifica în timpul utilizării în scop de investigație.

Utilizarea profilării infractorilor este controversată. Mulți oameni nu cred în ea, pentru că nu este o știință exactă. Unul dintre defectele profilării infractorilor este „stereotipizarea”. Acest lucru se întâmplă într-un caz în care un profiler începe să creadă ceva despre o persoană bazat pe un număr mic de caracteristici. Multe profiluri nereușite sunt create dacă se bazează exclusiv pe stereotipuri.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Ainsworth Peter, *Offender Profiling and Crime Analysis*, Routledge, 2001.
2. Holmes, R. M. (1989). *Profiling violent crimes: An investigative tool*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
3. Locard Edmond. *L'enquête criminelle et les méthodes scientifiques*. Paris, Ed. Flammarion, 1920.
4. Țical G., *Crima organizată și terorismul*, Ed. Fundației Dunărea de Jos, 2006.
5. <https://www.policeone.com/investigations/articles/>.
6. <https://www.abainternational.org/about-us/behavior-analysis.aspx>;
7. <https://www.psychology.org.au/>.
8. <https://www.criminalminds.wikia.com>.
9. <https://www.F.B.I.gov/>.

SECURITATEA INTERNĂ A UNIUNII EUROPENE DIN PERSPECTIVA STATISTICII DEZASTRELOR NATURALE

INTERNAL SECURITY IN THE EUROPEAN UNION FROM THE POINT OF VIEW OF NATURAL DISASTERS STATISTICS

Col. conf.univ.dr.ing. Florin NEACȘA

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
neacsaf@yahoo.com

Rezumat: În prima parte a acestui articol m-am referit la securitatea internă a Uniunii Europene, avînd în vedere caracterul tot mai diversificat al amenințărilor a adresa acesteia. În acest sens a fost elaborată și adoptată „Strategia de securitate internă a U.E.”¹, prin care, se încearcă să se asigure prevenirea și totodată răspunsul eficient și rapid al Uniunii, la noile tipuri de infracțiuni precum și la amenințările produse de dezastrele naturale și antropice. În partea a doua a articolului, am prezentat o serie de date statistice, elaborate de EM-DAT, care scot în evidență diferitele tipuri de dezastre naturale, precum și efectele acestora, care s-au manifestat în Europa în perioada 2006-2015 comparativ cu anul 2016.

Cuvinte cheie: strategie, securitate internă, dezastre naturale, statistică, protecție civilă, mecanisme europene;

Abstract: In the first part of the current article I have referred to the internal security of the European Union, considering the more and more diversified character of the threats faced by it. Thus, the EU internal security strategy was elaborated and adopted, in which the aim is to ensure the prevention of and moreover the efficient and rapid response of the EU to the new types of crimes, as well as to the threats produced by natural and anthropic disasters. In the second part of the article, I have presented a series of statistical data, elaborated by EM-DAT, which reveal various types of natural disasters as well as their effects manifesting in Europe between 2006 – 2015 as compared to 2016.

Key words: strategy, internal security, natural disasters, statistics, civil protection, European mechanisms.

¹ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=RO&f=ST%20842%202010%20REV%202>.

Strategia de securitate internă a U.E.

Având în vedere faptul că securitatea cetățenilor este unul dintre obiectivele majore ale U.E., precum și că toate țările membre, împreună cu instituțiile abilitate la nivel european și național, apără și asigură libertatea și securitatea, în luna decembrie a anului 2003, U.E., a întocmit și acceptat strategia europeană de securitate, care a avut în vedere în principal, stabilirea măsurilor și obiectivelor pentru asigurarea securității externe a Comunității Europene. Aceasta a fost completată în 2010, pe timpul Președenției semestriale spaniole, atunci când Consiliul Europei a adus în discuție modificarea și adoptarea acesteia, prin includerea componentei de securitate internă, aceasta devenind „*Strategia de securitate internă a U.E.*”². Aprobarea acesteia de către Consiliul Uniunii Europene a avut loc în 25-26 martie 2010³.

Încă de la înființare, inițial în data de 25 martie 1957, la Roma, a fost înființată Comunitatea Economică Europeană, instituția și statele membre ale Comunității Europene trebuie să asigure și să apere libertatea și totodată securitatea, garantând totodată respectarea tuturor drepturilor omului, asigurarea statului de drept și solidaritatea dintre statele membre⁴. Cetățenii U.E. se bucură de dreptul de a studia, de a munci și de a trăi în oricare dintre țările membre, un mare câștig fiind eliminarea controalelor la frontierele interne ale spațiului Schengen. Trăim în secolul vitezei, fapt care se reflectă și în viteza cu care evoluțiile științifice modifică tehnologia informațiilor, ceea ce duce la o comunicare mult mai rapidă și mai eficientă între statele membre cât și între cetățenii Comunității Europene.

Este imperios necesar ca „*Strategia de securitate internă a U.E.*”⁵, în permanență, să se adapeze la cerințele cetățenilor săi cât și la noile provocări și amenințări tot mai diverse și dinamice ale perioadei pe care o trăim, care există și sunt interconectate cu cele care amenință întreaga noastră planetă.

În vederea realizării și aprobării „*Strategiei de securitate internă a U.E.*”⁶, au fost stabilite elementele fundamentale și direcțiile pentru acțiunile

² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13319-2017-INIT/ro/pdf>.

³ <http://www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/>.

⁴ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=RO&f=ST%205842%202010%20REV%202>

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

viitoare, printr-o analiză care a avut la bază progresul măsurilor și activităților existente. Concepția de bază a „*Strategiei de securitate internă a U.E.*”⁷, este de a preveni prin toate mijloacele infracțiunile și totodată de a crește capacitatea de răspuns rapid și eficient în cazul apariției dezastrelor naturale sau antropice, prin realizarea, dezvoltarea și asigurarea unui management unitar și eficient, a unor instrumente adecvate⁸.

Având în vedere caracterul intersectorial deosebit de complex, securitatea internă a Uniunii Europene, este deosebit de dificil de asigurat, ținând cont de faptul că amenințările majore au un impact deosebit asupra menținerii vieții, certitudinii siguranței și păstrării bunăstării cetățenilor Uniunii Europene, fie că ne referim la amenințările antropice, fie la dezastrele naturale de diferite tipuri cum sunt inundațiile, furtunile, incendiile de pădure sau cutremurele.

De la înființare și până în prezent, Uniunea Europeană a cunoscut o creștere susținută și continuă atât a teritoriului cât și a populației. Dacă la înființare, în 1957 a fost realizată Comunitatea Economică Europeană, formată din 6 state membre și este considerată piatra de temelie a actualei Comunități Europene, în prezent Comunitatea Europeană numără 28 de state membre, ceea ce a dus firesc la o creștere treptată a populației. Creșterea demografică a avut două cauze principale și anume, creșterea naturală a populației (nașterile) și imigrația. Această creștere demografică a fost graduală dacă urmărim și analizăm datele statistice care ne arată că în 1960 populația Uniunii Europene număra 172 de milioane, în 1991 număra 344 milioane iar în 2016 a atins un prag de peste 500 milioane de locuitori⁹. Specialiștii, analizând datele statistice, au observat faptul că anul 2015 este anul în care pentru prima dată în istorie de la înființare, în Uniunea Europeană a avut loc un declin natural al populației (adică numărul persoanelor decedate a fost mai mare decât numărul nașterilor), dar, creșterea migrației a continuat să ducă la creșterea populației U.E., estimările specialiștilor arătând faptul că populația totală a Uniunii Europene va ajunge în 2050 la 540 de milioane de locuitori¹⁰.

⁷ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13319-2017-INIT/ro/pdf>.

⁸ <http://www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/>.

⁹ <http://www.populationeurope.org/>.

¹⁰ Ibidem.

Migrația are o contribuție deosebită în ceea ce privește creșterea numărului de locuitori ai U.E., pentru că, estimările specialiștilor arată faptul că, dacă Uniunea Europeană nu ar mai primi nici un imigrant după 2015 și nici un locuitor al U.E. nu ar pleca, populația Uniunii Europene ar atinge în 2018 un număr de aproximativ 507 milioane, urmând ca aceasta să scadă treptat, ajungând în 2050 la 479 de milioane. Tocmai pentru că, scenariul „migrație zero” este puțin plauzibil, estimările sunt că, imigranții care vor intra în Uniunea Europeană în perioada 2015-2050, cu tot cu copiii născuți de aceștia, vor duce la creșterea populației Uniunii Europene cu 61 de milioane. Totuși, trebuie precizat faptul că, părăsirea Uniunii Europene de către Marea Britanie până în 2018, va duce la o scădere de la 511 milioane la 445 de milioane, ceea ce reprezintă procentual o scădere cu 13%¹¹.

În U.E. creșterea economică este direct asociată cu prosperitatea cetățenilor săi, alături de garantarea statului de drept, a societății libere bazate pe democrație. În ultima perioadă, toate aceste valori sunt amenințate de efectele distructive ale acțiunilor diferitelor tipuri de infractori sau acțiunilor de tip terorist. În același timp, cetățenii Uniunii au dreptul de a locui, de a desfășura activități lucrative sau de a se deplasa în tot spațiul european, iar acest lucru este tot mai accentuat în ultima perioadă, fapt ce impune din partea U.E., asigurarea și protejarea libertăților pentru toți cetățenii U.E. Tocmai de aceea, securitatea internă a U.E. trebuie să asigure protecția cetățenilor săi, indiferent dacă aceștia călătoresc prin diferitele state membre ale Uniunii sau în afara acesteia, sau se află în spațiul virtual, prin realizarea unor mecanisme europene, care să asigure un grad ridicat de protecție. Practic, securitatea internă a U.E. are în vedere prevenirea și asigurarea răspunsului în cazul amenințărilor comune, la adresa calității vieții cetățenilor săi și de protecție a infrastructurilor critice europene, a protecției drepturilor și libertăților fundamentale și a democrației, în așa fel încât cetățenii Uniunii să își poată desfășura în liniște activitățile zilnice¹².

Dezastrele naturale și cele antropice (tehnologice), fac parte din cadrul amenințărilor comune cu efecte dintre cele mai devastatoare, pentru statele membre ale U.E., punând în pericol siguranța și securitatea

¹¹ <http://www.populationeurope.org/>.

¹² <http://www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/>.

cetățenilor Uniunii, tocmai de aceea, realizarea unui sistem de securitate performant trebuie să integreze și sisteme de protecție civilă.

În vederea unei cooperări cât mai eficiente între statele membre ale U.E., în cazul diferitelor posibile amenințări, trebuiesc realizate o serie de instrumente ale U.E. care să armonizeze diferitele inadvertențe generate de limbă, modalități de acțiune, prevederi legislative, astfel încât prevenirea și răspunsul în cazul amenințărilor comune să aibă eficiență maximă.

Dintre instrumentele elaborate, la nivelul U.E., în vederea cooperării eficiente între statele membre, amintim¹³:

- realizarea unor analize care să anticipeze diferitele amenințări, bazate pe posibile situații și scenarii viitoare;
- elaborarea de strategii, metode și programe de lucru, care să asigure un răspuns adecvat, în funcție de tipul și specificul amenințării existente, prin planificarea activităților, programarea și gestionarea consecințelor. A fost realizat mecanismul comunitar de protecție civilă care are ca scop cooperarea între autoritățile naționale de protecție civilă ale statelor U.E. și permite asistență coordonată din partea statelor participante victimelor dezastrelor naturale sau antropice în Europa sau în lume;
- pentru o activitate cât mai eficientă, în prevenirea și combaterea diferitelor amenințări, la nivel european au fost înființate o serie de agenții specifice cum sunt: Europol, Eurojust, Frontex;
- au fost realizate o serie de instrumente, care să ducă la o cooperare mult mai bună între statele membre, în ceea ce privește recunoașterea reciprocă cum este mandatul de arestare european, schimbul de informații, prin realizarea bazei de date Sistemul de Informații Schengen, utilizarea datelor ADN internaționale și a amprentelor din bazele digitale¹⁴, realizarea unor anchete prin constituirea unor echipe comune internaționale etc;
- realizarea de activități de evaluare comune între statele membre ale U.E., în vederea asigurării eficienței acțiunilor derulate.

¹³ <http://www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/>.

¹⁴ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=RO&f=ST%20842%202010%20REV%202>

Principalul obiectiv al U.E. privind protecția civilă trebuie să urmărească reducerea vulnerabilității în cazul riscului de dezastre naturale sau antropice, prin elaborarea de strategii de anticipare și prin perfecționarea continuă a răspunsului în astfel de situații, bineînțeles, având în vedere legislația specifică fiecărui stat membru. În acest sens se impune realizarea unei hărți de risc la nivelul fiecărui stat membru dar și la nivel european, prin care să fie evidențiate zonele cu risc ridicat cunoscute în prezent dar și cele cu potențial ridicat având în vedere dinamica deosebit de complexă a dezastrelor naturale și antropice din ultima perioadă de timp¹⁵.

Această hartă de risc la nivel european, trebuie să stea la baza cooperării dintre statele membre ale U.E. în ceea ce privește planificarea capacităților în vederea asigurării răspunsului în caz de dezastre naturale sau antropice. Totodată, trebuie să se aibă în vedere și noile posibile amenințări și riscuri generate de: întreruperea furnizării de energie electrică sau întreruperea activităților în domeniul tehnologiei informațiilor și al comunicațiilor. De asemenea, în cadrul politicilor de prevenirea a dezastrelor naturale și antropice, având în vedere complexitatea activităților, trebuie să fie implicați și cetățenii precum și specialiștii din domeniul public și privat¹⁶.

În continuare prezint o serie de date statistice înregistrate de către specialiștii EM-DAT (Baza de date privind evenimentele de urgență), în Europa, în perioada 2006-2015 comparativ cu anul 2016. Baza de date EM-DAT conține date despre modul de producere și efectele acestora, pentru un număr de peste 20.000 de evenimente produse de dezastrele naturale și antropice din 1900 până în prezent. Bazele de date întocmite de specialiștii EM-DAT iau în calcul dezastrele de origine naturală sau antropice (tehnologice), dar în acest articol voi face trimitere către datele care iau în calcul doar dezastrele de origine naturală. Conform specialiștilor EM-DAT dezastrele naturale se împart în mai multe subgrupe care sunt: geofizice (cutremurele de pământ, mișcări de mase-terenuri uscate, activitatea vulcanică); hidrologice (inundații, alunecări de teren-umede, acțiunea valurilor); meteorologice (furtuni, temperaturi extreme, ceață);

¹⁵[http:// www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/](http://www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/).

¹⁶ Ibidem.

climatologice (secetă, revărsări de lacuri glaciare, incendiile de vegetație); biologice (epidemiile, epizootiile, zoonozele și infecțiile datorate insectelor); extra-terestre (căderi de obiecte din cosmos, fenomene naturale din spațiu).

Statistica tipurilor de dezastre naturale care s-au manifestat în Europa în perioada 2006-2015 comparativ cu anul 2016

Din analiza statistică se observă că dezastrele naturale de natură climatologică nu sunt foarte dese în Europa, spre exemplu în 2016 a fost raportat un singur eveniment de acest fel și anume incendiul de pădure care a afectat Portugalia. Dacă analizăm comparativ cu perioada 2006-2015, pe regiunile geografice ale Europei, observăm că în Europa de Vest și de Nord au fost raportate două astfel de evenimente, o secetă deosebit de puternică în 2006, în Lituania și un incendiu de pădure foarte puternic, care a distrus 650 de hectare de pădure la sud-est de Marsilia, Franța, în 2009¹⁷.

În Europa de Est, dintre dezastrele de natură climatologică care s-au manifestat în ultimii 10 ani, cele mai semnificative sunt perioadele de secetă, care au afectat în 2007 Rusia, Republica Moldova și Transnistria, din nou Rusia în 2010 și care a fost cea mai severă secetă din ultimii 100 de ani, iar în 2012 seceta a afectat 16 regiuni din Rusia¹⁸. Totodată, în această regiune geografică a Europei au fost raportate devastatoare incendii de pădure după cum urmează: incendiile de padure produse în Bulgaria, în 2007 și care potrivit oficialităților bulgare au distrus în primele 7 luni ale anului 34.000 hectare de pădure¹⁹; incendiile de pădure din 2010 din Rusia, în apropiere de lacul Baikal, care au afectat peste un milion de hectare de terenuri²⁰; incendiile de pădure din 2012 din Rusia care au distrus 60.000 hectare de pădure din mai multe zone ale Siberiei²¹; incendiile de pădure din

¹⁷ <https://www.bzi.ro/incendii-in-franta-600-de-hectare-de-padure-distruse-180484>.

¹⁸ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

¹⁹ <http://www.business24.ro/international/bulgaria/bulgaria-interzice-exportul-de-lemn-din-paduri-ar-se-exceptie-face-romania-881153>.

²⁰ <http://romanalibera.ro/actualitate/international/incendii-de-padure-in-rusia--in-apropiere-de-lacul-baikal-200381>.

²¹ https://www.publika.md/incendii-de-padure-in-rusia-60-000-de-hectare-au-fost-mistuite-de-flacari_962731.html.

2015 din Rusia, Siberia, în zona lacului Baikal, care au distrus peste 120.000 hectare de pădure și zeci de locuințe²².

În Europa de Sud, în perioada analizată, a fost raportată o secetă severă în 2012 în Italia și un număr ridicat de incendii de pădure, 8 în 2007, care au afectat Spania, Bulgaria, Croația, Grecia, Italia, Albania și Turcia și 4 în 2009 care au afectat Spania, Italia, Grecia și Croația²³.

Analizând perioada 2006-2016 observăm că dezastrele naturale de natură geofizică, nu sunt foarte numeroase în Europa. Din cauza modului de dispunere a plăcilor tectonice, sudul Europei este zona cea mai frecvent afectată de cutremurele de pământ, așa cum reiese și din analiza statistică a ultimilor 100 de ani²⁴.

În perioada 2006-2015 au fost raportate 9 cutremure de pământ în sudul Europei, două în Italia în 2009 și 2012, două în Grecia în 2014 și 2015, două în Turcia 2011 și 2014, unul în Albania în 2014, unul în Serbia în 2010 și unul în Spania în 2011. În aceeași perioadă au fost raportate 6 cutremure de pământ în Europa de Est, trei în Rusia în 2006, 2007 și 2008, două în Bulgaria în 2012 și 2013 și unul în Ungaria în 2013, iar în Europa de Nord au fost raportate, un cutremur de pământ în Marea Britanie în 2007 și o erupție vulcanică în Islanda în mai 2011²⁵. În Europa de Vest nu au fost raportate dezastre de natură geofizică, în perioada 2006-2015.

În anul 2016, statistica ne arată că au fost raportate pentru toate regiunile geografice ale Europei, patru dezastre naturale de natură geofizică, toate în sudul Europei, trei cutremure de pământ în Italia în Norcia și un cutremur de pământ în Macedonia în apropiere de Skopje²⁶.

Cele mai multe dezastre naturale în 2016 au fost cele de natură hidrologică și anume inundațiile. Acestea au avut o repartitie diferită în funcție de regiunile geografice ale Europei. Astfel, în Europa de Nord nu a avut loc nici o inundație, în Europa de Vest au fost raportate patru inundații, în Europa de Est au fost raportate opt inundații, iar în Europa de Sud au fost

²² https://www.romaniatv.net/120-000-de-hectare-de-padure-din-siberia-au-fost-cuprinse-de-flacari_238288.html.

²³ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

²⁴ <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/tarile-cu-cele-mai-mari-cutremure-din-europa-639644>.

²⁵ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

²⁶ Ibidem.

raportate șapte inundații. Comparativ cu media anuală a perioadei 2006-2015 se observă că valorile sunt destul de apropiate de valorile medii anuale pe cele patru regiuni ale Europei care sunt de 1,8 pentru Europa de Nord, 2,1 pentru Europa de Vest, 7,3 pentru Europa de Est și 8,6 pentru Europa de Sud²⁷. Din analiza statistică a întregii perioade 2006-2016 se observă că cele mai numeroase inundații raportate într-un an, sunt cele 16 raportate în 2010 și 2014 în Europa de Sud și cele 19 raportate în 2006 în Europa de Est²⁸.

Cele mai frecvente dezastre naturale raportate în Europa, sunt cele de natură meteorologică, așa cum reiese din statistica perioadei 2006-2016 și au o cu totul altă distribuție pe cele patru zone geografice, comparativ cu cele de natură hidrologică. Comparând media anuală a dezastrelor de natură hidrologică cu media anuală a dezastrelor de natură meteorologică, pe cele patru regiuni geografice, se observă că în Europa de Nord și de Sud media anuală a dezastrelor de natură meteorologică este mai mică decât media anuală a dezastrelor de natură hidrologică, în Europa de Est cele două medii sunt aproximativ egale, în Europa de Vest media anuală a dezastrelor de natură meteorologică este de aproape patru ori mai mare decât media anuală a dezastrelor de natură hidrologică²⁹.

În 2016 au fost raportate câte două dezastre de natură meteorologică în Europa de Vest și de Est și nici unul pentru Europa de Nord și de Sud. Interesant este faptul că modul de manifestare al dezastrelor de natură meteorologică, este cu totul aparte în Europa. Astfel, întâlnim un număr ridicat de furtuni în Europa de Vest și temperaturi extreme în Europa de Est. Mediile anuale ale perioadei 2006-2015 evidențiază acest lucru prin faptul că media anuală a perioadei respective pentru furtuni este mult mai mare pentru Europa de Vest, a cărei valoare este de 6,1 comparativ cu celelalte regiuni geografice, ale căror valori sunt de 1,8 pentru Europa de Nord și de Sud, și de 1,9 pentru Europa de Est³⁰.

Perioadele de temperaturi extreme, exprimate de mediile anuale ale perioadei 2006-2015, ne arată cea mai mare medie anuală în Europa de Est cu valoarea de 5,8, comparativ cu Europa de Sud, care are valoarea medie

²⁷ <http://www.emdat.be/publications/> Annual Disaster Statistical Review 2016.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem.

anuală de 3,6, Europa de Vest, care are valoarea medie anuală de 2,8 și Europa de Nord, care are valoarea medie anuală de 1³¹.

Ca repartitie procentuală din totalul perioadelor de temperatură extremă produse în Europa pentru perioada 2006-2016, valurile de căldură au reprezentat, 10% din totalul valurilor de temperatură extremă raportate în nordul și estul Europei, iar în vestul și sudul Europei acestea au reprezentat 25 % din totalul valurilor de temperatură extremă raportate. Tot din datele statistice, rezultă faptul că cele mai multe valuri de căldură s-au raportat în 2006 în vestul Europei iar în 2007 în estul și sudul Europei, în timp ce, cele mai multe țări europene afectate de valuri de aer rece sau de condiții de iarnă extremă au fost 39, în 2012³².

Statistica pierderilor de vieți omenești în Europa în perioada 2006-2015 comparativ cu anul 2016

În general pierderile de vieți omenești au o pondere diferită în funcție de tipul de dezastru natural care s-a manifestat într-o anumită perioadă de timp și sunt direct asociate cu ariile geografice europene afectate. Astfel, comparația dintre mediile anuale ale deceselor de persoane pentru perioada 2006-2015 și numărul deceselor de persoane înregistrate în 2016 ne arată următoarele date statistice: decesele de persoane din cauza dezastrelor de natură meteorologică au cele mai mari medii anuale, iar valorile lor în funcție de cele patru zone geografice ale Europei sunt în ordine descrescătoare zonele de est, vest, nord și sud ale Europei.

Cea mai mare medie anuală de 5.956 pentru Europa de Est, este influențată în principal de cele 55.736 de persoane care și-au pierdut viața în urma valului de căldură care a afectat Rusia în 2010³³.

Pentru Europa de Vest media anuală a deceselor este de 727 și este influențată de cele două valuri de căldură care au afectat această zonă a Europei, primul în 2006 care a provocat 3.340 de decese și cel de-al doilea în 2015 care a provocat 3.685 de decese³⁴.

Zona de nord a Europei a fost mai puțin afectată în această perioadă de timp, media anuală fiind puțin sub 100 de persoane decedate, dar este

³¹ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

influențată de valul de căldură care a lovit în 2013 Marea Britanie și a provocat 760 de decese, cifră care reprezintă 86% din totalul persoanelor decedate, raportate în perioada 2006-2015³⁵. În anul 2016, numărul persoanelor care și-au pierdut viața în Europa este puțin peste 50 și majoritatea au fost localizate în zona de est a Europei.

Dezastrele de natură geofizică sunt următoarele tipuri de dezastre care produc cele mai multe pierderi de vieți omenești în Europa. Acestea s-au manifestat în perioada analizată cu precădere în sudul Europei, unde media anuală pentru perioada 2006-2015 este de 34, influențată de curemurul de pământ care a avut loc în 2009 în L'Aquila, Italia, când și-au pierdut viața 295 de persoane³⁶. În 2016, din datele statistice existente, comparativ cu perioada 2006-2015, cutremurul din Amatrice, Italia, a provocat 297 de decese, un număr aproximativ egal cu cel din 2009 din L'Aquila³⁷.

Statistica persoanelor afectate, în funcție de tipurile de dezastre care au lovit Europa, în perioada 2006-2015, comparativ cu anul 2016

Din datele statistice existente se observă faptul că, la nivelul Europei, dezastre care să afecteze cel puțin 1 milion de persoane sunt destul de puțin întâlnite. Spre exemplu, în perioada 2006-2015 au existat doar trei situații de acest fel, produse cronologic astfel: un incendiu de pădure devastator care a afectat Macedonia în 2007, o inundație deosebit de puternică ce a lovit Cehia în 2013 și o altă inundație distrugătoare care a afectat Bosnia-Herțegovina în 2014³⁸. De asemenea, pentru perioada analizată, nici dezastrele care să afecteze mai mult de 100.000 de persoane nu sunt foarte multe, fiind înregistrate doar 6 astfel de evenimente.

Analizând situația din punct de vedere al tipurilor de dezastre care au afectat diferitele zone geografice ale Europei, obținem o imagine de ansamblu al numărului de persoane afectate pe continentul nostru.

În perioada analizată, dezastrele de natură climatologică au fost destul de rare în partea de vest și de nord a Europei, nefiind raportate date cu privire la persoanele afectate, pentru perioada 2006-2016. În Europa de

³⁵ <http://www.emdat.be/publications/> Annual Disaster Statistical Review 2016.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Ibidem.

Est, media anuală pentru perioada 2006-2015 este între 6.000 și 7.000 de persoane, dar trebuie să menționăm faptul că un aport foarte mare la această medie anuală este dat de cele peste 200.000 de persoane care au fost afectate de secetă în 2007, în Republica Moldova³⁹. În 2016 nu s-au raportat persoane afectate în nordul, vestul și estul Europei, iar în sudul Europei s-au raportat 1.161 de persoane care au fost afectate de un incediu de pădure care s-a produs în Portugalia, cifră mult redusă, comparativ cu incendiul de pădure care a afectat 1 milion de persoane în Macedonia în 2007.

Dezastrele de natură geofizică, comparativ cu celelalte tipuri de dezastre, din punct de vedere al numărului persoanelor afectate, pentru perioada 2006-2015 și în anul 2016, au afectat cel mai puțin Europa. Cea mai afectată zonă a Europei este sudul continentului, unde media anuală pentru perioada 2006-2015 este de 20.461 de persoane afectate, fiind influențată de cutremurul de pământ care a lovit Grecia în 2014 și a afectat 75.000 de persoane, de cutremurul de pământ care a avut loc în Italia în 2009 și a afectat 56.000 de persoane, de cutremurul de pământ care s-a produs în Serbia în 2010 și a afectat 27.000 de persoane, precum și alte câteva cutremure care au afectat mai mult de 10.000 de persoane⁴⁰.

Următoarea zonă a Europei din punct de vedere al mediei anuale a persoanelor afectate în perioada 2006-2015, este estul Europei, unde media anuală este de 2.732 de persoane afectate. Această medie anuală ia în calcul cele trei cutremure de pământ care s-au produs în Rusia în 2006, cu 12.567 de persoane afectate, în 2007 cu 7.512 de persoane afectate și în 2008 cu 5.235 de persoane afectate⁴¹.

Nordul Europei a raportat pentru perioada 2006-2016 un singur cutremur de pământ care a avut loc în Marea Britanie în 2007 și a afectat 4.501 persoane, iar în vestul Europei nu au fost raportate dezastre de natură geofizică⁴². În 2016, din datele raportate, Europa a fost lovită de două cutremure de pământ în partea de sud, în Italia, cutremurul din Umbria care a afectat peste 22.000 de persoane și cel din Amatrice care a afectat 4.854 de persoane⁴³.

³⁹ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

⁴³ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

Cele mai multe persoane afectate de dezastre în Europa, sunt persoanele afectate de dezastrele de natură hidrologică, în special de inundații, așa cum reiese din datele statistice pentru perioada 2006-2015 și anul 2016.

Estul Europei are cea mai mare medie anuală a perioadei 2006-2015, de 210.000 de persoane afectate de inundații. Media aceasta ridicată ia în calcul inundațiile din 2013 din Cehia care au afectat 1,4 milioane de persoane, inundațiile din Ucraina din 2008 și cele din Polonia din 2010, care au afectat peste 200.000 de persoane în fiecare din cele două țări⁴⁴.

Următoarea zonă puternic afectată a Europei, din punct de vedere al dezastrelor de natură hidrologică, este sudul Europei, cu o medie anuală de peste 140.000 de persoane afectate de inundații. Această medie destul de ridicată ia în calcul inundațiile din 2014 din Bosnia-Herțegovina, care au afectat mai mult de 1 milion de persoane⁴⁵ precum și inundațiile din Macedonia, care au afectat în 2015 peste 100.000 de persoane.

În nordul Europei media anuală a persoanelor afectate de inundații, pentru perioada 2006-2015 este de 43.153 de persoane. Media este influențată de două inundații importante care au avut loc în Marea Britanie în 2006 când au fost afectate 340.000 de persoane și cea din 2015, când au fost afectate 48.000 de persoane⁴⁶.

Cea mai redusă medie anuală este în Europa de Vest, unde media anuală este influențată direct de inundațiile produse în Germania în 2013, cu 6.350 de persoane afectate.

În 2016, în sudul Europei au fost afectate de inundații 47.253 de persoane, o cifră destul de mare comparativ cu vârfurile perioadei 2006-2015 (a patra), cele mai multe sunt persoane afectate de inundația din Macedonia (33.582 de persoane), în estul Europei au fost afectate de inundații 14.481 de persoane, o cifră dintre cele mai reduse comparativ cu cele mai reduse ale perioadei 2006-2015 (a treia), cele mai multe provin de la inundația care s-a produs în Rusia cu 8.196 de persoane afectate, în nordul Europei au fost raportate 14 persoane afectate de inundațiile din

⁴⁴ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

⁴⁵ <http://www.mediafax.ro/externe/noi-inundatii-in-serbia-si-bosnia-hertegovina-cel-putin-o-persoana-a-murit-in-serbia-13049237>.

⁴⁶ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

Franța, Germania, Belgia și Austria iar în Europa de Nord nu au fost raportate persoane afectate de dezastrele de natură hidrologică⁴⁷.

Situația persoanelor afectate de dezastrele de natură meteorologică, pentru perioada 2006-2016 în Europa este prezentată comparativ între media anuală a perioadei 2006-2015 și persoanele afectate în 2016. Media anuală cea mai ridicată pentru perioada 2006-2015 este în vestul Europei cu o medie anuală de 50.000 de persoane afectate, această medie anuală ridicată este direct influențată de furtuna extra-tropicală care a lovit Franța în 2010, fiind afectate 500.000 de persoane⁴⁸.

Următoarea medie anuală pentru perioada 2006-2015 este cea din zona de sud a Europei, care este de 41.000 de persoane, cu precizarea că aceasta este calculată ținând cont de iarna deosebit de severă care a lovit 6 țări din zona respectivă și a afectat peste 340.000 de persoane, cea mai afectată țară fiind Albania cu 230.000 de persoane afectate⁴⁹.

Estul Europei are o medie anuală de 23.454 de persoane afectate pentru perioada 2006-2015, medie care ia în calcul aproape 105.000 de persoane din șase țări ale zonei respective care au fost lovite de un val de frig în 2012. Ucraina fiind cea mai afectată țară cu 87.500 de persoane afectate în 2012 și 60.000 de persoane în 2006. O altă țară din estul Europei afectată în mod grav a fost Belarusul cu 10.000 de persoane afectate în 2013 și 30.000 de persoane afectate în 2014⁵⁰.

În zona de nord a Europei avem cea mai mică medie anuală a persoanelor afectate de dezastrele de natură meteorologică și anume 4.000 de persoane, datorată în principal furtunilor care au lovit Marea Britanie, furtuna Ulla, în 2014, care a afectat 18.000 de persoane și furtuna Desmond, în 2015, care a afectat 15.600 de persoane⁵¹.

În 2016 sudul și nordul Europei nu au fost afectate de dezastre de natură meteorologică, iar datele legate de persoanele afectate din vestul și estul Europei nu au fost raportate la data întocmirii materialului. De remarcat este faptul că din punct de vedere al tipurilor de dezastre de natură meteorologică și de zona geografică de manifestare, în perioada analizată,

⁴⁷ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Ibidem.

vestul și nordul Europei au fost afectate de furtuni iar sudul și estul Europei de temperaturi extreme.

Statistica daunelor înregistrate la nivelul Europei în funcție de tipul dezastrului, în perioada 2006-2015 comparativ cu anul 2016

Daunele raportate în miliarde de USD în Europa, în perioadele analizate, sunt diferite în funcție de natura și tipul dezastrului natural care s-au manifestat în cele patru regiuni geografice ale continentului nostru.

Daunele produse de dezastrul de natură climatologică au fost în perioada analizată datorate în principal secetei și incendiilor de pădure. Astfel, media cea mai ridicată a perioadei 2006-2015 este în estul Europei, cu valoarea de 704 milioane de USD, influențată în principal de seceta care s-a manifestat în 2012 în Ucraina, când s-au înregistrat pagube în valoare de 1,75 miliarde de USD și de cele din Rusia din 2010, cu pagube de 1,53 miliarde de USD și din 2012 cu pagube de 1,18 miliarde de USD⁵². Un aport important la această medie anuală l-a avut și incendiul de pădure care a avut loc în 2010 în Rusia și a produs pagube în valoare de 1,97 miliarde de USD.

Următoarea regiune geografică a Europei din punct de vedere al pierderilor datorate dezastrului natural de natură meteorologică este sudul Europei, unde media anuală a perioadei 2006-2015 este de 400 milioane de USD. Această medie anuală are câteva vârfuri anuale cum sunt: incendiul de pădure din Grecia care a produs în 2007 pagube în valoare de 2,02 miliarde de USD, seceta din Italia care a produs în 2012 pagube în valoare de 1,23 miliarde de USD și incendiul de pădure din Spania care a produs în 2006 pagube în valoare de 800 milioane de USD⁵³.

În nordul Europei, în perioada 2006-2015 a fost raportat un singur dezastru de natură meteorologică și anume o secetă care s-a manifestat în 2006 în Lituania, când au fost raportate pagube în valoare de 268 milioane de USD, în timp ce în vestul Europei deși au fost raportate incendii de pădure care s-au produs în 2009 în Franța, nu a fost raportată și valoarea pagubelor materiale înregistrate. În 2016, conform raportărilor existente, a existat un singur dezastru de natură climatologică și anume, incendiul de

⁵² [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

⁵³ Ibidem.

pădure din zona de sud a Europei, din Portugalia, care a produs pagube în valoare de 157 milioane de USD⁵⁴.

Pagubele raportate pentru dezastrele de natură geofizică în Europa au cea mai mare medie anuală în sudul Europei, unde media anuală are valoare de 2 miliarde de USD. Această medie ridicată este influențată în principal de cutremurul de pământ care s-a produs în 2012 în Italia și a provocat pagube de 16,4 miliarde de USD și de al doilea cutremur de pământ (raportat la pagubele produse) care s-a produs tot în Italia în 2009 și a provocat daune în valoare de 2,8 miliarde de USD⁵⁵.

În celelalte regiuni ale Europei pagubele raportate au fost mult mai reduse, comparativ cu cele din zona de sud a Europei, fiind provocate de două cutremure care au avut loc în Rusia, în estul Europei, în 2006 cu pagube de 70 milioane de USD și cel din 2007 cu pagube de 480 milioane de USD și de un cutremur de pământ care a avut loc în nordul Europei în 2007 și a produs pagube în valoare de 70 milioane de USD⁵⁶. În 2016 au fost raportate pagube, produse de cutremurele de pământ, doar în sudul Europei în valoare de 5,2 miliarde de USD.

Pagubele produse de dezastrele de natură hidrologică sunt cele mai ridicate în Europa pentru perioada analizată. Media anuală cea mai ridicată, a pagubelor produse de dezastre de natură hidrologică, pentru perioada 2006-2015, este în vestul Europei cu valoarea de 1,87 miliarde de USD. Această cifră ridicată este influențată de inundațiile produse în această zonă a Europei și care au provocat pierderi deosebit de importante în 2013 în Germania, cu pagube raportate în valoare de 13,2 miliarde de USD. Tot în 2013, în Austria inundațiile au produs pagube în valoare de 1 miliard de USD, iar în Franța, inundațiile în 2010 au produs pagube în valoare de 1,6 miliarde de USD iar în 2015 pagubele raportate au avut valoarea de 900 milioane de USD⁵⁷. Pagubele raportate în 2016 pentru vestul Europei au valoarea de 4,4 miliarde de USD și sunt produse de două inundații deosebit de puternice, una în Germania, cu pagube raportate de 2,4 miliarde de USD și respectiv în Franța cu pagube raportate în valoare de 2 miliarde de USD⁵⁸.

⁵⁴ <http://www.emdat.be/publications/> Annual Disaster Statistical Review 2016.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ <http://www.emdat.be/publications/> Annual Disaster Statistical Review 2016.

În nordul Europei avem o medie anuală a pagubelor produse de dezastrele de natură hidrologică, pentru perioada 2006-2015, puțin mai scăzută, de aproximativ 1,7 miliarde de USD, influențată în principal de inundațiile care s-au produs în Marea Britanie cu un maxim al pagubelor în 2012 în valoare de 4,7 miliarde de USD, urmate de pagubele produse de inundațiile din 2007 cu pagube de 4,6 miliarde de USD, cele din 2014 cu pagube raportate în valoare de 1,5 miliarde de USD și cele din 2015 cu pagube raportate în valoare de 1,2 miliarde de USD⁵⁹.

Următoarea medie anuală a pagubelor produse de dezastrele de natură hidrologică, în perioada 2006-2015, sunt cele din estul Europei, cu o medie anuală în valoare de 1,01 miliarde de USD. În această zonă geografică a Europei, cele mai mari pagube în perioada respectivă au fost produse de inundațiile din Polonia în 2010, când s-au raportat pierderi în valoare de 3,4 miliarde de USD, urmate de inundațiile din același an care au avut loc în România și care au produs pagube de 1,2 miliarde de USD, de inundațiile din Ucraina care au provocat în 2008 pierderi în valoare de 1,1 miliarde de USD și cele din Rusia din 2013, cu pagube raportate de 1 miliard de USD⁶⁰. Comparativ cu media anuală a perioadei 2006-2015 pentru Europa de Est, în 2016 a fost raportată o inundație în Rusia care a provocat pagube în valoare de 10 milioane de USD.

Cea mai scăzută medie anuală a pagubelor produse de dezastrele de natură hidrologică, în perioada 2006-2015, sunt cele din sudul Europei, cu o medie anuală în valoare de 823 milioane de USD. Cele mai mari valori ale pagubelor întregite în intervalul analizat au fost inundațiile din Serbia din 2014, când s-au raportat pierderi în valoare de 2,1 miliarde de USD, urmate de inundațiile din Portugalia din 2010, când au fost raportate pierderi în valoare de 1,5 miliarde de USD⁶¹. Tot în 2014 au mai fost raportate patru inundații în Italia cu pierderi totale de 740 milioane de USD și una în Macedonia cu pierderi în valoare de 440 milioane de USD. Comparativ cu media anuală a perioadei 2006-2015 pentru Europa de Sud, în 2016 au fost raportate pierderi datorate dezastrelor de natură hidrologică în valoare totală

⁵⁹ <http://www.emdat.be/publications/> Annual Disaster Statistical Review 2016.

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ Ibidem.

de 356 milioane de USD, din cauza inundațiilor care s-au produs în Italia (două), Spania, Grecia, Serbia (două) și Macedonia⁶².

Pagubele produse de dezastrele de natură meteorologică în Europa au o distribuție foarte interesantă din punct de vedere al tipului de dezastru și valorilor care se manifestă în diferitele regiuni geografice ale Europei, pentru perioada analizată. Cea mai ridicată medie anuală a pagubelor produse de dezastrele de natură meteorologică, pentru perioada 2006-2015, este cea din vestul Europei, cu o valoare a mediei anuale de 2,9 miliarde de USD. Această medie ridicată este influențată de furtuna Kyrill care a lovit în 2007 Germania și a provocat pagube în valoare de 6,3 miliarde de USD, urmată de o furtună convectivă care a lovit în 2013 tot Germania și a produs pagube în valoare de 4,9 miliarde de USD și de furtunile care au lovit Franța, Xynthia în 2010 și a produs pagube în valoare de 4,6 miliarde de USD și Klaus în 2009 și a produs pagube în valoare de 3,6 miliarde de USD⁶³.

Următoarea medie anuală a perioadei 2006-2015, a pierderilor produse de dezastrele de natură meteorologică, este media anuală a Europei de Sud, care are valoarea de aproximativ 0,5 miliarde de USD. Această medie a luat în considerare două tipuri de dezastre, temperaturile extreme și furtunile, având în vedere faptul că în 2009 furtuna Klaus a produs pagube în valoare de 2,12 miliarde de USD în Spania, în timp ce Italia a fost lovită de două furtuni, prima în 2010 care a produs pagube în valoare de 950 milioane de USD și alta în 2015 care a produs pagube în valoare de 880 milioane de USD dar și de un val de aer rece care a produs în 2012 pagube în valoare de 140 milioane de USD⁶⁴.

Europa de Nord și cea de Sud au o valoare apropiată a mediei anuale a pagubelor produse de dezastrele de natură meteorologică în perioada 2006-2015, cu o valoare puțin peste 0,2 miliarde de USD. Media anuală a perioadei respective pentru nordul Europei se datorează în principal celor două furtuni, prima dintre ele Kyrill, care a lovit această zonă a Europei în 2007 producând pagube în valoare de 1,4 miliarde de USD și cea de-a doua Desmond, care a lovit în 2015 nordul Europei și a produs pagube de 1,2

⁶² [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

miliarde de USD⁶⁵. Comparativ cu nordul Europei, media anuală a pagubelor produse de dezastrele de natură meteorologică pentru estul Europei este dată de două tipuri de dezastre, furtuni și valuri de temperatură extremă. În intervalul analizat, furtuni au fost raporate în Bulgaria în 2014, care au produs pagube de 550 milioane de USD, în Cehia în 2007 extra-tropicala furtună Kyrill a produs pagube în valoare de 170 milioane de USD, de asemenea furtuna Kyrill a produs importante pagube materiale în 2007 și în Polonia și Ucraina, în valoare totală de 115 milioane USD⁶⁶. Temperaturile extreme, au afectat în perioada analizată Rusia. Astfel, o iarnă deosebit de rece a produs în 2006 pagube în valoare de 1,2 miliarde de USD, iar un val de temperaturi ridicate a produs în 2010 pagube în valoare de 440 milioane de USD⁶⁷.

Comparativ cu mediile anuale ale perioadei 2006-2015 pentru Europa, în 2016 au fost raportate pagube produse de dezastrele de natură meteorologică doar în Europa de Vest, în valoare de 844 milioane de USD, produse de o furtună convectivă care a lovit Olanda⁶⁸.

Concluzie

Schimbările climatice, care se manifestă cu precădere în ultimele decenii, au dus la apariția a noi tipuri de riscuri generate de dezastrele naturale (unele dintre ele determină la rândul lor declanșarea unor reacții în lanț), ce amenință perturbarea desfășurării activităților care se desfășoară în U.E. Totodată, este necesar să se întocmească la nivel european, dar și la nivelul fiecărui stat membru al U.E., acea hartă a vulnerabilităților, bazată pe scenarii și predicții care au la bază noile riscuri posibile, identificate. Având în vedere faptul că, unul dintre obiectivele principale ale U.E. îl reprezintă asigurarea securității, drepturilor și libertăților cetățenilor săi, „*Strategia de securitate internă a U. E.*”⁶⁹ vine să asigure consolidarea cooperării între statele membre ale U.E., pentru a face față noilor amenințări. În acest sens au fost elaborate mecanisme și instrumente

⁶⁵ [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srvl=RO&f=ST%205842%202010%20REV%202>

europene, inclusiv de protecție civilă, care să asigure realizarea unui răspuns rapid și eficient, al statelor membre, la noile amenințări.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13319-2017-INIT/ro/pdf>.
2. www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/internal-security-strategy-european-union-towards-european-security-model/.
3. <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=RO&f=ST%200210%20REV%202>.
4. <http://www.populationeurope.org/>.
5. [http://www.emdat.be/publications/ Annual Disaster Statistical Review 2016](http://www.emdat.be/publications/Annual%20Disaster%20Statistical%20Review%202016).
6. <https://www.bzi.ro/incendii-in-franta-600-de-hectare-de-padure-distruse-180484>.
7. www.business24.ro/international/bulgaria/bulgaria-interzice-exportul-de-lemn-din-paduri-arse-exceptie-face-romania-881153.
8. romanalibera.ro/actualitate/international/incendii-de-padure-in-rusia--in-apropiere-de-lacul-baikal-200381.
9. www.publika.md/incendii-de-padure-in-rusia-60-000-de-hectare-au-fost-mistuite-de-flacari_962731.html.
10. www.romaniatv.net/120-000-de-hectare-de-padure-din-siberia-au-fost-cuprinse-de-flacari_238288.html.
11. www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/tarile-cu-cele-mai-mari-cutremure-din-europa-639644.
12. [p://www.mediafax.ro/externe/noi-inundatii-in-serbia-si-bosnia-hertegovina-cel-putin-o-persoana-a-murit-in-serbia-13049237](http://www.mediafax.ro/externe/noi-inundatii-in-serbia-si-bosnia-hertegovina-cel-putin-o-persoana-a-murit-in-serbia-13049237).

PROTECȚIA MEDIULUI PRIN NORME JURIDICE

ENVIRONMENTAL PROTECTION UNDER LEGAL RULES

Prof. univ. dr. Cristian Florin POPESCU

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
cfg.h.popescu@gmail.com

Rezumat: Privită ca o provocare la adresa securității ¹, degradarea condițiilor de mediu presupune o abordare integrată din partea tuturor factorilor implicați: legislativ, structuri de aplicare a legii, vectori educaționali, agenți economici etc. și până la nivel individual.

În ultimele decenii multitudinea și diversitatea activităților umane care degradează constant condițiile de mediu au determinat autoritățile să adopte o serie de măsuri legislative care să conducă la reglementarea acestora în scopul diminuării lor. Cu toate acestea situația este departe de a fi rezolvată, deoarece multe din prevederile legislative nu au norme de aplicare sau pur și simplu nu sunt respectate.

Cuvinte cheie: autorități; floră; faună; condiții de viață; mediu; norme juridice; poluare; pregătire; programe.

Abstract: Considered as a security challenge, the degradation of environmental conditions requires an integrated approach by all stakeholders: legislation, law enforcement structures, educational vectors, economic agents etc. and up to the individual level.

In the last decades, the multitude and diversity of human activities that have steadily degraded environmental conditions have led the authorities to adopt a series of legislative measures to regulate them in order to diminish them. However, the situation is far from being solved because many of the legislative provisions have no implementing rules or are simply not being met.

Keywords: authority; flora; fauna; life conditions; environment; legal rules; pollution; training; programs.

¹ Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015-2020 – O Românie puternică în Europa și în lume și Elemente conceptuale pentru fundamentarea noii strategii naționale de apărare – Strategia națională de apărare, vector de întărire a securității naționale a României.

În general, când vorbim de protecția mediului, avem în vedere totalitatea normelor juridice, a măsurilor și acțiunilor care au ca obiectiv menținerea și îmbunătățirea condițiilor naturale, precum și diminuarea surselor de poluare care au efecte negative asupra vieții.

În ultima perioadă de timp mass-media semnalează constant o multitudine de probleme ridicate de protecția mediului, începând de la depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor, exploatările forestiere ilegale, traficul cu floră și faună protejate, braconajul piscicol etc. și terminând cu încălzirea globală care generează calamități naturale cu efecte devastatoare.

Pus în fața pericolului degradării accentuate a condițiilor de mediu cu efecte nefaste asupra habitatului uman, legiuitorul a adoptat o serie de norme juridice care să determine populația și agenții economici să respecte o anumite reguli menite a diminua efectele negative.

Astfel, dacă ne raportăm la situația din țara noastră, observăm că există o multitudine de reglementări juridice care se referă la protecția mediului²:

- peste 30 de acorduri și convenții la care România este parte;
- peste 55 de tratate încheiate cu diferite state;
- peste 35 de acte normative interne.

În esență, existența celor peste 120 de acte normative ne conduc la ideea că avem o suprareglementare juridică în domeniul protecției mediului, ceea ce îngreunează activitatea autorităților cu competențe în aplicarea legii.

Analizând la modul general răspunderea juridică stipulată în actele normative, observăm că aceasta nu poate asigura remedierea în totalitate a eventualelor daune produse mediului prin activități ilegale (spre exemplu, prin deversarea unor deșeuri toxice în albia unui râu, răspunderea contravențională sau penală a vinovatului nu va atrage după sine refacerea florei și faunei afectate prin poluare). Mai mult, pentru a angaja răspunderea contravențională sau penală a unei persoane fizice sau juridice care a încălcat reglementările privind protecția mediului sunt necesare îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

- să fie descoperită o faptă concretă de încălcare a legislației privind protecția mediului;
- să fie identificați vinovații (persoane fizice sau juridice);

² Vezi site-ul Ministerului Mediului și site-urile de legislație.

- prejudiciul creat să poată fi cuantificat stabilindu-se o valoare certă;
- să fie stabilită legătura de cauzalitate între făptuitor și prejudiciul creat.

Un element esențial îl constituie faptul că părțile raportului juridic (autoritățile statului și respectiv, după caz, persoanele juridice sau fizice) nu se pot deroba de obligațiile stabilite de legiuitor cu privire la protecția mediului printr-un simplu acord de voință deoarece normele au un caracter imperativ și, pe cale de consecință, devin obligatorii prin efectul legii.

În funcție de pericolul social al faptei răspunderea poate fi contravențională sau penală.

Pentru administrarea probelor, autoritățile responsabile cu supravegherea respectării și aplicării legii trebuie să dispună de instrumente adecvate (metodologii, proceduri, materiale documentare etc.) și o pregătire corespunzătoare în domeniu.

În concret, dacă ne referim spre exemplu la traficul cu specii sălbatice de faună și floră observăm că Planul de acțiune al Uniunii Europene în domeniu³ subliniază preocuparea organizațiilor criminale pentru obținerea de profituri uriașe din comerțul ilicit, estimate între 8 și 20 de milioane euro/an. În plus, în același document este evidențiat faptul că Europa reprezintă atât o piață de desfacere pentru fauna și flora sălbatică protejate, precum și pentru produsele derivate din acestea, cât și o zonă de tranzit sau în unele situații chiar o zonă sursă pentru alte regiuni. Comerțul ilicit în acest domeniu, pe lângă amenințarea cu dispariția a anumitor specii protejate, constituie și un element de stimulare a actelor de corupție cu efecte directe asupra statului de drept.

Deși legislația privind traficul cu specii de faună și floră sălbatice atât la nivel internațional și european, cât și la nivel național este adecvată, fiind un fenomen relativ nou, acestui tip de trafic nu i se acordă prioritatea cuvenită în activitatea de prevenire și combatere de către autoritățile abilitate cu aplicarea legii.

³ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Planul de acțiune al UE în materie de combatere a traficului cu specii sălbatice de faună și floră, Bruxelles, 26.02.2016 COM(2016) 87 final.

Astfel, dacă ne raportăm la atribuțiile autorităților de frontieră⁴ (poliția de frontieră și vamă), observăm că una dintre acestea este participarea la prevenirea și combaterea traficului cu faună și floră sălbatică, precum și cu produse derivate din acestea.

Din statisticile înregistrate în ultima perioadă reiese că s-au semnalat cazuri sporadice de tentative privind scoaterea sau introducerea în țară a unor produse derivate din fauna sălbatică în vederea comercializării ilicite. Putem exemplifica în acest sens următoarele fapte:

- în anul 2017, la Punctul poliției de frontieră Petea un cetățean ceh a încercat să scoată în mod ilegal din țară, folosind o autoutilitară, 680 coarne de cerb în valoare de 14.000 lei;
- în anul 2015, la Aeroportul Internațional Henri Coandă s-a prezentat la intrarea în țară o cetățeană chineză care a încercat să se sustragă controlului vamal. În urma controlului amănunțit al bagajelor au fost descoperite 2 kg de bijuterii artizanale (brățări, coliere și pandantive) confecționate din fildeș pentru care nu a putut prezenta documente justificative de proveniență. Valoarea pe piața neagră a obiectelor confiscate este de 20.000 euro;
- în anul 2011, la Punctul poliției de frontieră Nădlac un cetățean german a încercat să scoată din țară 3,5 kg de carne de vânat și un trofeu de cerb carpatin pentru care nu deținea acte. Carnea și trofeul de cerb erau ascunse în automarfarul pe care acesta îl conducea.

⁴ Hotărârea Nr. 1393 din 10 noiembrie 2005 pentru aprobarea Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Slovace privind colaborarea și asistența reciprocă în domeniul vamal, semnat la Bratislava la 16 noiembrie 2004, Art. 4 Acțiuni împotriva traficului ilicit cu anumite mărfuri – „Din proprie inițiativă sau la cerere, în baza consultărilor și coordonării cu autoritățile lor competente, autoritățile vamale își vor furniza fără întârziere toate informațiile relevante despre activitățile care constituie sau ar putea constitui o infracțiune la legislația vamală în vigoare pe teritoriul statului uneia dintre părțile contractante privind: ... b) traficul de specii de floră și faună pe cale de dispariție”; Legea 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 757 din 12/11/2012, Art. 44. „Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă: a) scoaterea din țară a trofeelor de vânat, care pot fi medaliat, sau a faunei vii de interes cinegetic, fără respectarea dispozițiilor legale”.

Cu toate acestea, considerăm că autoritățile de frontieră, pentru a avea o eficiență sporită în combaterea acestui fenomen ar trebui să dispună de materiale documentare (albume sau clasoare) și programe informatice care să faciliteze identificarea rapidă a animalelor și plantelor protejate, precum și a produselor derivate, atât sub aspectul formei, cât și al denumirii lor, astfel încât administrarea materialului probator să se realizeze în cele mai bune condiții.

De asemenea, considerăm a fi deosebit de utilă realizarea unei rețele de experți în domeniu (botaniști, silvicultori, ornitologi, zoologi etc.) care să poată oferi consultații cu privire la datele necesare identificării corecte a florei, faunei sau produselor derivate descoperite în timpul controlului de frontieră.

Nu în ultimul rând, trebuie avută în vedere și pregătirea personalului, pregătire care se poate realiza prin intermediul unor cursuri organizate în colaborare cu specialiști din domeniu și cu participarea unor experți din cadrul CEPOL.

O altă problemă legislativă, care este necesar a fi rezolvată la nivel național constă în elaborarea unor planuri strategice integrate în al căror conținut să se regăsească toate elementele necesare pentru promovarea unor proiecte care să asigure dezvoltarea durabilă într-un mediu prielnic vieții și conservării florei și faunei sălbatice în concordanță cu normele europene.

De remarcat faptul că legislația în domeniul protecției mediului la nivel european este în continuă dinamică, fapt care impune adoptarea unor măsuri necesare armonizării normelor interne. Astfel, dacă ne referim la pachetul legislativ privind gestionarea deșeurilor, observăm că discuțiile și analizele din Parlamentul European, desfășurate pe parcursul mai multor ani, au condus la adoptarea, în decembrie 2017, a unor decizii care modifică o serie de directive⁵, având ca elemente esențiale stabilirea de obiective obligatorii pentru reducerea deșeurilor în cadrul Uniunii cu termene stabilite pentru anii 2025, 2030 și respectiv 2035. Aceste obiective sunt însoțite și de o serie de norme/reguli referitoare la monitorizarea progreselor înregistrate

⁵ Directiva-cadru privind deșeurile (considerată actul legislativ fundamental al pachetului); Directiva privind deșeurile de ambalaje; Directiva privind depozitarea deșeurilor; Directivele privind deșeurile electrice și electronice, privind vehiculele scoase din uz și privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori.

în statele membre, precum și de răspunderi extinse în sarcina producătorilor cu privire la colectarea, sortarea și tratarea deșeurilor reciclabile.

În altă ordine de idei, un subiect cu caracter de noutate care este mai puțin abordat în mass-media și care necesită a fi prevăzut în legislația sectorială îl reprezintă poluarea electromagnetică.

O simplă observare a spațiului înconjurător în care majoritatea populației își duce traiul zilnic ne indică prezența elementelor care produc unde electromagnetice artificiale (antenele de pe clădiri, stațiile de emisie-receție, telefoanele mobile, rețelele de electricitate și telecomunicații, aparatele radio-tv, calculatoarele personale, aparatura din bucătăriile high-tech etc.). Chiar dacă nu le observăm în imediata apropiere cu siguranță antenele există pe căderea învecinată, cablurile sunt îngropate în pereți, aparatura se află în camera de alături, telefonul mobil este în buzunar ș.a.m.d.

„Aceasta ține de fapt de biofizică – este locul unde toate dispozitivele noastre wireless create de disciplinele fizice și ingineresti întâlnesc în calea lor sistemele vii. Electrosmogul afectează astăzi ADN-ul tuturor ființelor vii și poate avea un efect advers chiar și asupra atmosferei Pământului. Cel mai probabil, smogul electronic se va dovedi a fi cea mai mare provocare a secolului pentru mediul înconjurător”⁶.

Efectele asupra sănătății umane sunt diferite de la persoană la persoană, funcție de hipersensibilitatea manifestată la undele electromagnetice și pot consta în: dureri de cap, stres, tulburări ale somnului, oboseală cronică, stare de nervozitate, imunitate slăbită, tulburări neuroendocrine, tulburări de memorie, risc crescut de cancer, risc crescut de pierdere de sarcină⁷. Mai mult, s-a constatat că radiațiile emise în cadrul telecomunicațiilor afectează ADN-ul celulelor producând mutații genetice.

Preocupările cercetătorilor (190 de oameni de știință din 39 de țări) pentru diminuarea efectelor produse de undele electromagnetice au condus

⁶ B. Blake Levitt, *Electromagnetic Fields. A Consumer's Guide to the Issues and How to Protect Ourselves*, Ed. iUniverse, Inc., 2007, p. xviii – citat în articolul Poluarea electromagnetică dăunează grav sănătății, publicat pe <http://www.apc-romania.ro/ro/i-poluarea-electromagnetica-dauneaza-grav-sanatatii/MzE5LTA.html>.

⁷ Mircea Duțu, *Riscurile poluării electromagnetice și posibilitățile juridice de eliminare a lor-2017*, www.luju.ro/opinii/editorial/riscurile-poluarii-electromagnetice-si-possibilitatile-juridice-de-eliminarea-lor.

în 2015 la lansarea unui apel adresat Organizației Națiunilor Unite și Organizației Mondiale a Sănătății prin care se solicia adoptarea sub auspiciile Programului ONU pentru mediu a unor recomandări mai restrictive cu privire la expunerea în câmpurile electromagnetice, evaluarea impactului potențial asupra animalelor sălbatice și a altor organisme vii, având la bază riscurile demonstrate științific⁸.

Un exemplu de receptivitate la această problemă îl reprezintă Franța care, în 2015, a adoptat Legea privind limitarea expunerii la undele electromagnetice. Practic, adoptarea acestei legi atestă recunoașterea efectelor negative ale undelor electromagnetice asupra sănătății.

Chiar dacă în România există legislație care stabilește valorile periculoase ale radiațiilor⁹, așa cum s-a dovedit științific, nivelul standard admis este peste valoarea care produce îmbolnăvirea sau care afectează persoanele hipersensibile la undele electromagnetice.

Cu siguranță că adoptarea unor standarde stricte bazate pe rezultatele cercetărilor științifice în domeniul undelor electromagnetice ar aduce prejudicii financiare majore și ar contribui la restrângerea ariei de activitate a firmelor de telecomunicații și a producătorilor de aparatură conexă, precum și a celor de aparatură electrocasnică.

În opinia noastră, datorită multitudinii normelor juridice privind protecția mediului, se impune adoptarea unui Cod al mediului care să reunească toată legislația națională (atât legea cadru, cât și legile sectoriale) astfel încât aplicarea acestora să se facă în mod unitar.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Planul de acțiune al UE în materie de combatere a traficului cu specii sălbatice de faună și floră, Bruxelles, 26.02.2016 COM(2016) 87 final.
2. Legea 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 757 din 12/11/2012.

⁸ Sandra Chianfoni, *International Scientists Appeal to U.N. to Protect Humans and Wildlife from Electromagnetic Fields and Wireless Technology*, www.change.org/p/u-s-house-of-representatives-halt-the-emr-noise-pollution-harming-humans-and-wildlife/u/10743281.

⁹ Hotărârea nr. 1136 din 30/08/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de câmpuri electromagnetice, Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 769 din 11/09/2006.

3. Hotărârea Nr. 1393 din 10 noiembrie 2005 pentru aprobarea Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Slovace privind colaborarea și asistența reciprocă în domeniul vamal, semnat la Bratislava la 16 noiembrie 2004.
4. Hotărârea nr. 1136 din 30/08/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de câmpuri electromagnetice.
5. Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015-2020 – O Românie puternică în Europa și în lume.
6. Elemente conceptuale pentru fundamentarea noii strategii naționale de apărare – Strategia națională de apărare, vector de întărire a securității naționale a României
7. B. Blake Levitt, Electromagnetic Fields. A Consumer's Guide to the Issues and How to Protect Ourselves, Ed. iUniverse, Inc., 2007.
8. <http://www2.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2017/12/18/council-and-parliament-reach-provisional-agreement-on-new-eu-waste-rules>;
9. www.luju.ro/opinii/editorial/riscurile-poluării-electromagnetice-si-posibilitatile-juridice-de-eliminare-a-lor.
10. www.change.org/p/u-s-house-of-representatives-halt-the-emr-noise-pollution-harming-humans-and-wildlife.

PROTECȚIA INFRASTRUCTURILOR CRITICE – PERSPECTIVE NAȚIONALE

CRITICAL INFRASTRUCTURE PROTECTION – A NATIONAL APPROACH

Prof.univ.dr. Cavaropol Dan Victor

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale

cavaropold@gmail.com

Rezumat: Acest articol abordează componentele conceptuale ale strategiilor naționale privind protecția infrastructurilor critice (PIC). La fel ca în alte țări, România nu doar își împarte infrastructura națională în sectoare critice, ci mai degrabă în mod distinct, le subdivide într-un inventar clasificat în subsectoare critice și chiar în liste de obiecte de infrastructură critică specifică. Acest material aduce în discuție importanța unui parteneriat public-privat pragmatic în consolidarea în continuare a rezilienței infrastructurilor critice (IC), dar susține, de asemenea, o bază juridică mai explicită pentru a oferi unele orientări mai clare în acest domeniu evolutiv de colaborare, foarte dinamic și volubil.

Cuvinte cheie: infrastructură, critic, securitate națională, parteneriat, public

Abstract: This article addresses the conceptual components of National Critical Infrastructure Protection (PIC) strategies. As in other countries, Romania not only divides national infrastructure into critical sectors, but rather distinctly subdivides into an inventory classified in critical subsectors and even in lists of specific criticisms. This material calls into question the importance of a pragmatic public-private partnership in further enhancing the resilience of Critical Infrastructures (ICs) but also advocates a more explicit legal basis to provide clearer guidance in this collaborative evolutionary field, very dynamic and voluminous.

Keywords: infrastructure, critical, national security, partnership, public

Introducere

Societățile moderne sunt extrem de dependente de funcționarea continuă a infrastructurilor critice (IC). Acestea asigură disponibilitatea unor bunuri și servicii precum energia, comunicarea sau transportul. Deficiențele

infrastructurilor critice pot genera repercusiuni grave asupra economiei și asupra populației. Un astfel de eșec ar putea chiar să periclitizeze siguranța și bunăstarea unei țări. Protecția infrastructurii critice (PIC) reprezintă, prin urmare, un obiectiv de bază atât a activităților guvernamentale, cât și a celor private¹.

Protecția infrastructurilor critice ca atare nu mai reprezintă un concept nou. În anumite zone ale IC sau în ceea ce privește riscurile sau contramăsurile specifice, există implementate deja diverse activități publice și private².

Cu toate acestea, cele mai multe tendințe din ultimii ani, care, de asemenea, par să continue în viitor, au sporit necesitatea de a promova o acțiune mai concentrată și de a avea o mai bună abordare pe diferite domenii. Consecințele relevante au derivat din globalizare ca o megatendință. Creșterea mobilității, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, dar și în legătură cu aceasta oameni, bunuri, informații și produse de bază, a susținut în continuare o diviziune a muncii, cultivând o producție just-in-time. Însă lumea nu numai că devine mai interdependentă din punct de vedere geografic, economic și politic, există de asemenea, o interdependență crescândă între toate sectoarele IC.

Aceste interdependențe intersectoriale sunt determinate, în primul rând, de proliferarea informațiilor și tehnologiilor de comunicare (TIC) în diverse domenii câmpurile și aplicațiile erau inițial controlate și gestionate de intervenții umane. Această pătrundere prin TIC, nu numai că a crescut complexitatea și vulnerabilitatea sectoarelor fizice, dar în același timp și-a accentuat dependența de electricitate. Întrucât cea mai mare parte a infrastructurilor fizice din Europa a fost construită după al doilea război mondial, a atins performanța și fiabilitatea operațională planificată. Împreună cu scăderea investițiilor și întreținerea redusă datorită situației

¹ T. G. Lewis, *Protecția infrastructurilor critice în zona Securității: Apărarea unei națiuni în rețea* (2006), Wiley-Interscience.

² Aceste activități includ, de exemplu, programul național privind pregătirea pentru cutremure și prevenirea inundațiilor sau incendiilor.

financiare și criza bugetară din Europa, în Statele Unite infrastructura fizică devine neoperațională, dacă nu se prăbușește. Acest lucru este valabil în special în domeniul transporturilor și al energiei.

Compararea strategiei naționale privind PIC

O serie de țări au aprobat sau actualizat strategii naționale pentru PIC în ultimii ani. O comparație a diferitelor strategii arată că se concentrează asupra acestora următoarele aspecte:

- Promovarea dialogului și a cooperării (sectorial și trans-sectorial) prin formarea așa-numitelor „platforme” (Germania) sau „secretariate / consilii” (SUA, Australia), în care autoritățile publice precum și operatorii IC sunt reprezentați.

- Crearea directoarelor IC sau identificarea obiectivelor critice individuale (de exemplu, Franța și Germania). În anumite cazuri, cu toate acestea, IC sunt identificate numai generic (de exemplu, „centrale electrice”), fără a specifica un obiectiv concret în cauză. Uniunea Europeană asociază, de asemenea, un inventar al CI în Europa pentru sectoarele energetic și de transport, cu un accent deosebit privind impactul transnațional al eșecurilor de infrastructură.

Stabilirea conceptelor de protecție și a planurilor de infrastructură identificate ca fiind critice; de obicei se întâmplă în conformitate cu un proces predeterminat cadru definit în strategie (în special în SUA).

Comparația arată, de asemenea, că nici unele dintre aceste strategii naționale nu fac declarații specifice privind deficiențele în sectoarele IC individuale, contramăsurile individuale sau costurile ulterioare de monitorizare, măsurile necesare. În schimb, accentul principal este pus pe asigurarea unei abordări unitare și cuprinzătoare în diferitele sectoare critice identificate în strategie.

Există, de asemenea, un consens destul de larg în principalele sectoare critice. Așa cum se arată în figura de mai jos în Canada, Germania, Olanda, Norvegia, Elveția și Statele Unite sunt următoarele sectoare considerate critice: tehnologiile energetice, de informare și comunicare, transportul, finanțele, sănătatea, alimentele, apa, precum și guvernul și

administrația. Aceeași listă este valabilă și pentru Uniunea Europeană, cu excepția sectorului guvernamental și administrativ.

Infrastructure (generic)	USA	CAN	N	D	NL	EU	CH
Energy	X	X	X	X	X	X	X
Financial services	X	X	X	X	X	X	X
Health	X	X	X	X	X	X	X
Information and communication technology	X	X	X	X	X	X	X
Food	X	X	X	X	X	X	X
Transport	X	X	X	X	X	X	X
Water	X	X	X	X	X	X	x
Government and administration	X	X	X	X	X		X
Chemical industry	X	X		X	X	X	X
Emergency and rescue services	X	X	X	X	X		X
Cultural property	X	X		X			x
Post	X				X		x
Agriculture	X	X					
Defence			X		X		x
Arms industry	X	X					
Research				X		X	x

Nu există nicio definiție universal acceptată asupra infrastructurilor critice. Infrastructurile critice includ o gamă variată de sisteme industriale, activități și facilități care, pe de o parte sunt esențiale funcțiilor sociale de zi cu zi, iar pe de altă parte ca funcțiile și serviciile economice și sociale să poată funcționa în urma unui eveniment generator de situații de urgență. O gamă variată a definițiilor infrastructurilor critice sunt prezentate în Tabelul de mai jos.

Tabelul 1

Definițiile naționale ale infrastructurilor critice³

Australia	„Infrastructurile critice sunt definite ca fiind resursele fizice, sursele de aprovizionare, tehnologiile informaționale și rețele de comunicații care, în cazul în care sunt distruse, degradate sau indisponibile pentru o perioadă îndelungată, ar putea avea un impact semnificativ asupra
-----------	--

³ Cosma Robin – *Considerații privind managementul situațiilor de urgență din perspectiva asigurării protecției infrastructurii critice naționale*. pp. 14-15.

	bunăstării sociale sau economice a națiunii, sau care afectează capacitatea Australiei să realizeze apărarea națională și să asigure securitatea națională” ⁴ .
Germania	„Infrastructurile critice reprezintă organizațiile și resursele de importanță deosebită pentru o comunitate al căror eșec sau insuficiență ar provoca un deficit susținut de bunuri, întreruperi semnificative pentru ordinea publică sau alte consecințe dramatice” ⁵ .
Uniunea Europeană	„Infrastructurile critice reprezintă un mijloc, sistem sau parte a acestora situate în statele membre, care sunt esențiale pentru menținerea funcțiilor sociale vitale, sănătatea, siguranța, securitatea, economia sau bunăstarea cetățeanului, iar perturbarea sau distrugerea lor are un impact semnificativ într-un stat membru ca urmare a eșecului menținerii a acestor funcții” ⁶ (Art. II a, 2008/ 114/ EC).
SUA	Infrastructura „critică” este definită ca ansamblul de sisteme și active, fizice sau virtuale, atât de vitale pentru Statele Unite încât incapacitatea sau distrugerea lor are un impact semnificativ asupra securității economice naționale, a sănătății populației sau a siguranței naționale sau orice combinație ale acestora ⁷ .
România	Infrastructura critică reprezintă un element, un sistem sau o componentă a acestuia care este esențială pentru menținerea funcțiilor vitale ale societății, a sănătății, siguranței, securității, bunăstării sociale sau economice a persoanelor, și a căror perturbare sau distrugere ar avea un impact semnificativ la nivel național ca urmare a incapacității de a menține respectivele funcții ⁸ .

Deși definițiile diferă de la o țară la alta, consistențe majore și similitudinile cheie pot fi găsite în termenii de definire a infrastructurilor critice. În consecință, infrastructurile critice se caracterizează în multe țări prin următoarele atribute:

- serviciile/sistemele/organizațiile au o semnificație esențială pentru funcționarea societăților;

⁴Liniile Directoare naționale pentru protejarea infrastructurii critice împotriva terorismului ale Guvernului Australian.

⁵Strategia Națională pentru protecția infrastructurilor critice - Germania 2009, p. 4.

⁶Directiva Consiliului 2008/114 / CE din 8 decembrie 2008 privind identificarea și desemnarea infrastructurilor critice europene și evaluarea necesității de îmbunătățire a protecției acestora.

⁷ Planul privind protecția infrastructurii critice naționale a Statelor Unite ale Americii: Departamentul pentru Securitate Internă 2009, p.109.

⁸ <http://ccpic.mai.gov.ro/> consultat la 02.04.2018.

- avarierea/eșecul acestora ar putea provoca perturbări semnificative societăților.

Una dintre definițiile cele mai cuprinzătoare a fost elaborată de Strategia Internațională pentru Reducerea Dezastrelor a ONU.

Infrastructurile critice sunt, prin urmare,:

Structurile fizice primare, serviciile tehnice și sistemice, care din punct de vedere social, economic sau operațional sunt esențiale pentru funcționarea unei societăți sau comunități, atât în condiții de rutină cât și în condiții extreme de urgență. [...] Infrastructurile critice sunt elemente ale infrastructurii care sprijină serviciile esențiale într-o societate. Acestea includ elemente cum ar fi sistemele de transport, porturi aeriene și maritime, furnizarea energiei electrice și apă, sisteme de comunicații, spitale și clinici medicale, de pompieri și protecție civilă, de poliție și de servicii ale administrației publice⁹.

Infrastructurile critice sunt de obicei împărțite în sisteme de infrastructură fizică și socio-economice. Infrastructurile critice fizice cuprind toate serviciile de bază cum ar fi tehnologiile de telecomunicații și de energie electrică, de alimentare cu apă, managementul deșeurilor, de transport sau de informații. Infrastructurile socio-economice includ următoarele servicii: sistemul sanitar și educațional, sistemul administrativ și cel al gestionării dezastrelor¹⁰.

Acestea pot exista în sectorul public sau privat, în funcție de modul în care acestea sunt deținute, administrate și reglementate. În unele cazuri, infrastructurile critice sunt gestionate cu competențe partajate între sectoarele public și privat. În cele din urmă, gradul de criticitate a unei infrastructuri este determinată de semnificația ei în ceea ce privește efectele asupra societății în caz de avariere în cazul producerii unei avarieri¹¹.

⁹ Strategia Internațională a Națiunilor Unite pentru Reducerea Dezastrelor - Terminologie pe reducerea riscurilor de dezastre, Geneva, 2009, p. 8.

¹⁰ Cosma Robin, *Considerații privind managementul situațiilor de urgență din perspectiva asigurării protecției infrastructurii critice naționale*, p. 16.

¹¹ Susanne, Lenz, *Vulnerabilitatea infrastructurilor critice*, BBK (Oficiul Federal pentru Protecție Civilă și Asistență în caz de catastrofe), Vol. 4, Bonn, 2009, p.19.

Există o importanță tot mai mare a PIC. PIC a devenit mai importantă atât datorită diverselor consecințe ale globalizării, cât și asupra mediului în schimbare și în continuă evoluție a amenințărilor¹².

Provocarea pentru o politică eficientă în domeniul PIC este integrarea diferiților actori cu diversitatea lor și câteodată intereselor divergente. La fel de diverse ca și aceste interese ar putea fi, implementarea cu succes a politicilor și strategiilor PIC, acest lucru fiind posibilă numai prin responsabilitatea comună. Aceasta necesită o abordare sistemică, nu numai când vine vorba de analiza spectrului global de risc cât și atunci când se stabilește a un set cuprinzător¹³ de măsuri. În mediul socio-politic de astăzi și, de asemenea, de mâine, securitatea poate fi optimizată și din contextul dinamicii acesteia. Acest lucru este în special adevărat, deoarece resursele sunt din ce în ce mai puține.

Concluzii

În acest context abordat în articol, inventarul IC joacă un rol important în alocarea resurselor limitate în conformitate cu cel mai mare beneficiu. Inventarierea IC la nivel național s-a concretizat în anul 2012.

Inventarul IC a fost tot mai integrat în diferitele prioritizări și pregătiri activități de planificare și pregătire. Aceasta ar trebui să asigure alocarea cea mai rentabilă a resurselor limitate.

Având în vedere discuțiile actuale și în curs de desfășurare privind securitatea cibernetică, protecția datelor și integritatea datelor rămân priorități importante în ceea ce privește schimbul de date¹⁴.

Găsirea unui echilibru corect între schimbul de informații cu partenerii relevanți și - în același timp - protejarea informațiilor sensibile continuă să rămână pe ordinea de zi. Cu toate acestea, ar trebui să fie și clar că „critică” nu înseamnă automat vulnerabile, adică nu orice obiect de

¹² Philip O'Neill, *Protejarea infrastructurii critice prin identificarea riscurilor de expunere la risc*, 2013, pp. 34-40.

¹³ Atenție la faptul că set cuprinzător nu înseamnă siguranță absolută, dar poate crea un mediu cât mai sigur dacă sunt analizate în detaliu pe scenarii de risc situațiile generatoare de urgențe.

¹⁴ Ravi Akella, *Analiza securității fluxului informațional în sistemele fizico-chimice*, Jurnalul internațional al protecției infrastructurilor critice (decembrie 2010), pp. 157-173.

infrastructură critică este, de asemenea, definibil, de asemenea, vulnerabil și, ca atare, sub un curent sau amenințări persistente.

Ceea ce rămâne clar este că numai cooperarea și coordonarea intersectorială într-un parteneriat public-privat pragmatic și în curs de desfășurare poate spori gradul de dezvoltare a rezilienței IC.

În viitor, vor fi necesare reguli și reglementări mai explicite pentru a sprijini această colaborare și pentru a clarifica, în special, domeniile actuale de probleme juridice deschise.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cosma Robin, *Considerații privind managementul situațiilor de urgență din perspectiva asigurării protecției infrastructurii critice naționale*.
2. Philip O'Neill, *Protejarea infrastructurii critice prin identificarea riscurilor de expunere la risc*, 2013.
3. Ravi Akella, *Analiza securității fluxului informațional în sistemele fizico-chimice*, Jurnalul internațional al protecției infrastructurilor critice (decembrie 2010).
4. Susanne Lenz, *Vulnerabilitatea infrastructurilor critice*, BBK (Oficiul Federal pentru Protecție Civilă și Asistență în caz de catastrofe), Vol. 4, Bonn, 2009.
5. T. G. Lewis, *Protecția infrastructurilor critice în zona Securității: Apărarea unei națiuni în rețea (2006)*, Wiley-Interscience.
6. Strategia Națională pentru protecția infrastructurilor critice – Germania 2009.
7. Directiva Consiliului 2008/114 / CE din 8 decembrie 2008 privind identificarea și desemnarea infrastructurilor critice europene și evaluarea necesității de îmbunătățire a protecției acestora.
8. Planul privind protecția infrastructurii critice naționale a Statelor Unite ale Americii: Departamentul pentru Securitate Internă 2009.
9. <http://ccpic.mai.gov.ro/>.
10. Strategia Internațională a Națiunilor Unite pentru Reducerea Dezastrelor. Terminologie pe reducerea riscurilor de dezastre, Geneva, 2009.